

GYARMATI PÉTER

NYERESÉGES VÁLSÁG?

TCC COMPUTER STÚDIÓ

Gyarmati Péter

Nyereséges válság?

GYARMATI PÉTER

NYERESÉGES VÁLSÁG?

GONDOLKOZZ! THINK!

TCC COMPUTER STÚDIÓ
2009

A könyvben található grafikák a Microsoft szabad felhasználású kliptárából származnak a könyv szerzőjének kiegészítéseivel.
A pénzképek árverési képek.
A többi kép a szerző képtárából származik.

www.tcc.at.hu
www.gyarmati.tk
www.gyarmati.dr.hu

ISBN 978-963-06-7346-4
Copyright © Gyarmati Péter, 2009

Ajánlom e könyvet

- *a Szentendre Szalon tagjainak,*
- *a kaliforniai barátaimnak, és az egyetemi kollégáknak,*
- *a Petőfi Egyesületnek,*
- *a fiamnak és feleségének,*
- *és persze Arinak, hogy hagyott írni.*

NYERESÉGES VÁLSÁG?

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS.....	9
BÖLCS EZOPUSNAK OKTATÓ BESZÉDI, LXXXI.....	13
RETTEGEK.....	15
A XXI. SZÁZAD KÜSZÖBÉN	21
Így kezdődött.....	21
Cserkész, úttörő, első, ötödik?.....	21
...egyesüljetek.....	22
Ki győzött a kerekasztalon?.....	22
Rendszerváltás?.....	23
Közmegegyezés, alkotmány?.....	24
Milyen tulajdonformák vannak?.....	25
Választunk?	26
Mi a gazdagság?.....	27
Csináljunk demokráciát!.....	27
Vállalom a felelősséget?	27
Elmondaná az Ön történetét?.....	28
BESZÉLGETÉS A MINISZTERELNÖKKEL.	29
MAGYARORSZÁG MA, AZ ANTALLI-ÖRÖKSÉG.	31
Közgazdaságtan.	33
Mi történt Magyarországon?	38
Összefoglalás.	41
NEM LEHET MAGYARORSZÁG FÜGGETLEN?.....	43
VÁLSÁG ÉS VALÓSÁG 2008.....	49
A pénz és működése	49
Válság 2008. szeptember	54
Néhány elméleti vonatkozás	58
Az „ <i>itt a piros, hol a piros</i> ”.	61
Magyarországról	68
PÉNZÜGYLETEK, DERIVATIVES.	75
<i>Határidős ügylet.</i>	76
<i>Óvatos ügylet</i>	81

<i>Opció s űgylet</i>	82
<i>Hedging with Option</i>	86
<i>Összefoglaló</i>	88
K. LORENZ VIZIÓJA (RECENZÍÓ).....	93
<i>K. Lorenz's vision (summary)</i>	97
INTERMEZZO	101
SZAVAK	103
<i>Szavak jelentése</i>	104
<i>Idegen szavak</i>	114
<i>Leleményes magyar szavak</i>	117
<i>Hír magyarázó</i>	118
A SZÁMÍTÓGÉPRŐL	125
<i>A számítógép definíciója az alkalomhoz</i>	126
<i>Mi van, mi legyen a számítógépben?</i>	127
<i>Miből áll tehát a számítógép?</i>	127
<i>Viszonyunk a számítógéphez</i>	128
<i>A számítógép kiegészítése az alkotáshoz</i> ..	129
<i>Az eddigiek összefoglalása</i>	132
<i>Egy profi alkalmazás</i>	133
<i>A villanyposta rendszere</i>	138
<i>A gép agya: az operációs rendszer</i> ,.....	145
<i>Újabb összefoglaló</i>	147
BÖLCSELETEK	149
Klasszikus-szerűek	150
Murphy-szerűek.....	152
VERSEK	155
Speedy Bright	155
Newton Massnahme	156
Perils of Modern Living.....	158
BÖLCS EZOPUSNAK OKTATÓ BESZÉDI, XCVIII....	161
FÜGGELÉK	163
I. A kamatos kamat számítás.....	163
II. A nagy számok törvényeiből.....	173
III. Néhány szó a játékelméletről.....	179
HIVATKOZÁSOK.....	183

Bevezetés

THINK

Érdekes világba kerültem egy 1959-es nyárvégi napon. Az volt életem első munkanapja a Központi Statisztikai Hivatal Gépi Adatfeldolgozási Osztályán. Számítalan, csodálatosnál csodálatosabb gép működött ott csodaszép lányok-asszonyok kezelésében. Készítették a lyukkártyákat, amelyek a géptermekek felett magasodó épület emeletein székelő statisztikusok adatait hordozták, hogy azokat a gépeken a legösszevisszább ismétlődésekben keresztül futtatva elérkezzenek egy apró, elektromos kalapácsokkal csattogóhoz, a nyomtatóhoz, amely hatalmas ív papírokra nyomtatta a sok-sok munka eredményét, a statisztikákat.

E sok gép kezdő technikusaként egy teljesen új világ tárult elém, olyan, amelyet soha nem tanultam, nem tanítottak. Itt volt hát a feladat, a próbatétel, ismerkedni, tanulni, megérteni azokat! Gépeket, amelyek tárolnak, rendeznek, válogatnak, csoportosítanak, számolnak,

nyomtatnak. Új világ, gondolkodni kell, megérteni kell!

Ismereteim szerint a gépek mindenféle fizikai tevékenység elvégzésére készülnek, emelnek, forgatnak, ráznak, vágnak, ütnek, darabolnak, de olyanok, amelyek számokat adnak össze, sőt kiválogatják melyiket, ezt igen, azt nem, ki hallott már ilyet! Ezen el kell gondolkozni!

Volt ott egy szoba, titokzatos, azt mondták, hogy abban amerikaiak vannak (az IBM magyar technikusainak helye volt). Aztán egyszer áhitattal bejutottam oda, a falon egy másodpercmutatós óra és egy felirat volt: TRINK! Előszedve nyelvtudásomat mindjárt megállapítottam, hogy az *igyál* jelentés itt értelmetlen, hiszen nem kocsmában voltam! Na, de akkor miért? Később kiderült, hogy a betűk az angol THINK szót alkották, csak a „jópofa hapsik” ezt az *értelmetlenséget* a saját világukra fordították.

Ez a kettősség máig bennem ég! Emberek nem gondolkoznak, csak ötletelnek és így, még az arra felhívó emlékeztetőt is „alkoholossá varázsolják”! Talán nem mindenütt, de legtöbbször!

Akkor még nem nagyon ismertük, ismerhettük *Neumann János, Pólya György, Szegő Gábor, Teller Ede* és *mások* munkásságát, de megérezttem, hogy valami van a levegőben, valami izgalmas rejtvények vannak körülöttünk a világban és az azoké lesz, akik nem húzzák azt a kis vonalkát a THINK második betűje fölé!

Most már tudom, igazam lett, az elmúlt ötven (50) év azt mutatta, hogy a gyorsan változó világunkban észnél kell lenni, hacsak nem akarsz segélyezett lenni. Nyitott szemmel kell járni, az adaptivitás létkérdéssé vált, GONDOLKOZNI kell, THINK!

Ez a kis könyvecske néhány olyan dolgot jár körül, amelyek a közelmúlt eseményeihez kötődnek. Felületesen, néha könnyedén, arra szeretné rávenni a tisztelt olvasót, hogy GONDOLJA ÁT önállóan azokat és a tapasztalatait használja élete és adott esetben mások életének a formálásában!

Igyekeztem érthetően fogalmazni, lehet, hogy unalmas lesz néha, de kérem gondolkozzanak el rajta és ne higgyenek senkinek és semminek, amíg maguk is meg nem győződnek róla! Kívánom, hogy váljék hasznukra lelkileg és anyagilag egyaránt!

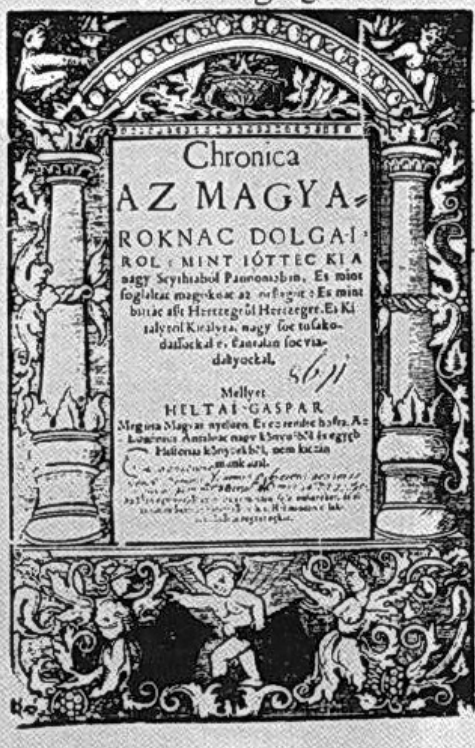

THINK

Szentendre, 2009. májusában.

~~~~~

Ex Libris Szegedini

Bölcs Ezopusnak oktató beszédi, LXXXI.

NYOLCVANEGYEDIK FABULA.

Heltai Gáspár Uram Értelmes Utánvetésivel.

Az emberről és a bálványról

Egy embernek egy bálványa vala, kit feltött vala az ő házába, és nagyon szolgálmas vala annak tiszteletiben. És nagy ájítatossággal könyörgett volna néki, hogy jó szerencsét adna néki és előmentet dolgaiban.

Mínekutána, semmit nem használa véle, hanem napról napra szegényebb léssen vala eluná az ember a sok héjába való szolgálatot, és megbúsulván, megkapá lábánál fogva a bálvánt, és a fejével a falhoz kezdé azt ütni, mondván: "Bizony héjába nem szolgállok."

És midőn keményen a falhoz ütötte volna, az meghasada, és letörék annak feje. És ottan egy gira arany kiesék belőle. És az ember felszedegöte azt, mondván: "Ó, visszafordult te gonosz állat, ó mely igen ájítatosan szolgállok tégedet, és kívántam, hogy segítségül lönnél szegénységemben, és jó szerencsét szörzenél énnékem, de soha nem segítél semmivel, hanem mind magadnak koporítottad az aranyat. Mostan pedig, hogy berontottam agyadat, im, elég aranyat adtál, és minden szegénységemből kiségitöttél."

ÉRTELME

E fabula ezt jelenti, hogy a családos ember hejába kedvez a gonosz családjának. Mert oly igen megátalkodtanak és megkeményedtenek a gonoszok az ő gonoszságokba, hogy hízelkődéssel, ködvezéssel, jó cselekedéssel soha semmi hasznokat nem veheted.

Ez okaért szükség, ha azt akarod, hogy valami jót és hasznos dolgot cselekdjenek, hogy jó sompálca és bot legyen kezédbe, és avval bírad gonosz keménségöket.

Azért mondották a régiék:

Malo nodo, malus querendus est cuneus:

A gonosz göcses fát ha meg akarod hasítani, tehát sulyok és vasék kell hozzá.

~~~~~

Rettegek...

Curriculum vitae, *proprius*
Dr. Gyarmati G. Péter
professzor emeritus

"..Megöl a disznófejű nagyúr..."

Az embereknek, akiknek szól és akiket érdekel!

Rettegek saját hazámban!

Háború volt, amikor megszülettem, világháború!
Rettegtem, mikor a pincébe zártak és a bombák
meg hullottak.

Rettegtem a cserkészlet után az úttörő
parancsnoktól, mert Ifjú Gárdát kellett játszani,
meg Zóját és Surát! A vereséget makarenkói
pálcával mérték ki! Mindig a veszteseknél
voltam, mert a szüleim német nyelvet is
tanítottak nekem. Szerencse, hogy akasztás
nem volt.

Eltanácsoltak a középiskolától, mert a
kisiskolás osztályfőnököm tanárúr volt, nem
pajtás. Menjenek ezek inkább dolgozni, majd ott
megtanulják a "kollektívát"! Rettegtem, mert a jó
felvételi vizsga miatt -mégis felvettek a
technikumba-, hogy kijárhatom-e az iskolát.

Rettegtem, amikor a barátomat a Múzeum-
kertben a rendőr felpofozta, mert nem értette
apja foglalkozását.

Rettegtem, mert a Bástya moziban a helyi csibészek mindig elvették a mozi-pénzemet.

Rettegtem, mert az utcánkban volt a Jóvátételi Minisztérium és sohasem tudtuk, hogy az utca melyik oldalán közlekedhetünk!

Nem, egyetemre nem mentem, nem tanácsolt a KISZ, --pedig az U. Dózsában voltam első osztályú sportoló--, mert nem akartam rendőrtiszt lenni.

Rettegtem, mert 56-ban mellőlem lőtték le két házbelinket is!

Rettegtem, mert tudtam valamit, és bármelyik pillanatban ezért elvihettek volna.

Rettegtem, mert a berlini fal építésekor behívtak katonának, persze aki "tud" németül, a párizsi utazás helyett.

Rettegtem, mert a határőrség már Bicskénél a testnyílásaimat vizsgálta, hogy esetleg kilopom a népköztársaság értékeit.

Rettegtem, hazafelé jövet, amikor összeszaladtak az összes fegyveres erők Hegyeshalmon, hogy mit csempészek be az országba.

Rettegtem, hogy mi lesz a családommal, míg távol vagyok, rettegtem mi lesz a családommal amikor itthon vagyok.

Rettegtem, ha levelet hozott a postás, egyáltalán, ha csöngettek a lakás ajtajánál. Rettegtem, hogy miért kedves és köszön a második emeleti szomszéd. Még jobban rettegtem, hogy miért nem köszön a második emeleti szomszéd.

Rettegtem ha rendőrt láttam, mert a bordó személyi(azonossági) igazolványig ledegradált, mert csak az számít és ha szerencsém van, akkor hasonlítok az iratra és átmenetileg, --a következő lealacsonyításig--, utamra mehettem.

Rettegtem az iskola-igazgatótól, rettegtem fiam osztályfőnökétől, ha rossz szót szólok a fiam kapja az egyeseket.

Rettegtem a Hazafias Népfronttól, mert önkéntesen kellett tenni, amit parancsra sem szívesen, rettegtem a tanácsi határozattól, mert valamit elvont, rettegtem a bírósági ítélettől, mert nekem soha nem volt igazam.

Rettegtem a szomszédától, mert feljelent, ha nem tetszem neki, rettegtem a gondnoktól, ha nem adtam neki karácsonyi pénzt, vagy keveselte.

Rettegtem az egyetemi tanártól, mert szerinte kivívtuk a világszabadságot Chilében és ezt nekem tudnom kellett volna.

Rettegtem az akadémia nagyhatalmú uraitól, mert nem kellett a tudományos munkám, mivel nem tudtam előadni oroszul.

Rettegtem, mert kicsempészttem külföldre, ahol meg kellett, magyarul is, németül is, angolul is.

Rettegtem, mert találmányomhoz nyugati alkatrészt kellett és ezért börtönbe zártak. Rettegtem, hogy mit találnak ki, hogy ott is maradjak. Rettegtem, mert a családomat nem engedték külföldre utazni. Rettegtem, mert az eljárás közben meglátogatott a párttitkár és "jó szerencsét" kívánt (olajbányász).

Rettegtem, mert a népköztársaság megengedte, hogy üzletet csináljak, megengedte, hogy adót fizessek, hogy forradalomnak nevezem a forradalmat.

És most...

Rettegek, mert a népköztársaság "eltörölte a népet", attól kezdve köztársaságban élek és rettegek, mert ellopták alólam az országot.

Rettegek, ha rendőr van a közelemben, ha bíró van a bíróságon, ha hivatalnok van a hivatalban, ha beülök az autóba, ha kiszállok az autóból.

Rettegek, ha kattog a telefon és vajon miért állt le már megint az internet-elérésem.

Rettegek, mert vizsla kamerák merednek rám az üzletben, rettegek, hogy a szerződésemet bármikor egyoldalúan megváltoztatja a hatóság, a bank és a vállalat. Rettegek, mert a bankszámlámról elviszi a pénzem az adóhatóság a tudtom nélkül

Rettegek, mert a közszolgáltató tetszőlegesen emeli az árakat.

Rettegek, mert gazdagnak néznek, mivel nem kérek segítyt és kifizetem a villanyszámlát és ezért kiközösítenek az utcánkban.

Rettegek, mert kitűzöm a kokárdát, rettegek, mert nem tűzöm ki a kokárdát.

Rettegek, mert lehet, hogy cigány vagyok, vagy zsidó vagyok, de rettegek, mert lehet, hogy nem vagyok cigány, meg nem vagyok zsidó.

Álmodom, hogy mennyivel jobb volt egykor rettegni, mint most és álmodom, hogy egyszer azok fognak rettegni akik miatt rettegek és akkor nem fogok rettegni és nem is kívánom, hogy ők retteghessenek! Nem kívánom senkinek!

Inkább ne vegyenek levegőt! Azt kívánom!

Kelt Magyarországon, 2009. januárban.

~~~~~

1956. október 25. a parlament előtt.

A XXI. század küszöbén

Ez az írás "A XXI. század küszöbén" című konferencián elhangzott hozzászólásom jegyzete, amelyet ma „közéletrajznak” nevezném.

Curriculum vitae, *profanus*

Dr. Gyarmati G. Péter
professzor emeritus

"..Megöl a disznófejű nagyúr..."

Így kezdődött...

Sok éve élek itt és mindig megpróbáltam állva maradni (gerinc!) ami nem volt könnyű. Önök is így vannak? Vagy máshol élnek, másként látják? Cserélünk véleményt, meghallgatjuk egymást, hallgatunk egymásra, toleránsak vagyunk? Ismeri Ön a múltját, érdekli a jövője, a gyereke jövője? Meséljen! Meséljünk!
Kezdem én...

Cserkész, úttörő, első, ötödik?

Voltam kiscserkész, vitéz tornatanárral, még emlékszem, hogy az "első" volt a legjobb és nem az ötödik (honnan jött ez, kitudja). A régiek még emlékeznek a beszekundáztam (kettes, második) kifejezésre, mert csak két elfogadható osztályzat volt: cum laude (dicséretes, jeles) és rite (megfelelt). Egyes helyeken még ma is előfordul a „summa cum laude”, az összeset

dicsérettel. Kaptam hétféle (7) osztályzatot is, de a pedagógusok nem értették. Azután -- mert már a párttitkár sem értette-- kettőt levontak belőle: jeles, jó, közepes, elégséges, elégtelen: ez még elfogadható, de miért ötös a jeles, hát nem az élen van? Ő az első, a pionír, az úttörő? Ha úttörő, miért ötös? Mit csinál a többi négy előtte?

...egyesüljetek..

Jöttek a mozgalmi mindenfélék, politikai osztályfőnöki órák: Timur és csapata, Rogyina mattya, Az acélt megedzik.

Minket ezzel edzettek, hősnek, áldozatnak, vagy a fene tudja minek.

Azután kiderítettük: tényleg áldozatnak, aki kussol, --pardon a szóért, de nem megy másként-- nyuszinak, aki azt teszi amit mondanak és úgy, ahogy mondják. Éljen ahogy engedjük, sőt, ahogy mondjuk.

Mondta ezt csupa olyan, aki maga sem tudta az életet, csak hitte, hogy egy darabbá válunk: "egyesült proletárrá".

Aztán tényleg olyan békeharc lett, hogy a végén végre elveszíthettük láncainkat: már megint egy vereség, de akkor győzelemnek tűnt.

Ki győzött a kerekasztalon?

Volt-e közmegegyezés, megkérdeztek-e minket?

Jött a "kerekasztal" és mindent még tovább rontott, ahogy azt kell. Hát ki a felelős a mai helyzetünkért, ki nem tette meg amit meg kellett

volna tenni? Mihez értettek a "kerek" körül ülők?

Elmentek a régi szocialisták talán, születtek a rossz múltat mindörökre száműző törvények?

Született közmegegyezés a jövő céljaiban?

Hát semmi sem történt, azaz mégis: A RÉGI ÁTMENTETTE MAGÁT!!! Irány a "szocialista-piacgazdaság"!! (a régi tétel halandzsászati(sic) megfogalmazása: ami a tied az az enyém is, ami az enyém, ahhoz neked semmi közöd).

Nem kell sorolnom az elmúlt tíz év vezéreit, élettörténetüket és piaci bevételüket, mindenki jól ismeri. Szóval hol vagyunk, hol élünk, mik az életkörülményeink. Milyen erkölcsaink vannak, na és milyen törvényeink?

Rendszerváltás?

Lett-e új alaptörvényünk, van-e új tulajdonfogalmunk, lett-e új államunk, vannak-e új eszményképeink, vannak-e olyanok akiket tisztelhetünk és becsülhetünk? Vannak-e tisztelendők, méltóságosak? Van-e tisztelet, van-e becsület, van egyáltalán erkölcs?

Mi a múltunk, a gyökerünk? Ugye az elmúlt ötven évnél többet nem tudunk, csak az örökös vereséget, ami teljesen felejteni való! Hát ezt sulykolják mostani vezetőink is, legfeljebb egy kis keresztényi mit-tudom-én-micsodát kevernek hozzá. Na és persze még Szent István királyt, aki mindezt előidézte. Olyat kényszerítve az itt letelepedettekre, amelyről Trianonban végképp kiderült, hogy mi is a miénk.

Az egykori vicc szerint, valakinek kíméletesen meg kell mondani, hogy mindenét elvesztette: hát attól megkérdezték, látja-e mi van a ló hátsó lába között, látom felelte, amire megmondták neki, hogy hát az van neki.

Így vagyunk sajnós és már nem hosszú az út amelyen több ősünk, rokonunk, társunk végig ment: mint a csángók, a székelők.

Közmegegyezés, alkotmány?

Tessék mondani kerekasztalosok, miért nem született törvény ott a közmegegyezésből, ha volt ilyen? Vagy nem is volt?

Pedig milyen egyszerű ez: leírjuk mindazt amiben egyetértünk és csak azt, azután a tetejére azt írjuk, hogy alkotmány, függetlenségi nyilatkozat, szóval egy új berendezkedés első számú törvénye. Nem az "ötödik", amint azt az iskolában csinálják, hanem az első, a premier, a primás, a prím.

Nincs függetlenségi nyilatkozatunk, de nincs írott alkotmányunk sem, illetve van, de azt a szovjet alkotmányból loptuk, abból ami ma már nem is létezik.

Na és hány olyan törvényünk van. amelyet egy ma már nem létező állam, a népköztársaság alkotott és ma is érvényben tartják hatalmasságaink, vagy nemzetközi megállapodások amelyek még a szocialista országok és a szovjetunió között jött létre. Miért vagyunk egyáltalán köztársaság? Megkérdezték bárkit is erről (figyelj haver, gyere: Mátyás <Szűrös> kikiáltotta, Árpád <Göncz> uralja)?

Na kik vagyunk és mit akarunk?

Milyen tulajdonformák vannak?

Nézzük csak a tulajdonról szóló törvényeinket:

Állami-, önkormányzati- és szövetkezeti- és csak ami nem ilyen az a magántulajdon. Tehát nem közös, közösségi, hanem "semmiközöd-hozzá" forma. Tisztelt hölgyeim és uraim, van Önöknek bármi közük is ezekhez a tulajdonokhoz -- persze a saját magántulajdonukat kivéve, "amiben dúskálnak a nagy gazdagságukban" -- ugye, hogy nincs! Vehetsz magadnak lerobbant tanácsi lakást, ez lesz a "magántulajdonod", és amit alkottál negyven (vagy ezer?) év alatt, az a harács az elit számára!

Pedig nem apróság ez: a hegy, az erdő, a folyó, a tó, az út, a levegő, a föld felszín alatti része, a középületek, az iskola, a kórház, a laktanya, a katonák fegyvere, a gyárak, üzemek, az utak, a közművek, az üzletek, a készletek, stb.

Ezeket ki vigyázza, ki használja, ki becsüli meg, kinek a pénzéért?

Hát ki érti ezt? Ki a tulajdonos akinek joga és kötelessége van az általa birtokoltban? Ki az állam, ki a szövetkezet, ki az önkormányzat, felelősségre lehet-e ezeket vonni, ha nem teljesítik tulajdonosi, vagy gondnoki kötelezettségeiket? A miniszterelnököt, vagy a köztársasági elnököt, vagy az önkormányzati képviselőtestületet, esetleg a parlamentet zárják be és büntetik meg, ha nem kaszálja le a parlagrafüvet? De Önt tisztelt hölgyem, vagy uram úgy megbüntetik ugyanezért az előbb említettek

-- mint hatóság -- hogy attól koldul (ez ugye ráadásul a törvény előtti egyenlőség kérdését is felveti, amivel szintén lenne "tennivaló!").

Ha köztulajdon lenne mindez, akkor a köznek lehetősége lenne felelőst, kezelőt, gondnokot kijelölni, olyat, aki erre alkalmas és megfizetni érte és adott esetben visszahívni, leváltani, felelősségre vonni. Természetesen megdicsérni, kitüntetni is, ha rászolgál.

Választunk?

Persze választhatnánk képviselőt is magunknak, de ez nem lehetséges, mert a kiegyezés (1867) után megállapított és ahhoz épített --mára túlzó méretű-- parlament nem képviselőház és nem is képviselők "lakják". Szóval hogyan is van ez? Négyévenként szavazz egy névre, egy pártra, a többihez négy évig semmi közöd! Ha kevesen mentek el szavazni így, akkor büntetésből még egyszer el kell menni. Aztán négy évre meg lesz a hivatkozási alap. a nép akaratából kormányzunk, herdálunk, hozzá nem értünk, de tesszük, juttatunk, kitüntetjük egymást, basáskodunk, gyarapítjuk saját javainkat, -- emiatt van magántulajdon -- tesszük egyre érthetlenebbé a szabályokat. Nem is hiszem, hogy létezik-e egyáltalán bármilyen pozitívum a ciklus tevékenységeiben, ha van is, teljesen észrevehetetlen. Szégyellné is magát egy parlamenti mit-tudom-én-kicsoda -- nem képviselő ezt tudom -- ha a ciklusban csak minimálbérenyivel (sic!) emelné saját fizetését.

Mi a gazdagság?

Milyen jó is lenne, ha ezeket a parlamentieket el tudnánk tartani úgy, hogy emellett még mi is megélhetnénk. Ha ezek az emberek elronthatnák amit elrontanak, ha ezek az emberek összelophatnák, amit összelopnak és nekünk erre futná! És az országot csak kicsit érintené! Hát ez a gazdagság igazi definíciója!

Mi a reményünk, hogy ilyenné válik az életünk, túlzottan optimisták lennénk, ha bíznánk ebben?

Sajnos az ország többsége addig belerokkan ebbe a teherbe!

Csináljunk demokráciát!

Szívesen bevezetném az alábbi teoretikus fizetési módot a hivatalnokok számára: minden hivatalnok, képviselő kapna egy-egy perselyt a parlament előtti téren és minden magyar állampolgár köteles lenne minden fizetésnapon egy forint-egységet bedobni az egyik, általa kiválasztott hivatalnok perselyébe. Ez lenne a hivatalnok fizetése, ezért kellene vállalni a feladatot! Ez ugye demokratikus!

Vállalom a felelősséget?

Tele vagyunk problémával, de nem csak politikai a dolog. Sőt elsősorban nem az! Hiszen, ha a felelősséget vállaló, de arra alkalmatlanok elrontanak dolgokat, különösen, ha az egész

ország életét rontják meg ezáltal, akkor nem a "felelős" volt a felelős, hanem aki engedte a "felelősségvállalást"! Persze bonyolultabb a helyzet külső kényszer esetén, de van most ilyen?

Értsük meg végre, hogy senki sem képes olyanért felelősséggel helytállni, ami nem áll módjában, lehetőségében és képességében! Tehát az ilyen "felelősségvállalás" csalás. Pedig "a vállalom érte a felelősséget" kijelentések szinte mindennaposak és megnyugszunk benne anélkül, hogy megvizsgálnánk a kijelentés megalapozottságát!

Ez olyan mint, ha a bank kellő garancia nélkül adna hitelt, csak, mert felelősséget vállalok a visszafizetésért?

Az egészért mégis akkor ki a felelős? Mert van egy szint ahol nem lehet ez alól kibújni és ez maga az ország!

Akarunk benne jobban, tisztességgel, becsülettel élni, akarunk gazdagságot, rendet?

Akár akarjuk akár nem felelősek vagyunk! Ne engedjük a "felelősségvállalókat", hogy bizonyíthassák alkalmatlanságukat, mert mi isszuk meg a levét!

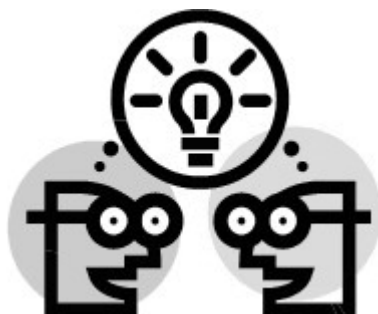
Elmondaná az Ön történetét?

A tisztelet, a becsület, a méltóság alapján jöjjön a www.gyarmati.dr.hu weblapra és írjon!

~~~~~

Beszélgetés a miniszterelnökkel.

Történhetne napjainkban, a rendszerváltás után.

Ülök valahol magyarországon egy jobb helyen, ahol hatalmasságok is előfordulhatnak. Olvasok, vagy egy számítógépen *szöszmötölök*, –milyen új alkalmazási mód, majd egyszer megmutatom, hogyan-- szóval valamivel elfoglalom magam.

Akármilyen –jaj, de ügyes értelmetlenség ez az „*akár*”-- ok miatt bejön a miniszterelnök és udvarias lévén megszólít, még köszön is, és a következő párbeszéd zajlik kettőnk között.

- Jó napot kívánok, a miniszterelnök vagyok.
- Részemről a szerencse, én is jónapot kívánok, Gyarmati Péter, nyugalmazott professzor vagyok.
- No, ez szép és honnan?
- A stanfordi egyetemről, Kaliforniából.
- No, ez szép és mit tanított?
- Gondolkodást és számítástechnikát.

- No, ez szép, és itthon?
- Itthon nem, itt a kormány meg az országgyűlés gondolkodik.
- Elakad a szava, aztán lassan újra magához tér:
- Hohó-ha-ha-ha! –neveti el a dolgot.
- Miniszterelnök Úr, ez nem vicc, ez szép!
- Erre nem reagál, majd már teljesen visszanyerve valódi énjét, nagy lendülettel mondja:
- Igen, szükség van az ilyen emberekre, nagy-nagy szükség!
- Miniszterelnök Úr, megadom a címemet!
- Nem szükséges, tudjuk, mindig is tudtuk!
- Most rajtam a sor:
- Hohóhá!

~~~~~

Magyarország ma, az antalli-örökség.

Néhány tudományos meggondolás.

Mottó:

Végkövetkeztetések

Rozgonyi Ernő, 2009 03 01

Ma már minden – még gondolkozni képes – ember előtt világos, hogy hazánk állapota katasztrofális. Mind erkölcsi, szellemi, lelkitesti, egészségi, mind gazdasági, pénzügyi vonatkozásban egyaránt.

Immáron 20 éve hallgatjuk bölcs politikusaink bugyuta szövegeit (előtte 55 évig), tudományosnak álcázott magyarázatait, melyekhez – eléggé el nem ítélhető módon – elutelenül csatlakozik az értelmiség jelentős része, hogy – hitelesítse – az ostobaságokat, hazugságokat, a félrevezető, ködösítő, álobjektív halandzsát.

A kérdés természetes: hogyan lehetet idáig süllyedni, ennyire lezülleszteni hazánkat, mi történt itt valójában? Kizárólag hülyékből álltak, állnak kormányaink? Egy épp eszű nem akadt köztük? Nos – ha nem is lángelmék – nem erről van itt szó. Ennyi ember, ennyire egyirányuan és egyszerre nem lehet pusztán hülye...

A globalizmus „tudományos” alaptétele: az állam ne avatkozzon be a gazdaság és a társadalom folyamataiba, ne avatkozzon be semmibe sem, mert a tőke a piac útján szabályozza önmagát, a gazdaságot és ezen keresztül mindent. A szabályozatlan, minden korláttól mentes tőke magas színvonalon megoldja a problémákat...

A másik, specifikus, magyaroknak szánt maszlag az volt mindjárt a kezdetekkor, hogy el vagyunk adósodva, nincs pénz, nincs saját tőke, tehát egyetlen út van az ország felzárkóztatására (már mint a nyugati demokráciák gazdaságához és a viszonylagos jólétéhez), nevezetesen a privatizáció, ami alatt uraink csak egyet értettek: mindent át kell adni a nemzetközi tőke urainak...

... ezzel elérték azt, hogy ma már nincs számottevő magyar ipar, kereskedelem, szolgáltatás. Ehhez még állami támogatást és adómentességet is adtak a nemzetközi tőke had érezze jól magát, s hogy saját népük közben koldusbotra jut ez szociálisan érzékeny kormányainkat egy percig sem zavarta. Helytartóink természetesen milliárdosokká nötték ki magukat, a judás pénzből és egy kis saját rablásból, csalásból. Így hát aztán „felvirágoztunk” rendesen, hiszen a nemzetközi tőke glóriával a homloka körül bejött az országba „segíteni”. Ime az altruista tőke! Ez egy akkora marhaság, hogy párját ritkítja,...

Mindent előről kell kezdeni és a radikális strukturális változtatásokat kökeményen végre kell hajtani, mindent ami volt felül kell vizsgálni és újra kell tárgyalni. Bármely más megoldás ami a jelenlegi holttest élesztgetését célozza csak hosszabbítja, vagy rövidíti agóniánkat. Ezért elsődlegesen ki kell tűznünk célul: szabaduljunk meg végleg és sürgősen ettől a minden idők legmocsosabb, önmagát „elit”-nek tartó sőpredéktől.

Magyarország 2009: ez maga az antalli-örökség!
Ez lett az 1989-ben, és 1990-93-ban csinált országból! Igen, 2009 Magyarországa, a hazugságaival, a gazdaságával, a gazdagságával, a szegénységével, a zéró toleranciájával az emberek ellen és a vizsgálhatatlan törvénytelenégeivel a hatalmasok esetében!

Az Antalli-örökség ez: köszönjük tisztelt Úr!
Forogj csak a sírodban ahogy csak tudsz! Ha élnél megfulladnál a csuklástól, mi meg itt az örökségbe hagyott országtól!

No de félre az érzelmekkel, elő az értelemmel, ami oly nagyon hiányzott és hiányzik még ma is az örökségből, az örökül kapott államból!

Közgazdaságtan.

Ezt tartják minden hatalmi berendezkedés alaptudományának! Valamikor a kapitalizmus hajnalán egy bizonyos *Adam Smith (1723-1790)* megálmodta ezeket a tanokat és ő lett a közgazdaságtan atyja.

A kor érdemel egy kis figyelmet: az amerikai függetlenségi háború, amely *a gyarmatosítás első, nagy történelmi veresége volt és amelyet a gazdaság (!) nyert meg –a külföldi áruk teljes bojkottja- elsősorban, vagyis egy erős gazdaság!* Ugyanekkor mi a „boldog, Mária-Terézia és fia” időket éltük, az abszolutizmus teljes sötétségét!

Nos ez az atya a következőképpen fogalmazta meg a kapitalizmus lényegét:

„A versenyben az egyén ambíciója a közös jót szolgálja”.

Világos, nem? Minél gazdagabb Mr. Vanderbilt, annál jobb a köznek: van munka, van bér, van megélhetés, van élelem, van minden. Ha még az úr közművelődést, közszolgáltatást is teremt ambíciójából hát az már maga a boldogság!

Jól van, jó is volt sokáig, az *extenzív fejlődés* korszakában. A növekvő gazdaság feltétele a közös jó gyarapítása, hiszen több terméket több pénzért lehet vásárolni, adtak tehát több bért. Éppen annyit, hogy ez a gazdaság fennmaradjon! Tehát az egyén ambíciója teljes mértékben érvényesül, a közös jó pedig borotva élen táncol: a többség a lehető legkevesebbet kapja (ezt Marx is megállapította).

Inog Adam Smith tétele: *az egyén ambíciója a közös minimumot szolgálja csak!*

Rés keletkezett, egy *közgazdasági olló*: a közös jó és a közös minimum ollója, vagyis a kapitalizmus fejlődésével keletkező jó egyre távolabbra kerül a köztől.

A tan tehát megdőlni látszik!

Ugorjunk most egy nagyot az időben és nézzük meg vannak-e más lehetőségek! Természetesen vannak és ennek bázisa a modern gondolkodás, a valószínűség számítás és a játékelmélet.

A legalapvetőbb mindenképp a gondolkodás, amely a tudományos analizálás és az abból következő döntés, az ellenőrzés, a próba, és ezen teljes folyamat ismétléséből áll.

Neumann János egyik tanítványa Princetonból mutatta ki, hogy a

„a döntés szempontja a 'biztosabb' kiválasztása, éppenséggel az 'ambiciózus' kizárása, mert ott a legélesebb a verseny és a legvalószínűbb a veszteség”.

(a 'biztosabb' alatt itt a lehetőségek közül azt értjük, ahol kisebb a verseny, ahol a nyeresz valószínűbb, míg az 'ambiciózus' esetén a legjobb a cél). A módszert a tanítvány után *Nash/Crowe* *analízisnek* nevezik. Film is készült róla amelyben a főszereplőt hívták *Crowe*-nak.

Az *analízis* nem tökéletes, hiszen kizárja a legjobbat, tehát nem optimális a közös jó szempontjából!

Az általános elégedettséget *Pareto-optimum*nak nevezzük (tudjuk az olasz fasizmus teoretikusa volt, de itt, most nem ezért kedveljük).

A Nash/Crowe analízis alapján a versenyben résztvevők --nem tudván egymás döntéseiről-- a kisebb hozamú, de biztosabban elérhető megoldást választják, egyben kizárják a legjobbat/legjobbakat, mert kicsi az esélye. Nem optimális ez sem, éppúgy, ahogy a smithsonian sem!

Gondoljuk csak végig:

- ha mindenki --hisz ez az ambíció-- a legjobbra törekszik, akkor a többi lehetőség kihasználatlanul marad és sokan lemaradnak a legjobbról is, mert csak egy valakié lehet;

- ha a többi lehetőség felé fordulnak, akkor többen érik el célukat és több lehetőség kerül kihasználásra, de a legjobb kimarad.

Régi megoldásként találták ki a *tőke szervezkedés* lehetőségét, amely azonban szinte azonnal csődbe vitte a kapitalizmust: az egyének helyett megjelenő tőke-szervezetek egyértelműen kizárták a versenyből a közös jó érdekét, csak a csoport, a tőkeszervezet érdeke marad fenn. Ez a változat tehát nagyon hamar korlátozásra került: anti-trust, arany-részvény tilalom, tőkenagyság korlátozás, stb.

Bertrand Russell (1872-1970) hívta fel a figyelmet az „általános, erős döntnök” szükségességére, éppen a hidegháború legsötétebb, robbanásveszélyes időszakában.

Általánosítva ez így szól:

„egyenlő viszonyok esetén az egyéni ambíciók és a közös jó között keletkező feszültség (ellentmondás) végzetes lehet a közös jóra, alkalmas, erős döntnök hiányában!”

Tehát a smithsonian közgazdaság ismét negatívra vizsgázott!

A problémára éppen az analízis mutat rá, vagyis sem önállóan, sem egymás szándékait ismerve, az egyének nem képesek a saját ambícióik kielégítése mellett a közös jót megteremteni, azaz nem az lesz az eredmény! A csoportosulások *csoport érdekeket* hoznak létre, nem közös jót!

Bertrand Russell döntnököt emleget, aki meghatározza, elosztja a lehetőségeket! Ez bizony megoldás, ha van, ha lehetséges ilyen érdek nélküli

„közjó döntnök”: egyén, aki nem egyén, hanem köz?

Lehetséges-e ennél tudományosabb lehetőség, van-e tudományos esély?

Thomas C. Schelling (2005) szerint a folyamatok elérhetnek egy olyan állapotot,

amikor eldől, hogy az egyének által kizárt lehetőség „gazdára talál” és akkor a biztosabb döntés nyilvánvalóvá válik.

Ezt *fókuszpontnak* nevezte el. Minden egyén a választása szerinti döntéssel cselekszik, az összes lehetőség ki van használva, tehát ez az általános elégedettség helyzete, *a Pareto-optimum!*

A fókuszpont, keletkezése sajnos nem automatikus, sokkal inkább van esély fordított bekövetkezésre, amikor a cselekvés ötletszerűvé válik és az egyének az első lehetséges után kapnak és ütközések lesznek, káosz alakul ki. Ha lenne fókuszpont, akkor a döntések nyilvánvalóvá válnának és a káosz helyett éppen a kívánt optimális rend alakulna ki.

Tehetünk-e valamit ennek érdekében?

Lehetséges, közismert módszer a *katalizátorok* alkalmazása, amikor valamilyen közbülső segítséggel gerjesztjük a folyamatot, ez a katalizátor. A katalizátor nélkül, hogy részt venne, tehát érdekelt lenne, hozhatja mozgásba a folyamatokat.

Egy egyszerű példán keresztül szeretném megvilágítani ezt a szerepet.

A haldokló arab a 17 tevéjét a gyerekeire hagyja az alábbi módon: felét a legidősebbnek, harmadát a másodiknak, és a legkisebb kettő is kapjon egyet-egyet, nehogy gyalog kelljen járniuk a sivatagot; azonban a 17 nem osztható sem felére, sem harmadára! Most jön a katalizátor Ali baba (a tanult ember), aki odaadja saját tevéjét és a 18 már osztható: $9+6+1+1=17$ és visszaveszi a sajátját.

Megoldotta, mindenki boldog!

Volt probléma, döntési kényszer, katalizátor, fókuszpont és lett közös jó! Ez a Pareto-optimum!

Mi történt Magyarországon?

Elemezzük csak!

Eladó volt a gyár, az üzem, stb.

Mi volt a cél?

1. Az államnak, hogy bevételt hozzon és adó bevétele legyen.

2. A vevőnek, hogy profitot hozzon!

Mi a közjó?

1. Termeljen, üzemeljen, működjön.

2. Hozza meg a befektetett tőkét és arányos profitot.

3. Munkát adjon és bért.

4. A termékei a munkabérből megvehetőek legyenek.

5. Adjon be a közösbe (adó).

Extraprofit?

1. Külföldön is vegyék a terméket.

2. Drágábban, mint itthon.

Ha a közjó megvalósul, akkor a cél is teljesül, tehát optimális!

DE, nincsen pénze senkinek vásárolni!

Csak idegennek, külföldinek, de vele nem optimális, hiszen nem érdeke a közjó 1., 3., 4., 5. pontjai. Rossz fókuszpont lenne nekik eladni! Katalizátor kell, ha van, ha létezik: van hát, több is:

1. bizomány,

2. lízing, hitel,

3. az állam is vásárol.

Minden bizonnyal vannak továbbiak is, de ennyi is elég a lehetőség bemutatásához!

A bizomány régi magyar jogi és gazdasági intézmény, legutóbb a királyi birtokokat művelték kiváló eredménnyel hitbizományként, stb.

A hitel és formái ősi intézmény, a kapitalizmus bázisa bankok képében.

Az állam nagy fogyasztó (iskolák, hadsereg, gyógyító intézmények, utak, közművek, tudomány, stb), érdemes erre termelést alapozni.

Kik az egyének?

1. Bárki, aki bemutatja képzettségét.
2. Aki már bizonyított.
3. Aki az összes résztvevővel közösséget vállal.

Feltétel a közjó megvalósítása: ellenkező esetben érvénytelenné válik az ügylet!

Jó így? Ez történt? Nem ez történt!

Mi történt?

1. Tönkretették a gyárat, hogy olcsón eladható legyen.
2. Eladták a külföldinek, akinek nem érdeke....
3. Kedvezményt adtak, hogy vegye: nem fizet adót, stb.

Eredmény?

1. Egyszeri alacsony bevétel.
2. Adóhiány, mert az új tulajdonos nem fizet, kedvezménye van, stb.
3. Munkanélküliség, alacsony bérek.

4. Nem kell a magyar bank.
5. Az állam nem vásárol, mert nincs rá pénze.
6. Az állam kölcsönt vesz fel a létezéshez: nincs miből visszafizetni.
7. Az emberek kölcsönt vesznek fel, hogy megéljenek.

Amint azt már az előbbieken megállapítottuk a rossz fókuszpont káoszba vezet!

A közjóból legfeljebb az 1., 2., és minimálisan a 3. valósul meg, tehát NEM optimális!

Sőt mint később kiderült ezek a pontok is megszűntek, mert a termelés a külföldinek nem kell, hiszen *csak piacra* van szüksége a másutt működő termeléséhez!

Eredmény a legalacsonyabb bér, amely fenntartja az elvárt piacot és lehetővé teszi a még fennmaradó értékek legalacsonyabb áron való megszerzését! Ennek legegyszerűbb módja a fogyasztási eladásítás (az állam rendszeresen túlköltekezik, az egyének megélhetésükhöz külföldi kölcsön vesznek fel, amelyet a fogyasztó gazdaság miatt nem tudnak visszafizetni: munkanélküliség, pénz értéktelenedés, stb.). A hitel visszafizetésére a maradék vagyon is rámegy!

Eredmény a Pareto-minimum, vagyis a teljes gyarmatosítás!

Minden bizonnal vannak nyertesei is a folyamatnak az országon belül is, azonban az egyén ambíciói egyáltalán nem a közös jót szolgálják!

Adam Smith és a liberalizmus bukása a közös jóval szemben!!!

Összefoglalás.

Van-e összeesküvés? Van-e magyar ellenesség?
Van-e zsidó kérdés? És még sorolhatnám!

NINCS ilyen!

Csupán nem hozzáértő emberek vannak!

Csupán működik a kapitalizmus, amelyben a liberálisok minden virág virágozzék
Smithsonian-elmélete győzedelmeskedik.

Csupán a tömeghülyítés történelmileg is
kiemelkedő technikája diadalmaskodik.

Csupán néhány ember extraprofitot is
meghazudtoló többletkez jut.

Csupán a „korona gyémántja, India” sorsára
jutunk és várhatjuk a magyar Gandhit!

Hát nem tragédia, hogy Neumann János
szülőhazájában nem alkalmazzák eredményeit,
uram bocsá' nem is tudják miben áll az?

Forogj Antall József, forogj amíg tudsz, mert a
földet is lemarják rólad!

Isten bocsássa meg bűneiket (mi ne)!

(folytatásnak kellene következnie: kilábalás a Pareto-
minimumból!)

~~~~~

Tényleg nincs más út?

Nem lehet Magyarország független?

(adalékok a Pareto-minimumból való kilábaláshoz!)

Rendszeresen olvasom az interneten különböző emberek véleményét, álláspontját. A helyzet komolyságát az egyre súlyosbodó indulatok mutatják.

Európa csupa nemzetállammal vesz minket körül, de a miénket már 1920-ban sikerült megbontani, széttördelni. A második világháborúig sikerült a nemzetnek kissé felemelkednie, de újabb alámerülés következett.

Rendszerizéléskor, 1989-ben, sokan reménykedtek, de hamarosan kiderült itt minta állam fog létrejönni, igen minta, *az első európai globalista állam kísérlete ez!*

A kísérlet nagyon előrehaladott, annyira, hogy sokan már nem is tudják elképzelni az ország boldogulását a „külföld” nélkül. Azt hiszik, hogy minden csak onnan jöhet és ez a Kárpát-medence alkalmatlan az itt élő népek életéhez, akik képtelenek sajátmagukat el- és fenntartani. Nos az elmúlt több, mint ezer év nem ezt mutatja!

Kétségtelen, a legújabb kor, 1945-től, a szolgaság, a beolvadás korszaka, de legtöbbünk, őszintén remélem, az önálló, független nemzetállam visszaállítását akarja. A „függő hangok” közül egyet idézek itt és közreadom a

válaszomat, amely talán segít a gondolkodásban és egy kicsit irányt is mutat. Kérem olvassák figyelemmel és a jót belőle terjesszék, a kétségeket velem közöljék.

Íme egy globalista álláspont:

...Egy független Magyarország ellen egy magyarnak sem lehet kifogása, így nekem sincs. De az az út egy teljesen független Magyarország felé, amelyet C.L. úr kíván megvalósítva látni, szerintem kétes célhoz vezet.

Ő ugyanis úgy véli, hogy Magyarországnak ki kell válnia az Unióból és a NATO-ból, meg kell szakítania minden kapcsolatot a Világbankkal és más nemzetközi pénzintézetekkel, és kizárólag a saját készleteiből kell ellátni és fenntartani magát. A kérdés az, hogy mit tudna egy ilyen C.L.-úr féle Magyarország a külvilágnak felajánlani aminek ellenében megkaphatná mindazokat a külföldi szükségességeket, amelyek nélkül egy modern ország nemigen tud boldogulni? Például a működtetéséhez, a lakosság ellátásához szükséges energiát? Milyen valutával fizetné (és ha forinttal akkor milyen értékű forinttal) a külföldi gyógyszereket, a betegellátáshoz szükséges gépezeteket stb.?

Hogy csak két dolgot említsek. Az ország exportlehetőségei és gazdasági helyzete a jelenlegi válság idején ugyanúgy zuhan lefelé mint sok más országé. És ezt még egy C.L. úr alkotta Magyarország sem tudná elkerülni. Na de mindegy. Az izolált saját burkába visszahúzódo Magyarországából a lakoságnak kevés öröme lenne, kivéve esetleg azt a réteget, aki akkor is megtalálná a lehetőségeket. Ennyit erről...

Tisztelettel N.R. Svédország

HUH! Tisztelt N.R. Úr!

Éppen Svédországból tetszik mondani, hogy az önállóság SMAFU?

Csak egy gondolatot szeretnék figyelmébe intézni: aki nincstelen, az koldulni kénytelen,

aki koldul, az kolduspénzből él! Meg lehet gazdagodni (jólétfélének hívják társadalmilag) koldulásból, könyöradományból? NEM!!! (Csalással, tolvajlással persze igen, de itt most nem erről van szó).

Ergo, legyen Magyarország is ELŐBB, *a saját erejéből*, olyan, hogy beléphessen EGYENJOGÚ TAGKÉNT bármilyen szövetségbe, közösségbe, amilyen neki tetszik. Nem utolsó, talpnyaló, koldusként, mint most vagyunk az EU és a NATO tagja, különösen úgy, hogy ami kicsi értékünk maradt az is idegen kézre kerül.

Tessék mondani miért kell nekünk a NATO? Ha nem lennénk a tagja, ki támadna minket? Talán a NATO éppen? Ha így lenne, akkor most szövetségben vagyunk az ellenségünkkel, hogy meg ne támadjon? Mennyivel olcsóbb és hatékonyabb, gazdaságosabb lenne a szomszédokkal jó viszonyban lenni, mint az volt ezerévig (lásd Szent Korona)!

Tessék mondani miért jó nekünk, hogy néhány külföldi annyi profitot visz ki évente innen, amennyiből a tizmillió magyar él! Ha csak ezt megakadályoznánk, legalább KÉTSZERESÉRE növekedne az életszínvonal! És emellett ezernyi más lehetőség is kínálkozna!

Miért külföldi élelmiszereket fogyasztunk, ha lehetne hazai is? Példának mondom, hogy már legalább harminc (30) éve nem szedik le a gyümölcsöt a fákról, pedig az állástalanok száma milliányi! Helyette importálunk! Kinek jó ez? Miért szlovák a tej? Miért import a cukor?

Miért mennek el innen az okos, jó emberek?
Hogy másnak húzzanak hasznót, mert itt nem
boldogulnak? Soroljam még?

Tisztelt N.R. Úr! Valamint AZ ÖSSZES RENYHE
MAGYAR HATALMASSÁG!

Itt a válság, amin akkorát lehet nyerni, és rövid
idő alatt, mint még soha!

*Az Egyesült Államok például úgy születhetett
meg, hogy embargót mondtak ki az összes
idegen, brit termékre!*

*Még a tea-délutánokról is lemondtak a
függetlenség érdekében, mert az embargó miatt
elfogyott a tea!*

Lássuk el magunkat, termeljünk és dolgozzunk
fel élelmiszert, az idegen bővli helyett! Etessünk
háziállatokat, szedjük le a gyümölcsöt!
Ültessünk lent, szőjünk vásznat, kelmét és
varrjunk ruhákat, bányásszuk ki magunknak a
földgázt, hívjuk haza az okos embereinket és
használjuk tudásukat!

Létesítsünk tavakat az árvízből,
takarékoskodjunk úgy, hogy mindenki ott
dolgozzon, ahol él, vagy ott éljen, ahol dolgozik!

Ezáltal kevésbé környezetszennyezzünk, így
kevesebb energia kell, kevesebb lesz az import!

Mi lenne, ha a hozzáértők KOMOLYAN evvel
foglalkoznának és nem kölcsönfelvételi
taktikákkal, vagy pazarlási egyensúlyozással?

Aztán kössünk szövetséget azokkal, akikkel
EGYENLŐ oldalú megállapodásokat köthetünk:

azt nevezik ilyen szerződésnek, ahol a felek érdekei egyaránt érvényesülnek.

Ön szerint az európai közösségben való részvételünk ilyen? Vagy a NATO kötelezettségeink csupa jót hoznak az országnak? Háborúban állunk Irakkal, Afganisztánnal, a közel-kelet nagy részével! Jó ez nekünk?

Bizton hosszasan sorolhatnám a megvalósítható teendőket, CSAK ez nehéz, kemény MUNKA, nem könnyed talpnyalás júdáspénzért.

Bizony én inkább önállóságot kívánok mindannyiunknak, tisztelettel

doki (dr.gyarmatipéter)

~~~~~

Kossuth is így gondolta,
FÜGGETLEN MAGYAR KORMÁNNYAL.

Legyen forintunk és valutánk is!

Az értéke és a váltópénze is itt van!

A KÖZÁLLOMÁNY a biztosíték!

Válság és valóság 2008.

Néhány gondolat a pénzügyi helyzet megértéséhez.

Szentendrén, a Petőfi Egyesületben, tartott előadásában Varga István bemutatta a pénzintézetek működését és kapcsolatát a kormánnyal, a vállalkozásokkal és az emberekkel.

Az előadásom célja annak megvilágítása, hogy a folyamatok másként vannak a valóságban, mint ahogy azt az ember hinné és ez a működés valóban lehet oka a válsághelyzetnek, sőt a szereplői szándékosan is előidézhették!

Hogyan is lehetséges ez? Nézzük meg a jelenségeket:

A pénz és működése

Minek a pénz? Szükséges, mert a cserekereskedelem hiányosságait kiküszöböli: mindenki annak adja el a portékáját akinek az kell és mindenki azt vásárol amire szüksége van. A köztes eszköz a pénz. További problémák is felmerülnek, mint tárolás, szállítás, stb. Ezeket mind megoldja a pénz.

Ezáltal *a pénz értékmérővé* vált és elméletileg mindenkinek annyi pénze van, amennyi értéket hozott létre!

Ha a pénz állandó értékű a kibocsátó garanciájával, vagy önhordó értékű, akkor lehet átmenetileg tárolni, mint érték, sőt egymás

kisegítésének a legegyszerűbb eszköze is (jobb, mint például egy zsák kukoricát adni a segítséget kérőnek). A segítségért viszonzás illik, vagyis többet adunk vissza, mint amennyit kaptunk!

Ettől a pillanattól *a pénz termék*ké válik, hiszen hasznot hajt (*kamat*)! Más termékek úgy jönnek létre, hogy munkát, tudást, eszközt fektetünk be és számos kockázati tényező befolyásolja az eredményt (természeti, emberi, idő, időszak, hely, stb.). A pénz hozama viszont nem igényli ezeket és a kockázat is befolyásolható! Ráadásul visszajön a teljes befektetett forrás és *többletet is hoz*. Azonban csak akkor működik igazán, ha legalább annyi a hozama, hogy a résztvevők meg tudjanak belőle élni –mint a termék előállításnál- és kockázati tartalékot is adjon!

A tőke-hitel folyamat

Ezáltal *a társadalom kétfelé válik*: akinek van pénze, és akinek nincs! Akik adnak és akiknek szüksége van rá! A kockázatok láthatóan ez utóbbiakat terhelik, mert övék az összes termelési kockázat! A pénzt adó biztosítja magát, vagyis akkor és annak ad, aki valamilyen visszafizetési garanciával rendelkezik! A kockázati egyenőtlenség miatt, - -az elméleti okát később látni fogjuk—a pénzfelvevők veszítenek és a pénztadók nyernek. Az *egyenlőtlenség növekszik*! Ezt a rendszert nevezik kapitalizmusnak: elemei *a tőke és a hitel*. A fonákságra jellemző az alábbi kis szójáték: *debit (tartozás), debil (gyenge, hülye)*.

A tőke-hitel folyamat addig tart, amig már minden pénz a tőkésnél van és senkinek sincs elegendő biztosítéka hitelfelvételre! Ez a rendszer csődje, használatos szóval a kapitalizmus válsága, amikor ehhez az állapothoz elegendően közel jutunk: a válság akkor kezdődik, amikor a tőkés szereplők nagyobb, fontos része nem részesül a várható profitban (a credithitel és a debithitel különbsége). Az időbeli eltolódások miatt ez bonyolultabb és a krízis már korábban elkezdődik., de a megértéshez ezt az egyszerűbb meghatározást használjuk.

Ha a válság, a krízis, a csőd biztosan bekövetkezik, akkor meg is lehet előzni *alkalmas szabályozással!* Ilyenek a monopólium korlátozása, a pénzforgalmi szabályok, tőzsdelimiték, progresszív adók, tartalékalap, kockázati szorzók, stb.

Kérdés, hogy ez mit eredményez? Végleges megoldást, vagy csak a bekövetkezés időbeli kitolását? A problémával már a biblia előtti időkben is találkozunk: *'hétévenként engedd el adósid tartozását'*- diktálja a Jehova! Nem készült még végleges megoldás! Lehet, hogy nincs is! Nincs rá bizonyíték, de az ellenkezőjére sem!

Tehát *az egyenlőtlenség újra növekszik, a válság ismétlődik!* Megoldás van, de ki a károsult? Van-e haszonélvező? Klasszikusan: Ki fizeti a révést?

CSAK CSALÁSMENTES, SZABÁLYOS FOLYAMATOKRÓL
BESZÉLÜNK, MERT CSALÁSSAL BÁRMIKOR BÁMIT

LEHET TENNI ÉS AZOK ESETÉN MÁSOK A
BEAVATKOZÁSOK (ERŐSZAK FAJTÁK).

A válság kiterjedése

Lokális –amikor csak egyes helyeken, vagy szakterületen, vagy csak néhány tőkést érintően-- válságok esetén a tőkések egymást kiségitik, vagy átveszik a vesztes tőkét:

nyertesek, vesztesek a résztvevő tőkések.

Globális –amikor az összes tőkét, vagy döntő hányadát érinti-- válság esetén csak a kormányok segíthetnek az adófizetők pénzéből, amelyet nem erre a célra szednek! Az eredmény a tőke további koncentrációja lesz, vagyis azok gyűjtik be a tőkét, akiket az állam megsegített! Ezek a *nyertesek*, vagyis a *hatalommal* *összeszövetkezettek* és lesznek vesztesek: ezek a nyertesek ellenfelei. A *legfőbb vesztes* azonban az *adófizető*, mert nem kapja meg azt a szolgáltatást aminek fedezetét az állam másra fordította! Pozitív esetben – amikor az állam tartalékokkal rendelkezik és ezt használja fel -- ez befektetéssé válik és többlettel zárulhat! De! A többlet az adófizetőktől származik, hiszen ők a hitelfelvevők és fizetik a többletet, tehát nem igazi nyereség! A legjobb eset tehát globálisan az, hogy visszakapják a krizistelenítést!

Átmentik a kapitalista rendszert! Akár akarják, akár nem!

Tehát *megállás nincs*, a *tőke mozása szakadatlan*, mert krízis esetén javító beöntést kap, hogy meg ne álljon! Nyilvánvalóan a szereplők változhatnak, mert vannak nyertesek és vesztesek! Ez a változás azonban nem

gyökeres sőt alapjaiban konzervatív, hiszen 'minden eszközzel' fenn akarja tartani magát! Bármilyen radikális lépés kizárólag a vesztes próbálkozása a bukás elkerülésére.

Az egyenlőtlenségek minden határt meghaladhatnak: Mark Twain: Koldus és királyfi és sok más irodalmi mű még az egyszerűbb eset, de a háborúk, a más országok leigázása, hidegháború, terror és ellenterror, mind eszköze és eredménye a szélsőségessé váló folyamatoknak abban a pillanatban, hogy összekötődik a hatalommal! A határ esetek megoldásai ráadásul *mindig lazítják az erkölcsiséget*, mivel valahogyan kezelni kell a veszteseket, az egyenlőtlenség ellen hadakozókat.

Összefoglalva

A tőke-hitel folyamatok, mint a kapitalizmus megállíthatatlan(!) növekvő elletmondású lényege, szakadatlan mozgásban vannak. A tőke mindig koncentrálódik, fennmaradásához hatalmi, erőszakszervezeti beavatkozást igényel, konzervativizmusa ellenére *rombolja az erkölcsöt és szeretné hitel-gépezetté változtani a világot* --fogyasztói társadalom, szabadidő kényszerek, oktatási célrendszerek, stb.

Ugyanakkor *elősegíti*, sőt igényli a tudományok munkáját, ösztönzi a termelést, tehát gazdagít mindenkit, elősegíti a pozitív szelekciót, a fejlődés motorja. Képes világméretű lépésekre, többletével segítheti a lemaradottakat. A legfőbb

érdeme, amelyet évszázadok óta bizonyított, hogy képes a megújulásra!

Válság 2008. szeptember

Az USA-ból indult ki, amikor a bankok veszteséget jelentettek! Mennyit? Megkísérelte a FED hitelekkel megoldani, sikertelenül.

A kongresszus megszavazott 700×10^9 \$-t a veszteségek fedezetére, holott előtte azt állították 95%-an, hogy ellene vannak! Az eredmény neve: **ADÓMENTESÍTŐ CSOMAG !**

A megszavazott összeg $250+100+300+50=700$ részletekben jut a pénzügyi intézetekhez. Miért ennyi és miért pont ilyen részletekben?

FANNIE MAE, és FREDDIE MAC = 250 hitel a FED-től, AIG és más kicsik = 100 hitel a FED-től, 300 a második részlet és 50 az elszámolás, vagyis a részletes számolásban kimutatott pontos értékek véglegesítése.

Ez a mostani elszámolásunk FORRÁS oldala!

Most nézzük meg a feltevésem szerinti EREDMÉNY oldalát, vagyis azt a kiadást, amelyet evvel a hatalmas pénztömeggel kell megfizetni!

Az Iraki Háború 2003. március 20-án kezdődött rövid előkészületekkel, és a pénzügyi válság kirobbanásakor és 2008. szeptember 19-én,

már pontosan 66 hónapja tartott. Mibe került ez és vajjon ki fizeti? Vajjon van-e összefüggés?

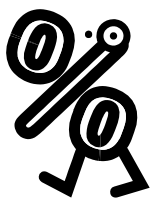
Tudjuk a FED elnökétől és más bankok vezetőitől, hogy minden hónap első napján az AIPAC érdekeltségébe tartozó bank-csoport a Pentagon javára 10×10^9 \$-t utalt!

A bankok tehát összesen eddig 660×10^9 \$-t hiteleztek és most leállították a további folyósítást és követelik a pénzüket!

Ha a követelés, amelynek fedezetét jóváhagyta a kongresszus és a hitel megegyezik, akkor joggal feltételezhetjük, hogy erre ment el a pénz, vagyis a mai válság oka az Iraki Háború!!!

Ez a mostani elszámolásunk EREDMÉNY oldala!

A bizonyító számítás.

A FED által diktált kamat a kérdéses időszakban, amelyet más kormányzati hiteleknel is alkalmaztak: 1,75%.

Az eltelt idő 66 hónap, amely az USA szokásában határvonal (meg kell előznie a bibliai 7évet). A 'varázsszámok' a 33, 66, 99.

A hitel mértéke: 10×10^9 \$ havonta előre és kérdezés nélkül!

A felgyülemlett tőke tehát 660×10^9 \$.

A fennmaradó $40 \times 10^9 \$$ a kamatok és költségek és persze a végelszámolás fedezetére szolgálnak! Nézzük hogyan?

Szükségünk lesz egy képletre, amelynek segítségével a számolást elvégezhetjük. Ez éppen a havonta utalt összegek 66 hónapra terjedő kamatainak kiszámítását jelenti.

Röviden levezetjük az ehhez szükséges kamatos kamat műveletet:

A kamatos kamat kiszámítása

Jelölések: h - havi részlet, p - éves kamat, t - az egy év alatt felgyűlt összeg. T_1 - az éves tőke a kamattal együtt.

$$T_1 = h(1+p) + h(1+11p/12) + h(1+10p/12) \dots + h(1+1p/12) = \\ = h(12+78p/12)$$

mert $1+2+3+4+\dots+11+12=78$ és innen $78/12=6,5$

(megjegyzés: ha hóvégi lenne a fizetés, akkor $0+1+2+3+\dots+10+11=66$ és $66/12=5,5$)

Az n év alatt felgyülemlett összeg:

$$T_n = t(1+p) + \dots + t(1+p)^{n-1} + t(1+p)^n = \\ = t(1+p)[1+(1+p)+(1+p)^2+\dots+(1+p)^{n-1}]$$

Ez egy mértani sor összege, amelynek kiszámítása:

$$\sum_i q_i = (q^{n+1} - 1) / (q - 1); \text{ ahol } q = 1 + p$$

Behelyettesítve:

$$T_n = t(1+p)[(1+p)^n - 1] / [(1+p) - 1] =$$
$$= h(12+6,5p)[(1+p)^n - 1] / [(1+p) - 1]$$

Ez tehát a képletünk, amellyel kiszámíthatjuk az n év után felgyülemlett tőkét h hóeleji befizetések mellett, írjuk be az adatokat:

$$10 \times 10^9 (12+6,5 \times 0,0175) [(1+0,0175)^{5,5}] / (1+0,0175-1) =$$

693,031790 $\times 10^9$ \$ és a szokásos 1% költségtartalék!!

Összesen: 699,962100 $\times 10^9$ \$

AKKOR TEHÁT MI IS AZ IGAZSÁG?

És, ami az igazi botrány

Mennyit akart a FED fizetni, és utalt is: összesen 250+100 milliárdot! Miért ennyit? Mert valószínűleg a 660mrd-os számláról „csak” ennyit használtak fel!!

A többi spekuláció, diverzifikációs, időeltolódásos eltüntetés! Erről a Basel-II. rendszerben csak 8%-ról kell elszámolni és azt veszteségnek könyvelték!

Összefoglaló elszámolás:

A bankok egy számlára helyeztek:	+660
Ebből iraki háború:	-350
Kamatok, költség:	- 40

Veszteség (8%):	- 25
HOL VAN?:	-245

Már a TV-ben is hirdetik: szabaduljon meg adósságától !

(hirdetés az MSNBC-től).

Talán összefoglalhatjuk a számokat:

- elköltöttek az iraki háborúra:	350
- a bankoké kamat és veszteség címen:	65
- 'elspekuláltak':	245

milliárdot.

Gondoljuk csak meg, 65 milliárd nyereség egy öt és fél éves hitel ügyletért 'elég szép pénz' önmagában is! Vajjon miért kellett a maradékot elzsugáznai és főleg ki fizeti meg?

Arról nem is beszélve, hogy az iraki háború mire jó? És most már azt is tudjuk, hogy ki fizeti!

Néhány elméleti vonatkozás

Ahhoz, hogy ez eddigiekben a tapasztalatok alapján látottakat valóban 'elhisgyük' nézzük meg azok elméleti alapját. Erre azért is szükségünk van, mert ebben a világban élünk és magunk is részesei vagyunk. Lehetünk

vesztesek is, érdektelenek is, de, és ezért fontos a dolog, lehetünk nyertesek is! Ki ne akarna az lenni! Tehetünk kitételeket magunk elé: nem csalunk, nem erkölcstelenkedünk, nem szövetekezünk a hatalommal, nem szolgálunk nagyobb tőkét, akármit. Mégis ebben élünk, vannak lehetőségeink, jobban is élhetünk, de ezt nem fogja senki más nekünk megcsinálni! Segíts magadon, hogy az Isten is megsegíthessen!

Vagyis itt élünk a kapitalizmusban, amelynek bizonyos adottságai nekünk is elérhetőek –ez az Isten segítségével-- a többi rajtunk múlik! Ott van még a szerencse is, de ennél sokkal kisebb kockázattal lehet a folyamatokból részesedni és nyerni-veszíteni. Az elméleti ismeret és tudás ehhez ad mankót.

Íme lássunk néhányat!

Esélyek, játékelmélet.

Az életben az ember állandóan döntési helyzetbe kerül, legtöbbször az döntési kényszer, vagyis mindenképen dönteni kell, ha nem határozom el magam benne, akkoris döntöttem: mások döntenek helyettem!

A döntés helyessége a helyzet ismeretétől és annak kiértékelésétől függ. Ha jól értékeltük, akkor jól dönthetünk, ha nem tudjuk értékelni, akkor a döntés a véletlen függvénye lesz. Vannak szerencsés emberek, legalábbis kívülről úgy látszik, de a tudás csak többet ér!

Nézzük ennek miben létét egy példán.

Emlékszünk a régi viccre, Iván és János találnak valamit és Iván javasolja, hogy osztozzanak meg rajta testvériesen; János ezt elutasítja –tudására hivatkozva-- és a 50-50-et ajánlja. Mi is itt a tudás? Hát az Iván „testvériessége”, az osztozás ezen módja, János tudja, tapasztalta, hogy neki csak kevesebbet hozna!

Akkor az elmélet:

Adott egy játéktér, ismert szabályokkal, és feltesszük, hogy nincs összeesküvés, csalás, mindenki betartja a szabályokat.

A feladat annak megállapítása, hogy érdemes-e résztvenni a játékban és ha igen, akkor hogyan. Továbbá annak megállapítása, hogy a részvétel mibe kerül és milyen előny várható ezáltal.

Sokszor azt is fontos tudni, hogy meddig szabad résztvenni a játszmában!

Nagyon sokféle játék létezik, végesek és végtelenek, eldönthetőek és eldönthetetlenek, egyenlőek és egyenlőtlenek, kényszerűek és szabadonválaszthatóak, kimenetük mértéke szerintiek, ráfordításigényesség szerintiek, kockázatnagyság szerintiek, stb.

Kiértékelésük kellő tudás birtokában lehetséges. Az elméletek egyik nagysága a magyar származású matematikus, Neumann János. Az elmélet megalapítása nagyon régi, tétéleket már Bernoullitól(1713) is tudunk, de a modern politikai és üzleti élet –a kapitalizmus és a

demokrácia— igényelte a az elméletben való elmélyülést.

Nézzük meg egy 'közönséges' vásári játék esetét, amely az alkalmazást jól mutatja: ez a játék

Az „itt a piros, hol a piros”.

A szabályok:

1. A vásáros három kártyát, amelyek közül az egyik piros „kever” majd leteszi az asztalra. A fogadó teszőleges összegért állíthatja bármelyik kártyáról, hogy az a piros, ha talált megduplázzák a tétjét, ha nem, akkor elveszítette.

2. Mit gondol a játékos, a fogadó? Izgalmas a dolog, mert jó megfigyeléssel nagy biztonsággal el tudjuk találni a pirosat és akkor megkétszerezük a pénzünket, Tehát csábító a játék és a tét minél magasabbra tevése.

3. Mit gondol a vásáros? Hosszú évek tapasztalata –már a nagyapám is-- és gyakorlás után úgy megkeverem a kártyát, hogy még én sem tudom melyik a piros! Tehát majdnem biztosan veszít a játékos, csak tegyen fel minél több pénzt rá! Az őseim is ebből kocsmáztak, mesélik is esténként rendesen a kalandokat!

4. Okostojás azonban! Felteszi magának a kérdést: játsszak-e most itt, inkább várjam meg az estét és a kocsmában hívjam meg őket egy italra, mert akkor még jó havernak is fognak tartani. Ha játszom és veszitek, akkor hülye flótás leszek a szemükben! De ha nyerhetek,

akkor miért nem játszom? Hát akkor lássuk.
esti kocsmázás, vagy játék?

Megállapítások:

az összes esetek száma egy játék esetén három.
mert három kártya egyikére fogadhatok.

A játéknak két lehetséges kimenete van:

- a játékos nyer és a vásáros veszít,
- vagy a játékos veszít és a vásáros nyer.

De vajjon milyenek az esélyek?

- A vásáros szemszögéből annak a valószínűsége, hogy nyer az 2 a 3-hoz, mert ha jól keverek, akkor az ipse csak tippel és neki egy kártya áll, nekem kettő.

- A játékos szemszögéből annak a valószínűsége, hogy nyer 1 a 3-hoz, mert egy kártyát kell kiválasztania háromból, de akkor megduplázza a pénzét!

- vásáros: $V_{ny}=2/3$; $V_v=1/3$

- játékos: $J_{ny}=1/3$; $J_v=2/3$

Nézzük meg a nyerhető, veszíthető összegeket
(tételezzünk fel 100 játékot és x tétet):

vásáros nyer: $+x$; $2/3$

vásáros veszít: $+x-2x$; $1/3$

összevont eredménye: $+100x-200x/3=100x/3$

játékos nyer: $-x+2x$; $1/3$

játékos veszít: $-x$; $2/3$

összevont eredménye: $-100x+200x/3=-100x/3$

Láthatjuk, hogy a várható kimenetele a játékoknak a vásáros javára kedvező, míg a játékosok biztosan veszítenek! Ez persze nem zárja ki azt, hogy egy-egy játékos nyerjen, de ha már elég „sok” játékot játszanak, akkor ez lesz az eredmény! Hogyne, már a vásáros nagyapja is ebből élt, tudjuk tőle!

Tehát ha csak ennyit tudunk még nem lehetünk biztosak a dolgunkban, hiszen csak azt tudjuk, hogy ez várható, de vajon milyen bizonyossággal? Vagyis mi a valószínűsége annak, hogy száz játék után ez lesz a helyzet?

A nagy számok egyik törvénye
(Részletesen a Függelékben.)

A nagy számok törvénye egyszerűen azt tudatja velünk, hogy bizonyos feltételek fennállása esetén és elegendően sok eseménynél az előfordulás gyakorisága tetszőlegesen közelít az előfordulás valószínűségéhez.

Egy példán közérthetőbbé válik: ha sokszor feldobunk egy pénzdarabot és megszámláljuk a fejek számát, akkor azt találjuk, hogy ez a szám közel lesz a a fej eredmény előfordulási valószínűségéhez, mégpedig annál közelebb, minél többször dobjuk fel a pénzt! Matematikai megfogalmazása az alábbi:

- Legyen adott egy A esemény, amely p valószínűséggel fordul elő.

- Például a már hivatkozott pénzfeldobás, ahol az A esemény, hogy fejet dobunk, és a p valószínűség $\frac{1}{2}$, mert két lehetséges eset van: fej-írás, és ebből az egyik a 'mienk'.

- A kísérletet ismételjük meg n -szer és legyen k az A esemény bekövetkezésének száma.

- Legyen ε tesztőlegesen kicsiny-, és $0 < \delta < 1$ pozitív szám.

Akkor a nagy számok törvénye:

$$P\left\{\left|\frac{k}{n} - p\right| < \varepsilon\right\} > \delta \quad \text{ha } n \geq n_0$$

ezt kicsit átalakítva:

$$np + \varepsilon n > k > np - \varepsilon n$$

vagyis k értéke ezen két érték közé esik.

A feladat annak megállapítása, hogy mekkora az a legkisebb n (n_0), amelyre ez a két egyenlőtlenség egyszerre fennáll!

Tehát kimondhatjuk, hogy módunkban van megállapítani egy akkora számot, amelynél többszöri előfordulás esetén az a bizonyos esemény megadott valószínűséggel előfordul!!!

Vagy másmódon: meg tudjuk állapítani, hogy egy esemény $x\%$ valószínűséggel elő fog fordulni, ha n_0 -szor már próbálkoztunk.

A folyamat azonban nem-lineáris, vagyis kétszer annyi kísérlethez nem fele olyan távolság tartozik! Ez nem baj, ha meghatározhatjuk ezt az összefüggést! Ez az ún. *eloszlásfüggvény*, amely ezt megmutatja számunkra.

Ehhez persze még az eddig megismertekhez további tételekre van szükségünk, többek között a *Moiivre-Laplace közelítési formulára*, és a *centrális határeloszlás* tételére. Ezeket most nem részletezzük, helyette amúgyis már régen táblázatokat sőt, ma már számítógép-programot használunk. A bankoknak a kockázati műveleteikhez a

hitelezési és a tőzsdei rendszerükbe ezek a matematikai eszközök, úgy vannak beépítve, hogy a 'játékos', a bankos számára, ha megadta a kért adatokat azonnal az igent, vagy a nemet közli. Esetleg azt a függvényt, hogy hogyan kell változtatni az adatokat, hogy megfeleljen a feltételeknek! Például növelje a tétet, hogy a várható nyereség nagyobb legyen, mint a költség, vagy adott visszafizetési adatok mellett, csak legfeljebb ennyi hitelt adhat! A kockázatok kezelésének ma használatos modeljét Markowitz, Nobel-díjas közgazdásról *Markowitz-típusú feladatok*nak hívjuk.

Térjünk vissza az „*itt a piros, hol a piros*” játékhoz!

Azt számoltuk ki, hogy a vásáros várható nyeresége: $100x/3$, ahol x a tét és száz játékot játszanak. Akárhány játékos lehet, lényeg, hogy legalább százszor 'keverjük' a kártyákat és tegyenek fel pénzt.

Mennyire lehetünk tehát biztosak ebben a nyereségben? Ezt a számot $\eta\%$ -al jelöljük és azt mondja, hogy hány százalék a valószínűsége annak, hogy a nyereségünk a várható értéktől a $\eta\%$ -nál nem lesz kevesebb (persze n_0 kísérlet esetén).

Kinéztük a táblázatból ezt és az alábbi kaptuk:

$\eta 95 = 72,9\%$; $\eta 90 = 96,5\%$. vagyis

-- $95x/3$ -nál kb. 73% biztonsággal több lesz a vásáros bevétele, kereken 32darab tétet fog elvinni!!

-- $90x/3$ bevétel, vagyis 30 tét, már 96,5% biztonságú!

Nem szabad elfelejtenünk a feltételt: *legalább 100 játékot* kell játszani!

Következmények, megállapítások:

1. A játék jó vásári fogás, ha a vásárosnak van érzéke az emberek megnyerésére.

2. A játékos taktikája –ha már játszik-- hogy minél kevesebb játékban vegyen részt! Az első pozitívumnál abba kell hagyni!!!

3. A vásárosnak szüksége van segítségre, hogy ne zavarják meg az elegendő játékidő biztosítására. illetve beavatkozásra, ha már elég neki (jönnek a csendőrök, stb). A játékosnak nincs erre szüksége, mert bármikor abba hagyhatja (szabály).

4. A vásáros este a kocsmában elkölti a napi nyerményét a közreműködőkkel és a haverokkal. Ha nem, akkor új helyzet áll elő és például agyonverik, helyette újabb-, másik vásáros jön, mert enélkül nincs játék, vagyis csökkenne, romlana az élettér!

Ez már másik problémakör, nevezetesen az élettér, a szabadság, a fejlődés témaköre, amely másik előadás(ok) tárgya lehet.

Összegzésül

megállapíthatjuk, hogy már a legegyszerűbb eset is folyamatot képez, amelynek szakadatlanul ismétlődnie kell, mert ez léttörvény! Az ismétlődésben mindig vannak nyertesek, vesztesek, akik állandóan változnak

és események tragédiába fulladnak és újra indulnak! Egyszóval ez a kapitalizmus !

Még mindig a játékelmélet.

Láttuk egy játék példáján, hogy a legegyszerűbbnek látszó esetben is *'nem nyilvánvaló tudás'-ra van szükség* a részvétel tudatosságához, továbbá láttuk, hogy a legegyszerűbbnél is kilátszik a 'lóláb', vagyis megmutatkoznak az általános törvényszerűségek! Érdeemes, sőt fontos elsajátítani ezek mibenlétét, ha részt akarunk benne nyerni(!).

Amit láttunk, az példa az *egyenlőtlen játékokra*, amikor az alapfeladat az egyenlőtlenség olyan megállapítása, hogy eldönthessük részt veszünk-e, vagy sem. Az életben legtöbbször ilyen döntésre nincs mód, mert nem szállhatunk ki!

Akkor a feladat a veszteség minimalizálására kell, hogy irányuljon! Az alkalmazást költségfüggvénynek, vagy a *költségfüggvény* minimalizálásának szoktuk nevezni.

A játékok egy másik osztálya a közismert és ma már egyre ritkább: a *fair-play játékok*. Ezek közös ismérve, hogy a benne résztvevők egyenlő feltételekkel, egyenlő valószínűségekkel rendelkeznek. A legtöbb amatőr sport ilyen, legalábbis ilyen volt.

A *handycap*, vagy *előny játékokban* a különbségeket valamilyen előny időleges megadásával küszöbölik ki.

Ismét egy másik osztály a *'catch as catch can'*, a fogd ahol éred *brutális játékok*, vagy a mostani *politika porondja*, ahol jószerivel nincsenek szabályok, csak különböző emberek.

Magyarországról

A válság hatása hazánkra egy jó taktikának látszik az eddig elrontott országvezetés elkendőzésére, mert

- a bankokról a külföldi anyacégek gondoskodnak,
- gondot a forint leértékelődése és ezért a külföldi hitelek növekedése okozhat,
- közvetett hatása a csökkenő termelés miatti munkanélküliség,
- előny, hogy a csökkenő termelés miatt kisebb profitot visznek ki az országból,
- óriásit lehet nyerni avval, hogy a csökkenő exportot importcsökkentő intézkedéssel ellensúlyozzuk és helyette a hazai termelést ösztönözzük,

Ezen néhány szempont kellő számítása alapján a válságból egész csinos eredménnyel, nyereséggel lehet kijönni !!!

Ez a NYERESÉGES VÁLSÁG esete!

Hiszen tudvalévő, hogy ha valaki veszít, akkor más valaki nyer. Miért ne mi lennénk azok!

Lássuk azonban mit terveznek a mai magyar parlament pártjai:

Néhány általános tendencia látszik:

1. VEGYÜNK EL MÉG TÖBB PÉNZT AZ EMBEREKTŐL, NÖVELJÜK AZ ÁLLAMI KIZSÁKMÁNYOLÁS ARÁNYÁT!!

2. EGYETLEN PÁRTNAK, HATALMI TÉNYEZŐNEK SEM JUT ESZÉBE, HOGY AHOL VESZTESÉG VAN, OTT NYERNI IS LEHET!

3. MIÉRT MOND LE MAGYARORSZÁG VEZETÉSE ELEVE A NYERÉSI ESÉLYEKRŐL?

Íme itt vannak a tervek:

Gyurcsány Ferenc intézkedés csomagja

1. A betétesek biztonsága és a nyugalom megőrzése érdekében a kormány azt javasolja, hogy az Országgyűlés szavazzon a bankbetétekre teljes garanciát biztosító betétvédelmi szabályokról.

2. Bővíti a kis- és középvállalkozások támogatására kidolgozott, 800 milliárd forintos programot.

3. Jogszabály-módosításokkal javítja a bankok forráshoz jutásának feltételeit annak érdekében, hogy azok változatlanul hitelezhessék ügyfeleiket.

4. Javítja annak feltételeit, hogy a befektetési alapok magyar állampapírokat vásároljanak.

5. Csökkenti a 2008-as kiadásokat annak érdekében, hogy az államháztartás hiánya idén a GDP 3,4 százalékára, tehát az uniós szabályok szerint a magán-nyugdíjpénztári kiadásokkal korrigált hiány 2,9 százalékra csökkenjen.

6. Tervezzünk óvatosan 2009-re, és a ma ismert világgazdasági feltételek alapján, az előrejelzéseket alapul véve, készítsünk új elemzéseket a jövő évre várható makrogazdasági feltételekről.

7. A 2009-es költségvetést ennek figyelembe vételével fogadjuk el: a benyújtott tervezethez képest módosító indítványokkal javaslunk további kiadáscsökkentést a halasztható kiadásokra.

8. Halasszuk el a 2009. évi adócsökkentésre vonatkozó döntést: ha a kitűzött hiány teljesítése mellett a költségvetésnek maradnak még további forrásai, akkor 2009-ben, év közben lehet majd eldönteni, hogy azt a hiány további csökkentésére vagy adócsökkentésre lehet felhasználni.

9. Javasoljuk a társadalmi partnereknek, hogy a 2009-es bértárgyalásokon vállaljunk kötelezettséget, hogy 2009 januárjától a bérek megőrzik reálértéküket, és az év első felének végén, az addigi folyamatok ismeretében lehet majd arról dönteni, hogy 2009 júliusától van-e mód reálbéremelésre.

10. Felfüggeszti az Új Tulajdonosi Program elindítását.

11. Javasolja a közpénzügyi törvény és benne a költségvetési plafon három héten belüli elfogadását.

12. Javasolja a nemzeti pénzügyi felügyelet megerősítését, hatáskörének kiterjesztését, és egy egységes európai felügyelet létrehozását.

Orbán Viktor és szövetsége

Orbán Viktor és szövetsége, mint eddig mindig, SEMMIT, csak szlogeneket puffogat:

- adót kell csökkenteni és
- munkalkalmakat kell teremteni.

Dávid Ibolya intézkedéscsomagja

1. A 13. havi nyugdíj egy éves felfüggesztése, a nyugdíjak 2008-as nominálértéken tartása egy évig.
2. A közalkalmazotti és köztisztviselői bérek 2008-as szinten tartása, szintén nominálisan egy évig.
3. Az idej jutalmak és bónuszok eltörlése a közszférában.
4. A versenyszférában megegyezés a bérbefagyasztásról egy évig.
5. Erős önmérsékletet kérünk a pénz- és tőkepiacokon a bónuszok és jutalmak tekintetében. A válság ellenére milliókat osztanak szét maguknak, miközben nem adnak hitelt a vállalkozóknak.
6. Az egészségügyi hozzájárulás kiterjesztése minden, a munkaerőpiacon aktívnak tekinthető személyre.
7. A vállalkozásoknak adott vissza nem térítendő támogatások felfüggesztése,

átalakítása hiteltámogatássá vagy állami garanciavállalássá.

8. A családi pótlék egy főre jutó jövedelemhez kötése.

9. A segélyekkel kapcsolatos visszaélések felszámolása, szociális kiadások korlátozása.

10. A minisztériumok függessenek fel minden marketingtevékenységet, A megtakarított pénzből a válságról, válságkezelésről szóló felvilágosító kampányra fordítsák.

11. Javasoljuk a szolidaritási adó eltörlését, valamint egy Közép- és Kisvállalkozóknak szóló hiteltámogatási állami program elindítását, 150 milliárd Ft értékben.

12. Minden parlamenti képviselő, miniszter, és államtitkár, illetve a miniszterelnök, és a köztársasági elnök a havi fizetésének felét magyar részvények vásárlására költse.

13. Új pártfinanszírozási törvényt, hogy radikálisan csökkenjen az évi legalább 200 milliárd forintos összeg.

14. 2010. január 1-jétől be kell vezetni az adóreformot, az egykulcsos adót.

És még sokan mások...

Ha van elképzelés, mind hasonló ezekhez. Elvon pénzeket, de nem mondja meg mit csinál vele! Egyensúlyt állít helyre, azt mondják!

A valóságban több profitot visznek ki az országból, azt kell pótolni!

MAGYARORSZÁG helyzete, jövője

Az államadósság havi törlesztése: ~97mrd Ft ~ 530millió \$.

Ha az Iraki Háború havonta 10mrd\$-ba kerül, akkor mi fizetjük az 5%-át, a FED szerinti számolásban a 10%-át!!

Hiába termelünk többet, ha nincs fizetőképes kereslet, a bérfagyasztásból sohasem lesz új munkahely és termelésjavítás! Ki veszi meg a termékeket?

Ha mégis erőltetik, a bankok járnak jól, mert az erre felvett hitelek nem térülnek meg és az állam kénytelen megfizetni adóemeléssel!

Ha a hazai hitelek a hazai betétekből származnának önállóak lennének!

Ha nem lopná el a kormány a kamatok 20%-át, akkor talán a bankok megelégednének ennyi nyereséggel! Kinek jó a deviza alapú hitel?

NE VEGYÜNK FEL TÖBB ÁLLAMKÖLCSÖNT !!!

Ez legyen a kormány válságprogramja!

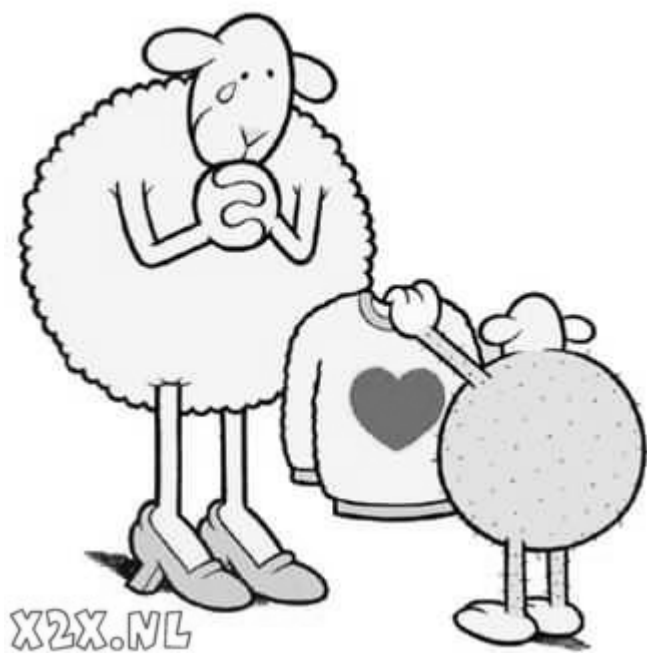
Erről szóljon a 2009. év költségvetése!

...és a kerék forog tovább...

VISZONTLÁTÁSRA

Köszönöm a figyelmet!

~~~~~

Pénzügyletek, derivatives.

avagy még mindig adalékok a válság tanulmányozásához.

Szentendrén, a Petőfi Egyesületben, a Válság és valóság 2008. című előadásom után számos kérdés hangzott el tőzsdei és banki ügyletek mibenlétével

kapcsolatban. Ez az előadás ezekről szól.

Hogy csinálta Kulcsár Attila? Jól, rosszul? Lebukott? Ha csinálta, kinek csinálta, kinek jól, kinek rosszul? Megvédték, megvédik? Mibe kerül a védelem? Jól járnak a védők? Akkor ki jár rosszul? Mert sok pénz forgott ám! De vissza semennyi!

Nem fogjuk feltárni az ügyet, de belekukkanthatunk a pénz-manőverek rejtelseibe, ha veszi a fáradságot és elindul velünk erre a rövid túrára! Akár banki zsenivé is válhat, ha elegendően gyorsan forgatja ezeket! Hamm, tőzsde bekaplak! Mennyien próbálták már, több-kevesebb sikerrel! Rajta urak, hölgyek, lehet nyerni, aki nem játszik, biztosan veszít! Nem azt amit nem nyert, hanem azt, amit mások nyertek! Lássuk hát a medvét:

A dolog annyira ügyes, hogy nincs igazi magyar neve sem! A „köznyelv” nemes egyszerűséggel ügyleteknek nevezi, mindazon kereskedéseket, szerződéseket, üzletkötéseket, amelyekben a keletkező pénz számít és, amely a kereskedés alapját képező adatokból meghatározható. Bonyolult? Aki tudja „isten-lábát fogja”, hát tudd meg te is!

Mindenki kereskedik, ki hivatásosan, ki rosszul! Zrinyi Miklós (a költő) szerint Sors bona, nihil aliud (csak a vak szerencse jó, semmi más)! Nem mindenki ért vele egyet, mi sem!

Zrinyi helyett –aki köztudomásúlag nem kötött– kössünk mi üzletet disznókra, és itt lesz az első manőverünk, a

Határidős ügylet.

A határidős ügylet egyszerűen egy megállapodás arra nézve, hogy megveszünk, vagy eladunk bizonyos tárgyakat egy előre meghatározott időpontban, előre meghatározott áron.

Tehát az egyik fél kötelezettséget vállal, hogy megveszi az adott tárgyakat a most rögzített fix áron és fix napon, míg a másik fél kötelezettséget vállal, hogy a tárgyakat ugyanazon fix napon és áron átadja.

Kikötés, hogy az ügyletben kölcsönösen kedvező árról van szó! Ez nagyon fontos kitétel, mert az ettől eltérő ügyletek nem pénzügyiek, hanem bűnügyiek és avval NEM foglalkozunk!

Elnevezések: a fennforgó időpont a *szállítási időpont*, az ár akkor, a *szállítási ár*, és persze létezik a *pillanatnyi ár* bármelyik időpontban.

A manőver nem ebben van, hiszen ősidők óta minden mezőgazdasági termelő az év elején igyekszik eladni az évvégi várható termését (például a búzát lábon), hogy biztonságban lehessen és minden termékkereskedő is igyekszik már a tavasszal lekötni az őszi áruját, nehogy másoknál vásároljanak, vagy neki ne jusson portéka. Minden nagyon szép, minden nagyon jó!

Azért nem ártana spekulálni egy kicsit, hátha lehetne ez kifizetődőbb is?

Nézzük a példát az említett disznókkal: tegyük fel, hogy egy határidős ügylet keretében megállapodunk, hogy eladunk 100 disznót, egyenként 300 pénzért egy év múlva (amikor felnevelték).

Ha feltesszük, hogy a disznó ára az év végén 350 lesz, akkor veszítünk: $100 \times (350 - 300) = 5000$ pénzt.

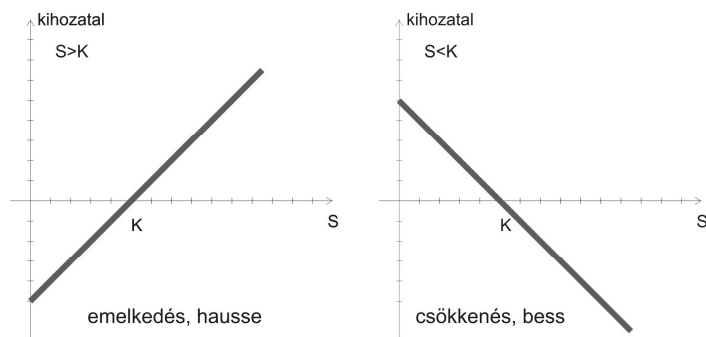
Ha azonban a disznók ára mondjuk 250-re esne, akkor nyerünk: $100 \times (300 - 250) = 5000$ pénzt.

Általánosítsuk ezt: legyen K a szállítási ár és S a pillanatnyi ár. Akkor a keresetünk az ügyleten disznónként:

$K - S$, mint eladó és

$S - K$, mint vásárló !!

Nézzük ezt az ábrán: az egyik oldalon akkor kifizetődő, ha $S > K$, míg a másik oldalon, ha $S < K$.

1. Ábra. A HATÁRIDŐS ÜGYLET NYERESÉGE

Hogyan határozzuk meg a szállítási árat (K)?

Az egyszerűség kedvéért tegyük fel, hogy a banki betéti és hitel kamatok egyeznek és legyen mondjuk 5%/év.

Ha $S=300$ és $K=330$, akkor a következőket tesszük:

Felveszünk 300 hitelt az 5% kamatra;

Veszünk egy disznót;

Kötünk egy határidős ügyletet a disznó eladására, 330-ra és egy évre;

Az év végén átadjuk a disznót 330-ért, kifizetjük a bankot $300 + (5\%)15 = 315$ -el;

Kerestünk az ügyleten 15 pénzt disznónként!
Profitot termeltünk! FIGYELEM KOCKÁZAT-
MENTESEN !! (Üzletileg, mert meg is halhatunk,
stb., de ezek nem tartoznak ide!);

*Valójában minden $K > 315$ esetén az ügylet
kifizetődő!*

Az ilyen ügyletet hívják a tőzsdén hausse-nek,
hossznak, angoloknál long-nak, vagyis amikor
emelkedés-re, magas értékre spekulálunk.

Ha már itt tartunk spekulációnak nevezzük,
amikor egy ügylet megkötése ELŐTT
végiggondoljuk a lehetséges eseteket és azokból
kiválasztjuk a számunkra kedvezőt és csak arra
kisérelünk meg ügyletet létrehozni! Minden más
esetben menjünk inkább lottózni.

Most tessék figyelni: nem vagyunk elveszettek,
tudunk mi basse-re, besszre, short-ra,
alacsonyra, csökkenésre is kötni, vagyis mit
teszünk $K < 315$ esetén? Csak ilyen áron lehet
ügyletet kötni? Például nem kötünk üzletet és
akkor nem is veszítünk, de akkor miből élünk
jövőre? Szóval kötünk ügyletet, hogyan kötnénk,
csak mit is kell tennünk?

Eladunk egy disznót 300-ért (ha van);

Az érte kapott pénzt betesszük a bankba 5%-os
betétre egy évre;

Kötünk egy határidős ügyletet, amely szerint
visszavásároljuk a disznót egy év múlva az
akkori árért;

Az év végén lezajlik az ügylet: - kivesszük a bankból a pénzt: $300+5\%=315$, -a disznóért adunk 300-at, marad 15;

Kerestünk az ügyleten 15 pénzt disznónként!
Profitot termeltünk! FIGYELEM
KOCKÁZATMENTESEN !! (Üzletileg, mert meg is halhatunk, stb., de ezek nem tartoznak ide!);

Valójában minden $K < 315$ esetén az ügylet kifizetődő!

Hohó az előbb ennek az ellenkezője jött ki! Hiba van? Dehogy! Épp ez a lényeg: kiderült, hogy lehet így, lehet úgy, mégis van hozam (profit). Van egy olyan K érték, amely az elválasztó, alatta így, fölötte úgy. Megint francia, mert műveltek vagyunk: arbitrage (eredetileg döntő bíraskodás), talán magyarul határ ár, küszöb, vagy efféle.

Ezek után mondjuk első igazi pénzcsináló mondatunkat:

Arbitrázs alatt bessre, fölötte hosszra megyünk, figyelemmel a marzsra!

Margó nélkül nem lehet a tőzsdére menni, Margó a pénzszakma művelőinek az Istennője, minden ügyletek szegélye, széle, azaz mindazon költségek összege, amely felmerül az ügylet során. Krisztus koporsóját sem őrizték ingyen tartja a mondás, hát akkor más ügyleteit! Azt is mondhatnánk, hogy legalább akkora nyereséget kell termelnünk, hogy a költségeinket kifizethessük, a többi a mi nyereségünk.

Hogyan mondjuk ezt meg az alkusznak? Mi sem egyszerűbb azt kell mondani, hogy $315, 4!$ Azt jelenti, hogy $315-4=311$ alatt vessz, $315+4=319$ fölött hossz, kettő között ugráljon, akinek ég a lába alatt a talaj, legalább megtudjuk kik azok.

A határidős ügylet nem ennyire bonyolult, csak felhasználtuk az alapfogalmak tisztázására is.

Óvatos ügylet

Nézzük még meg, hogy mit csináljon a határozatlan, az óvatos fajta: hát például habozzon és ne döntsön, veszítsen, majd mi nyerünk, tőle is. Persze van jobb megoldás is a számára, ez a hedging, azaz amikor valaki óvatosságból köt ügyletet.

A disznókkal folytatva, tegyük fel, hogy a gazdász jó évre számít, arra, hogy a disznói 100-at fialnak. A pillanatnyi ár 300, és úgy gondolja, hogy tele lesz a piac és ezért semmi esetre sem megy feljebb az ár 315-nél és elfogadná az év végén ezt az összeget értük. Tehát köt egy határidős ügyletet az év végére a 100 disznóra, 315-ért. Bebiztosította magát egy olyan megköthető ügylettel, hogy a jövőre nézve meg legyen a gazdálkodás folytatásának feltétele, de legalább tudja mi vár rá! Nem spekulál a kihozatal érdekében, „csak” a saját számítását keresi!

Egy gyakori példa hedging-re, az árfolyambiztosítás. Például egy cég egy nagyobb

összeg beérkezését várja egy hónap múlva dollárban. Ha nem akarják kitenni magukat az árfolyam mozgásának a hónap során, akkor kötnek egy határidős ügyletet erre az összegre, egy hónapra, vagyis, hogy eladnak egy hónap múlva ennyi dollárt a rögzített áron, a mai árfolyamon. Mi történik? Egy hónap múlva megérkezik a dollárjuk és belép egyben a határidős ügylet is: eladják a dollárt és az előre kialakított forintot kapják, függetlenül a pillanatnyi árfolyamtól! Tehát már egy hónappal ezelőtt tudtam, hogy mennyi forintom lesz.

Házi feladat: tessék meggondolni, hogy mikor jó ez, az erős, vagy a gyenge forint oldalon, azaz mikor kössünk ilyen ügyletet? Ha spekulálunk, akkor mire érdemes?

Sokkal „mélyebb” ügylet típus az

Opció ügylet.

Az ilyen ügyletek során az egyik félnek lehetősége, opciója van bizonyos dolgok eladására, vagy megvételére, egy előre kialakított áron, vagyis egy határidős ügylet, amelyben a kedvezményezettnek nem kötelessége, de joga az ügylet lebonyolítása. Két alapvető fajtája van:

CALL, lehívó (vételi) opció, amikor a kedvezményezettnek joga, de nem kötelessége a vásárlás a fix áron, a fix időpontban;

PUT, átadó (eladási) opció, amikor a kedvezményezettnek joga, de nem kötelezettsége az eladás a fix áron, a fix időpontban.

A másik fél köteles, értelemszerűen eladni (1), illetve vásárolni (2).

Nyilvánvaló az egyoldalúság az ilyen ügyletekben, amelyet a 2., és 3. Ábrákon is bemutatunk.

Tegyük fel, hogy vásárolunk egy lehívó opciót 100 részvényre, három hónapos határidővel, 6,0 pénzért, és a pillanatnyi ár is 6,0 pénz. Ha a 3 hónap leteltével a jegyzés 6,0 alatt van, nyilvánvaló, hogy az ügylet nem jön létre, nem élünk az opcióval. Viszont, ha a jegyzés 6,0 fölött, van, akkor aktiváljuk az opciót: például 6,5, akkor $100 \times 6,5 - 100 \times 6,0 = 50$ nyereségünk lesz (mínusz az opciós ügylet ára!), ha élünk az opcióval és megvesszük a részvényeket 6,0-ért és mindjárt el is adjuk a jegyzési áron 6,5-ért. Tegyük fel, hogy az opció ára 0,5 részvényenként, akkor a nyereségünket az opció ára elvinné, tehát a profit nulla! Ezt hívjuk az *opció megszólalási értékének, vagy küszöbnek, angolul strike!*

Egy fontos új dolog lépett be: *az opció ára.*

A határidős ügylet egyenrangú a felek számára, tehát minden költség egyforma, azaz senki sem fizet senkinek. Mint láttuk az opciós ügylet egyoldalú, kedvezményezettje van, a másik fél ezért árat kér.

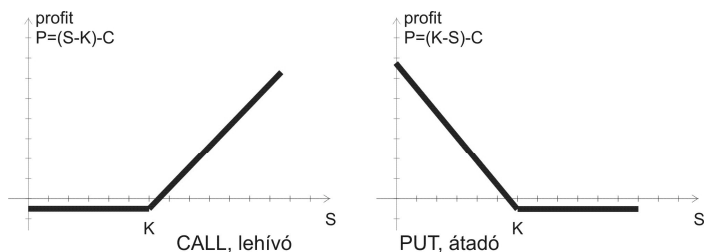
Emlékezzünk csak a bibliából, ...eladja elsőszülöttségét egy tál lencséért. Az opció az elsőszülöttség, a határidő az öröklés, az opció ára, egy tál lencse.

Ezt árat prémiumnak is szokták nevezni. A továbbiakban ezért az ügylet kihatála helyett az ügylet profitjáról beszélünk, hiszen az ügyletnek nem csak kihatála, hanem költsége is van!

A 2. Ábra baloldala példánk --lehívó (vételi) opciós ügylet-- profitját mutatja, az alábbi összefüggés alapján:

$P=(S-K)-C$ ha $S>K$, egyébként $P=-C$ (nem indul az opció)

A jelölések az eddig megszokottak, S- pillanatnyi ár; K- szerződéses ár, C- prémium; P- profit.

2. Ábra. A KEDVEZMÉNYEZETT PROFITJA

A példánkat fordítsuk át az átadó (eladási) opcióra: az opciónk, hogy eladhatunk (vásárolnak tőlünk) 100 részvényt 3 hónap

múlva 6,0-ért, az opció ára 0,3. Ebben az esetben az opciót akkor indítjuk, ha részvény ára esik(!), vagyis veszünk részvényt a piacon az alacsony árért és eladom a kialudott 6,0-ért!

A profit az alábbi szerint számolható és a 2. Ábra jobb oldala is mutatja:

$P=(K-S)-C$ ha $S < K$, egyébként $P=-C$ (nem indul az opció)

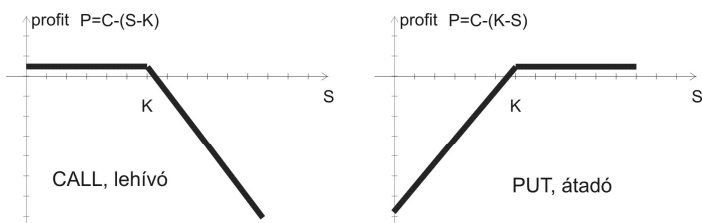
Mindkét vizsgált eset a kedvezményezett szempontjából mutatja az ügyletet: a maximális veszteség az opciós prémium.

Az ügyletnek azonban másik oldala is van, aki az opciót adja, vagy ahogy hívják, az ügylet írója, aki AZONNAL hozzájut a prémiumhoz, és fontos kötelezettsége keletkezik későbbre.

Az író profitjának alakulását láthatjuk a 3. Ábrán az ügyletfajtától függő két példánkon:

$P=C-(S-K)$ ha $S > K$, egyébként $P=-C$ (nem indul az opció)

$P= C-(K-S)$ ha $S < K$, egyébként $P=-C$ (nem indul az opció)

3. Ábra. OPCIO ÍRÓ PROFITJA

Láthatjuk, hogy egészen kis profit mellett extrém nagy, elméletileg korlátlan potenciális veszteség lehetséges. Az egyes opciós ügyletek önmagukban meglehetősen kockázatosak, különösen az opció írója számára.

Nézzük még meg az óvatos duhaj esetét az opcióval:

Hedging with Option.

Menjünk vissza a példához az egyszerűbb érthetőség kedvéért. Tegyük fel van 100 darab 6,0 árú részvényünk, vagy épen most vásároltuk 6,0-ért. Feltesszük, hogy emelkedni fognak, de az is lehetséges, hogy drasztikusan visszaesnek.

Vásárolunk egy eladási jogot (átadó, put) 6,0 küszöbvel 100 részvényre, 3 hónapra, 0,3 prémiummal.

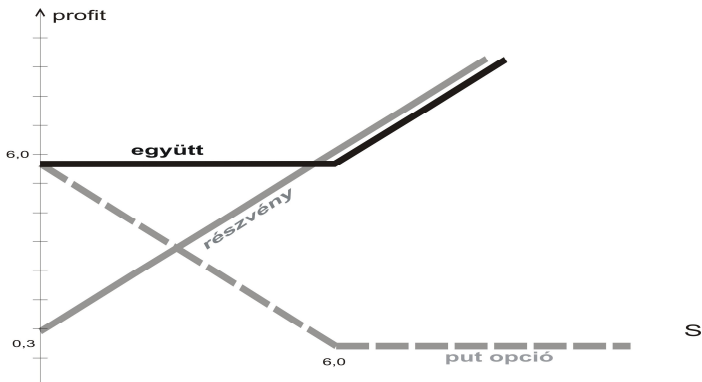
Ez lesz a biztosítékunk a drasztikus esésre: beindítjuk az opciót.

Ha semmit se teszünk, akkor veszteségünk van, ami az opció ára, a prémium.

Ha a részvényárak 6,0 alatt maradnak indul az opció: eladjuk a részvényeket 6,0-ért, minimáltuk a veszteséget a prémiumra.

Ha a részvényárak 6,0 fölé nőnek eladjuk azokat a piacon és a profit a bevétel mínusz a prémium!

A 4. Ábra ezt a kombinációt mutatja, vagyis a határidős- és az opciós ügylet együttesét.

4. Ábra. HEDGING with OPTION--ÓVATOS ÜGYLET

Ha úgy érezzük, hogy a 0,3 prémium túl magas költségnek, akkor másik, olcsóbb biztosítékot is köthetünk: például veszünk egy eladási opciót 5.0 árral, ua. határidővel, ua darabra, 0,05 prémiummal. A kisebb prémiumért, felvállaltunk egy kockázatot, veszteséget: a részvényeladás most csak 500-at hozna a 600 helyett, tehát 100+prémium lehet a maximális veszteség, viszont a prémium sokkal kisebb: 30 helyett 5!

Ez „csak” egy példa, amivel érzékeltetni szerettük volna az ügylet variálhatóságát!

De gondolja csak meg --újabb házi feladat--, hogy Ön mennyit költ és milyen feltételekkel biztosításra (ház, gk, utazás, baleset, lopás, betörés, üvegkár, villám, tűz, víz, iskola,

munkahely, sport, vásárlás, stb). lehetne másként is? Mi a kockázat, ki viseli, ki nyer?

Másik házi feladat: mennyit költ HEHA-ra? Lottó, totó meg még mifene, szerencsejáték. Ha ezt az összeget befektetné valamelyik itt tárgyalt módon? Mit szólna hozzá a család?

Mit szól hozzá? Mennyit nyer a pénzügyminisztérium, hogy --mellesleg milyen jogon-- adóelőleget hajt be a maga javára a normális éves egyszeri fizetés helyett (miután az adó éves, önbevalló és nem havi, behajtó)? Azután, vajjon kinek jó a tömeges *kényszer-hitel* és *kényszer-betét*, ami behálózza egész életünket?

Összefoglaló

A fentiekben ízelítőt kaptunk a pénzügyetek világából, talán okosabbak lettünk, talán tisztábban látjuk mi történik körülöttünk. Kinek-kinek élvezetet és jó szerencsét kívánok a folytatáshoz.

Az ügyletek sora korlátlan, ide illik legjobban a divatos „akár” ajánlatok tömege is! A technika bővülése és gyorsulása révén egyre újabb megoldások válnak időben kiszámíthatóvá, tehát használhatóvá.

Végezetül egy érdekes példa arról a világról, amely él ezekkel az ügyletekkel:

Közismert, hogy Anglia a fogadások országa: minden településen van: bank, bookmaker, fish&chips. Bármilyen más hiányozhat, ezek nem!

Vagyis az angolok halat-sültkrumplit zabálva költik el a bankban tartott pénzüket fogadásra: lovira, vagy kinek van hosszabb hajszála, ki golyolja messzebb a fatököt, stb. A bookmakernél zajlik mindez, fogadni bármire lehet(!), feltéve, hogy több, mint egy személyt érdeklí a dolog: szembe lehet őket állítani. Ma már ez világméretű is lehet a telefon, az internet, stb. révén.

Mi ez? Szerencsejáték, véletlen? *Azt mondja a fairség, hogy olyanra nem fogadunk, amit biztosan tudunk, ez a játékszabály, ez és semmi más!* Ki nyer, ki veszít, mit nyer, mit veszít?

Ezernyi a kérdés, van-e válasz? Hát persze! A bookmaker ebből él, a többiek élvezkednek (a család terhére, az örökségre, stb.) A bookmaker nem veszíthet, mert bezárhatja az üzletet! Neki érteni kell hozzá! A szerencséhez nem lehet, legalábbis nem nagyon! Na de üzletet kötni, ÜGYLETET !!! Ahhoz kell ám igazán érteni: határidős minden fogadás, számtalan esetben opciós: fizetek egy üveg sört, ha ezt belövi! Nahát! Ha tudom, hogy ez egy opciós ügylet ilyen és ilyen feltételekkel, akkor gyorsan kötök egy ellen ügyletet és akkor ki nyer? Vajon fair az ilyen fogadás? Nem tudom, de a bookmakernek TUDNIA kell!! Mindig is tudta, amióta az a világ létezik, mert különben réges-rég kihaltak volna és nem lenne hol fogadást kötni!

Na és a Kárpát-medencében? Itt a piros, hol a piros, vagy az Ul'ti, a Snóbli például? Milyen ügylet? Gondolja csak meg? A pénzügyminiszterről már szóltam!

Egy bankozó szervezetnek (természetes-, vagy jogi személy) vannak hitel ügyletei. Ezek a szervezet hitelképességétől függenek. Az ingatlan vásárlók ingatlant hiteleznek: nem az övék az ingatlan, csak lakják és fizetik a részleteket. Tudják, hogy mennyit? Tudják, hogy meddig? Tudják, hogyan mitől, mikor, mire változhat? Tudják, hogy lehetett volna olcsóbban is, vagy biztosabban, vagy minek is egyáltalán?

Na és mi van akkor, ha..., és itt jön a végtelen világ: emelik a fizetésemet, áthelyeznek Brüsszelbe, elüt a villamos, a miniszterelnököt üti el a villamos, a bankelnöknek viszket a segge: jó reggelt kívánok!

A buki ért hozzá, TE NEM! Olvass egy kicsit ezeből a sorokból. Akkor lesz jó, ha mindenki előbb olvas, azután megy a bankba, biztosítóhoz, vesz fel hitelt, lottózik, jár kocsmába, stb.

Ha már a pénz világában élünk legyen nekünk is egy picit, tudom nem boldogít! Na és boldog vagy? NEEEM? Olvass kicsit! Kösz!

Viszontbiztosítás, hallotta már? Az egy hedging put option: opciós ügylet, amelyben óvatosságból eladjuk a a viharkárokat! Hogy mi az ára? Mit számít Ön fizeti! Vagy a kölcsönös eset A biztosító 'lehedgingeli' az Atlanti vihart B-

nél, aki viszont teszi ezt a Csendes viharaival Anál. Mi a valószínűsége, hogy egyszerre mindkettő bekövetkezik? Jó az ügylet!

Időjárás: strand idő lesz, lesz-e elegendő hó? Ne higgye bárki, hogy ez szerencsejáték! Ha nem jön vendég a biztosító fizet! Honnan? Ön köt biztosítást, abból! A szálloda nem zár be! Jövőre is meg kell élni! Az a vállalkozó, aki ehhez nem ért, annak fuccs, már régen!

Vegyünk havat a hegyoldalra, vagy hullik magától? Megint hedginges ügylet!

Esni fog az eső az F1 futamon? Esőgumi, szárazgumi, közbenső? Szerencse? Akkor kiestél! Pénz kell, eszeveszett sok pénz! Mit kapsz az adódért? Hát ezeket!

Aki az egyszerű számtanhoz ért már az is jobban járhat(!?): ha bevallod, hogy kevesebb villanyt fogyasztasz mert kisebb lámpát, rövidebb ideig használsz, akkor felemelik az árát, *mint régen a normát*, vagy minek fizetésemelés, csináltál magadnak a takarékoságból! Jó számtan, mi?

Gondolt-e már arra, hogy miért reklámozzák a fogorvosok a fogkrémet és a fogkefét? Vajon munkanélkülivé akarnak válni? Esetleg van egy opciójuk?

THINK! ÜBERLEGE! COGITO! ÉCLAIRÉS!
PRUDENCE! LUCIDA! GONDOLKOZZ!

És végül a válság az, amikor mindenkinek van ügylete, mindenkivel, mindenre! Már aki számít ebben a pénzvilágban! Nem lehet kibogozni, meg

kell fizetni! Hát akkor ki fizet? Akinek nincs az nem, de akinek kevés van, annak kevesebb lesz, vagy semmi!

Ez így dukál, ez így helyes! NEM?

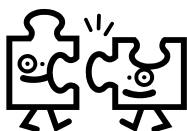
Mellesleg a válság nem halál! Csak a pénzvilág visszakéri a pénzt, hogy előlről kezdje a fausti történetet. Emlékszünk? Faust is Margóval kezdte, Mephisto a vége (vagy talán még sem?)!

Mély tiszteletem az olvasónak! Aki eljutott idáig, annak minden kérdésére válaszolok (erre fogadtam a bukinál).

~~~~~

K. Lorenz víziója (recenzió)

A problémákról, amelyekkel az emberiségnek szembe kell néznie.

Konrád Lorenz az 1973-ban megjelent 'A civilizált emberiség nyolc halálos bűne' (Milánó, 1974. 26. oldal) című könyvében előre látta az összefüggést a piacgazdaság és az ökológiai katasztrófa között.

Többek között az alábbi paradoxont fogalmazza meg: " Minden előny, amit az emberiség az őt körülvevő természet egyre mélyebb megismerése révén, a technológiai, vegyi, orvosi fejlődésben szerzett és az emberiség jobblétét látszanak szolgálni.. egyre inkább az emberiség elpusztítására irányulnak."

Konrad Lorenz egy ökológiai modell segítségével megkísérel megragadni a mechanizmust, ami az ellentmondás mögött áll. Eszerint "minden résztvevő... a saját környezetéhez alkalmazkodik... nemcsak a szervesetlen komponensek, hanem mindazok az élőlények is, amelyek az adott környezetbe tartoznak." A modell alapvető eleme a visszacsatolás mechanizmusa, elsősorban a negatív visszacsatolások hierarchikus formában, amelyek tompítják a bizonyos küszöbértéknél fellépő impulzusokat. A küszöbértékek

önmaguk is termékei az ellentmondó mechanizmusoknak. "Így például a fájdalom és élvezet ellentétes kölcsönhatásban vannak egymással: a kutya, vagy a farkas a préda megszerzése érdekében hajlandó olyanokat is cselekedni, amelyeket más helyzetben nem tennének, például belefutni tüskés bokrok közé, vagy bele ugrani a hideg vízbe, egyáltalán kitenni magukat olyan kockázatoknak, amelyektől normális esetben tartózkodnának. mindezek a korlátozó mechanizmusok ellensúlyként hatnak a tanuló mechanizmusokkal szemben."

A szervezet nem hajlandó áldozni olyanra, amely nem érdemes az áldozatra. A természetben, egy adott ökológiai környezetben élőknel ez a mechanizmus egy 'stabil állapot' felé irányul. Közelebbről vizsgálva ezek az élőlények nemcsak nem jelentenek veszélyt egymásra, de gyakran azonos érdekű közösséget is alkotnak. Nyilvánvaló, hogy a ragadozó erősen érdekelt mindazok megélésében, amelyek az áldozata -- legyen az növény, vagy állat-- létezési feltételeit alkotják. Egyáltalán nem szokatlan, hogy az áldozati példányok különös előnyökhöz jutnak a ragadozó példányokkal való interakció révén.

Lorenz azt állítja, hogy az ember nem részese ennek a mechanizmusnak, mivel egy olyan lény, amelyik befolyásolja, meghatározza saját környezetét. *Az emberi ökológiát az emberi technológia haladása határozza meg.* Tehát az emberi ökológiát és gazdaságot főként pozitív visszacsatolás szabályozza. Egy olyan

mechanizmus, amely a viselkedést fokozza, a leosztás helyett. A pozitív visszacsatolás mindig magában hordozza a kumuláció, a lavina veszélyét (avalanche effektus). Egy tipikus pozitív visszacsatolás, amikor ugyanolyan dolog résztvevői versenybe lépnek egymás között.

A változó környezeti tényezők az állatok között végzetesek is lehetnek, amely egy természetes egyensúlyi szabályozás. Az emberi kultúra fejlődésében nincsenek ilyen szabályozó hatások, sőt szerencsétlenségünkre az ember megtanulta befolyásolni mindazokat a környezeti hatásokat, amelyek rajtuk kívül működnek.

Lorenz szerint az ember függetlensége a természetes ökológia folyamatoktól nem a szükségszerű rossz, sőt egy olyan teljesen új ökológia híve, amely minden módon az embert szolgálja, ugyanakkor, elméletileg olyannak bizonyítható tartósan, mintha az létezhetne a beavatkozás nélkül is. Azonban a gazdaság verseny törvénye, amely oly tipikus a nyugati társadalmakban, lerombolja ennek minden esélyét. *"Az emberek közötti verseny hideg és ördögi brutalitással rombol!* Ebben a versenyszellemben nemcsak teljesen elfelejtjük, hogy mi a hasznos az emberiségnek, hanem azt is, hogy mi a jó és előnyös az egyén számára. Felmerül a kérdés, mi a károsabb a modern emberiség számára, a küzdelem a pénzért, vagy a fogyasztási kényszer? Mindkét esetben a félelem játssza a főszerepet, a félelem attól, hogy megelőz a versenytárs, hogy szegénnyé válunk,

hogy rossz döntést hozunk, hogy megszűnik a kényelmünk."

Lorenz ebben a könyvében azt sugallja, hogy az emberiség legjobb reménye abban van, ha társait a szíve jóságával választja és nem a külsőségeivel, a gazdagsága fokával, amint azt egy ősi mondás is tartja.

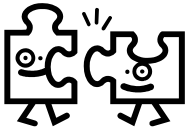
~~~~~

Talán segít a problémák megoldásában.

K. Lorenz's vision (summary)

About the challenges facing humanity.

Konrad Lorenz also predicted the relationship between market economics and the threat of ecological catastrophe. In his 1973 book, *Civilized Man's Eight Deadly Sins*, Konrad Lorenz addresses the following paradox: All the advantages that man has gained from his ever-deepening understanding of the natural world that surrounds him, his technological, chemical and medical progress, all of which should seem to alleviate human suffering... tends instead to favor humanity's destruction (Gli otto peccati capitali della nostra civiltà - Civilized Man's Eight Deadly Sins, Adelphi edizioni, Milano, 1974, p.26; the citation is translated from the Italian version of the book).

Lorenz adopts an ecological model to attempt to grasp the mechanisms behind this contradiction. Thus all species... are adapted to their environment... including not only inorganic components... but all the other living beings that inhabit the locality (page 31)

Fundamental to Lorenz' theory of ecology is the function of feedback mechanisms, especially negative ones which, in hierarchical fashion,

dampen impulses that occur beneath a certain threshold.

The thresholds themselves are the product of the interaction of contrasting mechanisms.

Thus pain and pleasure act as checks on each other: To gain a desired prey, a dog or wolf will do things that, in other contexts, they would shy away from: run through thorn bushes, jump into cold water and expose themselves to risks which would normally frighten them. All these inhibitory mechanisms... act as a counterweight to the effects of learning mechanisms...

The organism cannot allow itself to pay a price which is not worth paying (page 53). In nature, these mechanisms tend towards a 'stable state' among the living beings of an ecology: A closer examination shows that these beings... not only do not damage each other, but often constitute a community of interests. It is obvious that the predator is strongly interested in the survival of that species, animal or vegetable, which constitutes its prey. ... It is not uncommon that the prey species derives specific benefits from its interaction with the predator species... (pages 31-33).

Lorenz states that humanity is the one species not bound by these mechanisms, being the only one that has defined its own environment: [The pace of human ecology] is determined by the progress of man's technology (page 35). Not only, but human ecology (economy) is governed

by mechanisms of POSITIVE feedback, defined as a mechanism which tends to encourage behavior rather than to attenuate it (page 43). Positive feedback always involves the danger of an 'avalanche' effect... *One particular kind of positive feedback occurs when individuals OF THE SAME SPECIES enter into competition among themselves...* For many animal species, environmental factors keep... intraspecies selection from [leading to] disaster... But there is no force which exercises this type of healthy regulatory effect on humanity's cultural development; unfortunately for itself, humanity has learned to overcome all those environmental forces which are external to itself (page 44).

Lorenz does not see human independence from natural ecological processes as necessarily bad. Indeed, he states that a completely new [ecology] which corresponds in every way to [humanity's] desires... could, theoretically, prove as durable as that which would have existed without his intervention (page 36). However, the principle of competition, typical of Western societies, destroys any chance of this: *The competition between human beings destroys with cold and diabolic brutality...* Under the pressure of this competitive fury we have not only forgotten what is useful to humanity as a whole, but even that which is good and advantageous to the individual. [...]

One asks, which is more damaging to modern humanity: the thirst for money or consuming haste... in either case, fear plays a very

important role: the fear of being overtaken by one's competitors, the fear of becoming poor, the fear of making wrong decisions or the fear of not being up to snuff... (pages 45-47).

In this book, Lorenz proposes that the best hope for mankind lies in our looking for mates based on the kindness of their hearts rather than good looks or wealth. He illustrates this with a Jewish story, explicitly described as such.

~~~~~

They may help.

Intermezzo

Talán túl messzire szaladtam és már-már a világot szeretném megváltani, ezért is idéztem Konrád Lorenzet. Az igazság az, hogy valóban szeretném megváltani, csak nem remélem, hogy ez lehetséges és hogy ennek értelme lenne. Azt meg végképp nem, hogy én lennék erre kiszemelve! Azért az embernek lehetnek gondolatai, esetleg még ötletei is, akkor már nincs is olyan messze a gondolkodástól!

Vissza a földre és ott is kis országunkba, ahol merészelek kicsit véleményt mondani, gondolatokat közreadni, amelyek akár jók is lehetnének. Legalább arra, hogy sokan elgondolkodjanak rajta és találják ki az igazit! ÉS valósítsák meg!

Olvasom, Hankiss Elemér kitalált egy klubot, klubhálózatot *Találjuk ki Magyarországot* jelszóval. Sajnos a mozgalom, mint annyi más meghalt. Az okra a *Beszélgetés a miniszterelnökkel fejezet* mutat rá. Hankiss Elemér is ezt állítja önéletírásában. Igaz ő felveti a saját felelősségét is, azt hiszem merő szerénységből. Hétköznapien azt mondhatnám, hogy civil-mozgalom nukú, mint a *kádáriensisben*.

Mit lehet tenni? Alakítsunk pártot! Igen, pártot! Ha én egyszer pártot alapítanék az alábbiak lennének a program pontjai, amelyek egyben a jelszavai is lennének, hogy mindenki jól értse és tudja ha ránk szavaz mit kap, mire számíthat:

1. A haza minden előtt!
2. Tisztesség, még a politikában is!
3. Tegyük vissza a szemetes edények fedelét!
4. Kalauzt minden villamosra!
5. Ház mestert minden házba!

Az első két pontot nem én találtam ki, de mondom, vallom, vajha mások is tennék!

A másik három az én agyszüleményem! (Persze mások is kitalálhatták.) Jó, nem?

A többivel csak megbírkóznánk valahogy. Azt tetszik hinni viccelek? Nem, egyáltalán nem! Tessék végiggondolni!

Csak elkezdem, folytassák Önök: ha mindenütt tisztességgel végzik a munkát –még a politikában is- akkor jobb eredmény, lesz, kevesebb selejt és ha a szemét be van az edénybe szorítva nem büzlik és mind a szeméttelre kerül... Lehet folytatni!

A folytatáshoz azonban meg kell értenünk egymást! Ennek alapvető eleme, hogy egy NYELVEN beszéljünk, magyarul, értsünk magyarul.

A következő fejezet néhány, az élet felvetette szó, fogalom, kifejezés értelmezését, újragondolását, az idegenszavas- és a hivatalos félrebeszélés borzalmait tartalmazza.

Hogy mi köze van az itt elmondottakhoz? Hát ez házi feladat! (fogódzó a megoldáshoz: szervezzen Találd ki Magyarországot helyi klubot, továbbá, hogy az ember társas lény, nem elidegenült lakótelep-lakó).

~~~~~

Szavak

avagy új magyar értelmező szótár

Néhai rokonom statisztikus lévén nagy nyelvművelő volt. Ő és társai az egykori KORTÁRS folyóirat 1977-1978 évi számaiban intelmmel hívták fel a figyelmet nyelvünk „káros anyagaira”.

Herder árnyéka, mert ez volt a cikksorozat címe, azóta talán még mélyebb lett. A beáramló idegen szavak és a régiak félreértelmezése megkívánná, hogy a nyelvészeink, irodalmáraink felemeljék szavukat, útat mutassanak, hogy kijussunk az ”árnyékból”.

Álljon itt a KORTÁRS ezen nyelvművelőinek, résztvevőinek neve mementóul, emlékeztetőül: *Kolozsvári Grandpierre Emil, Illyés Gyula, Kőhádi Zsolt, Salamon Lajos*. Vajha, ma is szót emelnének a rádió-, a televízió-, a hírforrások-, a film-szinkron- és közvetlenül is a köznép számára anyanyelvünk védelmében!

Egy csinos kis gyűjteményt állítottam össze régi és új jelentések, jövevények, lelemények, nevek magyarázatából. Fogadják a magyar nyelv iránti tiszteletem jeléül. Talán mi is hozzájárulhatunk a „káros anyagok” fogyásához.

Íme:

Szavak jelentése

RENDŐR –

Az igazi: eredetileg a rendet őrző, azt vigyázó személy, szervezet; feladata a rendbontók rendreutasítása, tekintélyével, a rend fenntartása.

A valóság: hanyag eleganciájú, lötytedt tartású egyenruhaszerű viseletűek intézkednek. Nem rendet tartanak fenn, mert ilyen fogalom már a múlté, hanem INTÉZKEDNEK, úgy, hogy igazoltatás –diktatórikus háborús csökevény-- címén megakadályozzák a békés polgárt tevékenységének végzésében és felszólítják iratok tömkelegének felmutatására, amelyet az illető személy köteles magával hurcolni mindenhová --lásd törvény. A lényeg, hogy az illető kellemetlenül érezze magát, hogy észrevegye, ő egy senki és csak az a kötelessége, hogy eltartsa ezeket a felfegyverzett egyenruhásokat, akik a rájuk aggatott felszerelés tömegétől nyomorékan kenyéradójukra törjön, azt idegbajossá és meghunyászkodó nyuszivá tegye.

Figyelem!!! Nem védi és őrzi az őt eltartó állampolgárt, hanem megismerhetetlen és megtanulhatatlan és megjegyezhetetlen jogi csűrcsavarokkal a frászt viszi rá és megmutatja, hogy az igazoltatott elmulasztott, lejárt, érvénytelen, hiányos, szabálysértő és még sorolhatnám... Tehát azt bántja aki eltartja, mert erre parancsot kapott a láthatatlan hatalmi méltóságtól, akivel persze nem lehet találkozni, mert azt védik a törvények.

DEMOKRÁCIA –

Az igazi: néphatalom, amelyet a nép saját maga, vagy képviselő útján gyakorol.

A valóság: a többség szándékának kifejezése törvények, szabályok útján, amelyek diktátumokká válnak kimondásuk pillanatától – lásd jogállam. A legfontosabb törvények közé tartozik az ilyen többségi szavazás révén lett képviselők csálhatatlansága, visszahívhatatlanok sőt nem is választás, hanem számítási trükkök révén elnyert címet viselők törvényalkotó gyűlekezete, akik megállapíthatják saját jövedelmüket, erőszakkal elképzelésük szerinti mennyiségű pénzt vonhatnak el az állampolgároktól és az általuk hozott törvények szerint adnak számot annak elköltéséről. Hát ez a demokrácia, sőt még ennél sokkal rosszabb, mert vannak az országban olyan emberek, is nem kevesen, akiknek nincsen egyáltalán még ilyen képviselőjük sem. Hiszen minden képviselő azt állítja, hogy ő a választói képviselőjében és nevében jár el, akkor azokat ki képviseli, akiknek nem jutott képviselő, vagyis a kisebbség. Ne értsük félre, nem a háromszeműek kis létszámáról van szó

TÖBBSÉG –

közismert nevén: BOLSEVIK ?!

KISEBBSÉG—

közismert néven: CIGÁNYSÁG !?

ÖNKORMÁNYZAT –

Az igazi: a népképviselő legközvetlenebb formája, amelynek útján az együtt élő emberek csoportja a közös dolgaikat intézik és közvetítik a közösségen kívülre.

A valóság: az egyik legalávalóbb csalása a jelenlegi demokráciáknak:

- felülről jövő hatalomérvényesítő szerv, vagyis az állam területi végrehajtója,
- állami törvényérvényesítési hivatal,
- állami adóbehajtó,
- állami feladatok végrehajtója,
- abból él, amit fentről juttatnak neki,
- semmilyen beleszólása nincs az ország életébe,
- már helye sincs, mert térség van helyette, meg az új jó a régió.

NYOMOZÓ, DETEKTÍV –

Az igazi: Bűnt, törvényellenes cselekedetet, vagy ezek esélyét feltáró, felderítő megfigyelő, kikérdező, logikusan gondolkodó személy, akit ezért tart el az állam.

A valóság: ma bűnüldöző, aki parancsnokai parancsainak engedelmeskedve üldözi a bűnözőket, a bűnözést(!) --csak nehogy utolérje. Az üldözés mindig a kiadott parancs korlátai között lehetséges, ellenkező esetben ő a bűnöző.

KITÜNTETÉS –

Az igazi: Annak elismerése, hogy az illető az átlagosnál magasabb erkölcsösseggel és tudással

legjavát nyújtja az országnak, kiemelkedően hasznosan tevékenykedik, ezáltal érdemli ki és kapja meg az elismerést, rangot. Mondhatnánk némi szójátékkal, hogy akkor lesz az igazi, ha már nem adományozzák, hanem kapományozzák.

A valóság: a pillanatnyi politikai érdekeknek megfelelő, vagy azt kiszolgáló személyeknek állami hatalmasságok kitüntetését adományoznak.

SZEMÉLYAZONOSSÁG –

Az igazi: személyi igazolvány, útlevel, belépő, és más hasonló (királyi pecsét, a herceg gyűrűje, a sárga csillag, a pártjelvény, stb), amely az illető személyt úgy azonosítja, hogy avval igazolhassa, hogy Ő az igazolványt kibocsátó ország, nép, nemzet, állam, üzem, gyár, klub, csapat, stb. tagja és megilleti, illetve kötelezi őt mindaz ami a tagsággal jár.

A valóság: ehelyett annak bizonyítása, hogy az ember azonos-e egy állami nyilvántartás egy bizonyos bejegyzésével. Az állam vágyai szerint jól feltűnő helyre, például a homlokába kellene égetni a „rendszerát”, azaz a nyilvántartási azonosítóját. Vagy a tudomány jelenlegi állása szerint már nem is vagyunk túl messze a születés kori „csip”- beültetéstől, amely csalhatatlanul és megváltoztathatatlanul hozzárendel egy adatbázis bejegyzéshez. Persze ez egyáltalán nem „újdonság”!!! Az emberiség történetében éppen nem is olyan régen a haláltáborokban –például Auschwitzban

tetováltak lajstromkódot. A dolgok ott gyerekcipőben jártak, mert csak a megbélyegzetteket lajstromozták. Ma már özszeemberiségi vágyai vannak a hatalomnak. Vegyük észre, milyen jó "buli" ez az operátoroknak, akik képesek eltávolítani ezt, és a nyomozóknak, akik az eltávolítás nyomát nyomozzák, és még sorolhatnám! Hiába "új világ" épül, ahol nem az értékteremtők a jók, hanem az operátorok, a nyomozók és társaik.

LAJSTROMOZÁS, ADATBÁZIS

A lajstromozás hihetetlen mértéket öltött korunkban. A már említett személyazonosítás mellett alkalmazzák széles körben mindenféle objektumok, tárgyak esetében is. Például egy közlekedési járművet nem a típusa, mérete, gyártmánya, teljesítménye, stb. határozza meg, hanem a hatalom által számos pecséttel nyomtatvánnyal, tablóval címkével, lenyomattal és még az isten se tudja mivel ellátott „rendszer”(!) azonosítja. Normális esetekben olyat akarunk megtudni, hogy milyen az a jármű: gyors, kényelmes, télen meleg van-e benne, esetleg vízen is tud járni, vagy repül is. Mindezt tartalmazza a rendszer? Akkor mit?

Másik példa: tervezői névjegyzék, vagy szakértői névjegyzék. Miért nem elegendő a tudást adó, a tudás megszerzését elismerő iskola nyilatkozata, valamint az illető addigi alkotásai, a referenciák? Miért jobb ennél egy, a hatalom által kezelt lajstromból kivonatolt azonosító kód?

Az ok nyilvánvaló: a működtetéshez adót lehet kivetni (ami „részesedéssel” jár, pl, a kedvezményezetteknek állás, vállalkozás, stb.), eldöntheti, hogy kit vesz be a buliba, ellenőrizheti, felülbíráhatja az iskolát, és persze magát a nyilvántartásba vett embert is függésben tarthatja, tagdíjat kérhet, stb. Hát erre való a lajstromozás és alkalmazása.

Akár hiszik, akár nem van már csíptetős csip: beletűzik a vágóállatok fülébe születésükkor és csak a vágóhídon "vágják le". Minap törvény javaslat készült arról, hogy kedvenc háziállatainkat nem hagyhatjuk el többé: csipet ültetnek az állatba *a te azonosítóddal!* Érted ugye?

OPERÁTOR, OPERATŐR

Az operátor, vagy operatőr nem feltétlenül világhírű sebész, vagy kamera vezér (film, tv, stb.), csak az eszköz kezelője, vagy ismétlődő tevékenység végzője, mint például a sebész, a ministráns, a csillás, a hangmérnök, a pizzasütő, stb. Figyelem, az elnevezés nem minősít, csak csoportosít!

HATALOM

1. Miniszter (lat.):

Eredeti értelemben szolga. Jelenti azt a legmagasabb állami tisztviselőt, aki annak az államigazgatási szervnek áll élén, melynek útján az államfő a végrehajtó hatalmat gyakorolja (idézet a Révai Lexikonból, 1936-os kiadás).

2. Miniszterelnök:

A minisztertanács elnöke, a kormány politikájának irányítója (idézet a Révai Lexikonból, 1936-os kiadás).

3. Miniszteri felelősség:

Alkotmányos államforma mellett az országgyűléssel szemben a legfontosabb alkotmánybiztosítékok egyike. A Miniszteri felelősség kétféle, úgy mint: politikai, minek folytán a miniszter lemondani köteles, ha a parlament többségének bizalmát elveszíti és jogi, azaz az országgyűlés által törvény- és alkotmányértéért felelősségre vonható. A Miniszteri felelősség kiterjed az államfő intézkedéseire is, amelyekért az azokat ellenjegyző szakminiszter a felelős. A jogi felelősségre vonás külön, a parlament tagjaiból alakuló közjogi bíróság feladata. A miniszter hivatalos minőségén kívül elkövetett büntető cselekményeire nézve a köztörvény az irányadó (idézet a Révai Lexikonból, 1936-os kiadás).

4. Képviselő:

Az Alkotmány leszögezi: "A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja." [2. § (2) bek.]. "Az országgyűlési képviselők tevékenységüket a köz érdekében végzik. (Alk. 20. § (2) bek.) Képviselői tevékenységükre nézve nem utasíthatók." [HSZ 13. § (1) bek.]. (a Magyar Köztársaság Alkotmányából).

5. *Képviselői felelősség:*

A képviselők jogállásának alapja Magyarországon is a szabad mandátum. Megválasztása után a képviselő jogilag függetlenné válik választóitól. Állásfoglalásait lelkiismerete és meggyőződése szerint alakítja ki, és ennek megfelelően szavaz. Képviselői tevékenysége és szavazata miatt nem hívható vissza. A képviselőt munkája során tett nyilatkozatáért, felszólalásáért, szavazatáért nem lehet felelősségre vonni (a Magyar Köztársaság Alkotmányából).

Megjegyzés: tehát ilyen felelősség NEM LÉTEZIK!!! Hát így élünk mi, ma Magyarországon!!!

KATONÁSKODÁS

Katona vagy honvéd: az, aki védi a hont fegyverrel, katonásan, tehát nem „sorkatonai szolgálatot teljesít”. Vajjon így van ez nálunk? Kétségtelen a sorkatonaság megszűnt, de miért? QUID PRODEST (kinek jó)? Hol védik a hont, hol? Na és akkor ki védi és ki ellen?

MAGYARORSZÁG

1. Határon:

Négy keréken csikorgó rozsdáslábú asztal van az úton keresztbe állítva.

2. Reklámban:

Lehetetlen, mert amit magyarországból látni érdemes, az Pepsi-országban és annak szomszédságában van.

3. *Úton:*

Nincs útpadka, illetve van és időjárástól függően sártengerből, vagy portengerből áll. Így aztán Petőfi Sándor sem veszi észre, hogy már eltelet 150 esztendő (Na igen Ő még mindig él, csak egy „kicsit” malenkij roboton volt „keleten”?!?).

4. *Városi utcán:*

A járda mentén por és szemét van, valamint minden szemetes edény a járdán áll és nincs rajta fedél. Mikor lesznek olyan politikusok, vagy párt. akiknek a jelszava az lesz hogy "tegyük vissza mindig a szemetesedény fedelét!"

4. *Kertvárosban, faluban:*

Minden ingatlan bejáratában rozsdás vasdoboz található, ezt leveles ládának nevezik, de a nyílása akkora, hogy a levél nem fér bele, csak az eső, a hó, a por és minden másféle szemét. A postás ezt tudja és a levelet nem is viszi a házhoz, hanem értesítőt dobál be a házakba, amely szerint, ha levelet kíván fáradjon a postahivatalba felszerelve hatósági igazolások tömkelegével, amellyel bizonyítani tudja, hogy a levelet neki küldték.

5. *Kertvárosi, falusi utca:*

Abban különbözik a várositól, hogy itt a járda mindkét szélén (a kerítés és a járda, illetve a járda és az úttest között) van por-- és szemét tároló szegély. A kommunista takarékoság jegyében a legtöbb helyen csak az utca egyik oldalán van járda, mert oda "harcoltuk ki" (ez

volt a "baloldaliság" eszméje: mindig a baloldalon járunk). Ha az ott lakóknak, a „lakosság”-nak nem tetszik válasszanak másik polgármestert, (de nehogy járdát építsenek).

Budapest

1. Hídon:

A Lánchídon és másutt a magyar zászló helyett valami szörnyű piros-sárga-kék színű zászlók vannak kihelyezve.

2. Amerikai filmen:

Lehetetlen, mert a világörökségnek tartott budapesti dunaparti látkép, a Lánchíd, a királyi vár, a Dunakorzó, stb. mind Kievdben, vagy a világ másik végén, Dél-amerikában látható.

3. Még mindig a városi utcán:

A járda szélén Demszki atya bácsi jóvoltából karók vannak leverve a lehető legdrágább anyagból. Ez azért van, mert a csúnya autósok – ezek valami modern vandálok, akik-- cselesen beosontak az országba és fittyet hányva a magyar hatóságoknak nem vágják zsebre hatalmas fémládáikat, hanem tüntetőleg az utcára kiteszik. Ugyanezen hatóságok korábban ezen ládák alkalmasabb tárolását nem engedélyezték, sőt még a létezését sem engedélyezték.

4. Más változat:

A karókat kitaláló városatyák vaskosan beszédtek és beszedik az autósóktól a parkolási-

vagy tilosban parkolási díjat, amelyet ki tudja mire költenek. Ezen változat szerint a karók ezért vannak a járdán, mert ezáltal teljesen megoldódott a városban az autók tárolása: tudniillik, minden karóra rá lehet egyet-egyed tűzni, miként annakidején a betyárokat. Ez igen, ez "magyar szellem"! A betyárját neki!

Idegen szavak

mottó: Aki nem tud arabusul, ne beszéljen arabusul. (Idegennyalók).

Különleges és egyben érdekes az idegenből átvett szavak félreértése és az eredetitől eltérő használata.

Az átvétel csak akkor helyes, ha az nem zavaró és visszafordítása sem okozhat gondot, de legfőképpen nem lehet félreérthető. Továbbá csak akkor van értelme, ha nincs magyar megfelelő, esetleg annál egyszerűbb. Vagyis, jobban kifejezi a kívánt jelentést.

Káros, ha ezeknek nem felel meg, sőt kérkedésül, kivagyiságból, kimondani sem merem, tudatlanságból fakad a használata. Addig is elmehet egy ilyen alkalmazás, hogy az eredeti idegen kifejezést is rosszul(sic!) alkalmazzák.

Legyen itt egy jó példa az ártatlan félreértésre: a lőfegyvert elsütő kalapács *KAKAS* szava, amely az angol *cock* szó különböző jelentéseinek összekeverése --*to cock back the hammer of the gun*.

Csak összevetésként mondom, hogy a *cocktail*-t nem nevezzük *kakasfarok*-nak!

Sajnos sokkal több a rossz, félreérthető, nagyképű használat, úgymint: *fájl, emil, sop, polpozíció, tesztvizsga, tesztelés, CD-lemez, erobikolás, fitnessszelés, vellnesszelés, mobilozás, komputerezés, diszkózás*, és még sorolhatnám. Nem lenne olyan nagy probléma, ha csak néhányszor, kevés szóval és esetben hallanánk, de mára tömegével, lépten-nyomon ezeket halljuk. Olyan gyakori, hogy már olybá tűnik, mintha alkalmatlan lenne *az aranyjánosi nyelv* az újdonság befogadására, haldoklik! TESSÉK TUDOMÁSUL VENNI, NEM ÍGY VAN !!!

Legelőször is számos olyan idegen szót használunk, amelynek van magyar megfelelője, esetleg előbb is született, mint az idegen, vagy sokkal egyszerűbb, rövidebb, kifejezőbb, mindenekelőtt közérthető. Például a *polpozíció* helyett az *él!* Lehetséges ezt a világ bármely másik nyelvén ennél rövidebben és érthetőbben kifejezni? Hát akkor?

Vagy miért mondjuk, hogy *sop a bolt* helyett?

Számos más hiba is sorolható, a szó kettőzéstől, a rossz rövidítés használaton át, az értelmetlen cselekvésképzőig.

Miért tesztvizsgázunk, ha vizsgázni elég, miért tesztelünk, ha próbálni lehet, miért erobikozunk, ha tornázni tudunk, miért cédézünk, ha zenét hallgathatunk, miért esemesezünk, ha táviratozni tudunk, miért kommunikálunk, ha beszélni, odafigyelni, hallgatni, hozzászólni, megbeszélni, levelezni, üzenni --és még sorolhatnám-- tudunk.

Halandzsa beszéd az, hogy nem ugyanazt jelenti! Illetve dehogynem, ez a módi rendkívül alkalmas a félrebeszélésre, érthetlenségek értelmesnek tűnő beállítására.

Mikor vesszük észre például, hogy a rossz, alkalmatlan mobilokat (hordozható --portable-- csak, nem mobil, nem mozog, legfeljebb zizeg, ha hívják!!!) úgy tukmálják ránk, mintha valami csodás, új tulajdonságú eszköz lenne? Már táviratot is lehet feladni vele, műtyürke gombok sokszori összevisszanyomkodásával (!! jó százalékos jelet kilenc billentyűvel !!) bele lehet pötyögni rövid üzeneteket, amelyek persze a rossz megoldás miatt több hibát fognak tartalmazni, mint közlendőt. Hát ezt hívjuk új, tudományos kifejezéssel ESEMESEZÉSNEK. Világos, hogy ezt magyarul csak így lehet kifejezni: *rossz, használhatatlan, dobd el*, hogy a vulgáris kifejezéseket ne is idézzem.

Majd, ha egyszer –már nem üzleti szempontból-- kitalálják a hordozható telefon igaziját, akkor talán nem is lesz szükség az álszolgáltatások mindenáron való kínos sorolgatására és azoknak csak műszaki-tudományos elnevezései lesznek, amelyeket nyugodtan rábízhatunk a mérnökökre, tudósokra, mert csak nekik kell érteniük. Tehát, ha egyszer lesz egy personal-communicator-om, személyes kapcsolattartóm, akkor bárkivel beszélhetek, levelezhetek, táviratozhatok, cseveghetek, jelezhetek, beszélhetek és így tovább, a magyar szókincs teljes kapcsolati szó állományát használhatom, --és akkor sem lesz szükség idegen szóra.

Nem tudom elég világosan fejeztem- e ki azt a dolgot, hogy nincs szükség a kommunikáció szóra, mert ilyent soha senki sem tesz! Legfeljebb arra jó, hogy eltitkoljuk, mit is csináltunk valójában!!! Tehát csak az szorul ilyen összefoglaló kifejezés használatára, aki tudományosan műveli a kérdést és a dolog átfogó rendszerét tanulmányozza, vagy félre akar vezetni és nem akarja megmondani, hogy például elhangzott, vagy írott dologról van-e szó.

Leleményes magyar szavak

A magyar teljesítmény non-plus-ultráiból.

KETTŐ: Kettő ember beszél, vagy ketten beszélnek. Kettő emeletes házban lakom, vagy így kettő, emeletes házban lakom. Melyiket hallottad? Miért nem jó szó a KÉT, mert közel áll a HÉT-hez? Hát a róma és a roma?

ROMA: Azt hinném az olasz fővárost idézik, úgy, mint Warszawa, vagy Wien. De nem, hanem cigányt jelent, mert cigányul mit is jelent, és hogy van leírva?

NAGYSÁGREND: Nem rövidebb azt írni, vagy mondani, hogy nagyságú, vagy még rövidebben nagy? A jelentéséről nem is beszélve!

LEÜLNI: Jó pofizunk (Horn politikai leleménye?). Szerintem üljenek le azok, akiket elítéltek, mert azokat amúgyis leültetik. Minket meg

felültetnek, amikor leülnek azokkal, akiket leültetnek. Tárgyaljanak inkább, főként egyezzenek meg a javunkra.

VÉGREHAJTANI: Eredetileg a hóhér tette, mert szégyeltük kimondani a valót. Ma minden hivatal végrehajt, végrehajtjuk a tervet, nem megvalósítjuk, a büntetésvégrehajtó (sic!) végrehajtja a büntetést, mert akkor nem kell megmondani, hogy tulajdonképpen mit is csinálnak (bezárják, elzárják, nevelik, korlátozzák, stb).

A nyelvi műveletlenség hihetetlenül leleményes. Itt csak néhány kiragadott, elrettentő példát mutattam be, azonban számuk folyamatosan növekszik! Küzdjünk ellene!

Ha van kiegészítése, észrevétele,
hozzátennivalója, írjon, köszönöm:
gyarmati@gyarmati.dr.hu

Hír magyarázó.

Ezek itt csak kiragadott példák, amelyekről naponta hemzseg a sajtó minden témában. Az abszolút bajnokságot az MTI nyerné, olyan tömegével árasztják az ostobaságot. Remélhetjük, hogy nem szándékosan? Íme:

1. hír: Fizetősek lesznek a német sztrádák...

Szinte látom, ahogy ez beindul: Ülök az otthonomban és egyszer csak csöngetnek, kimegyek, kinyitom az ajtót, mert én még

mindig hiszékeny vagyok --a betörők nem csengetnek— és mit látok, hát ott áll egy „német sztráda” vaskos bugyellárisal a kezében és kéri engedném meg, hogy fizethessen, mert „fizetős” lett. (Csak, hogy világos legyen, a várandós anya gyereket ad és nem kap!).

Ennyit az értelemről!

Na és a tartalom?

Természetesen nem a sztráda a fizető, hanem az azt használó! De ez sem igaz, mert nem kell sem most, sem a közeljövőben a német autópályák használatáért fizetni, hanem a 12 tonnánál nehezebb járművek után eddig is fizetendő díj –a technika jóvoltából— a megtett úttal arányos lesz.

Van különbség? Na ugye!

2. hír: Biztonságosak a hazai élelmiszerek...

Mit jelent a fenti mondat? Nézzük először a szavakat:

A biztonság: valamilyen rendkívüli esemény bekövetkeztekor belépő védelem a káros hatások elhárítására, csökkentésére.

Akkor a mondat jelentése az, hogy, ha hazai élelmiszerekkel valami rendkívüli történne, arra az esetre tartalmaz valamit, ami ezt elhárítja.

Például, ha valaki kígyómérget önt rá, akkor a hazai élelmiszer feléleszti a beépített biztonságot és a mérég típusának azonosítása után ellenmérget állít elő, hatástalanít, majd a visszamaradó szennyezéstől a rendelkezésére álló kivonó és szállító biztosítójának a

segítségével megszabadul. Ezek után visszaállítja magát „biztonságos hazai élelmiszerré”.

Ugye ez nevetséges baromság! Pedig hát ezt tetszett leírni!

Tetszik tudni, ebben az ügyben hol van az a fránya biztonság? Hát arrébb ugyan ebben a hírben: „a biztonságiak azok az ellenőrök, akik vizsgálják az élelmiszert abból a szempontból, hogy az élelem-e.

Ugye?

A folytatás is veszett baromság és értelmetlen, ami sajnos már nem csak a hírügynökség bűne, hanem a magasságos Hivatalé! Mi az, hogy „...Élelmiszerbiztonsági Hivatal”, hogy „...jó minősítést kap az élelmiszerbiztonság”, hogy „...üzemet biztonságosnak fogad el”? Ráadásul nem is lehet tudni, hogy a Hivatal mivel foglalkozik, --az ember azt hinné, hogy Élelmiszerbiztonsággal, annak ellenőrzésével, felügyeletével(!), tájékoztatással, a hibák kiküszöbölésére irányuló intézkedésekkel a kihágókkal szemben--, mert a cikk folytatása szerint „az élelmiszer-biztonság ellenőrzésével foglalkozó hatóságokkal(!)” megállapodásokat kötött közös terv készítésére.

Na, szóval a hülyeségek, értelmetlenségek tömkelege!

Persze, valószínűleg én vagyok naiv és az egész egy jól kitalált zsíros-állás csináló, amelyhez senki sem tud hozzászólni, hiszen értelmetlen az egész.

MIKOR TEHETI VÉGRE AZ ADÓFIZETŐ, HOGY CSAK ARRA ADHASSON PÉNZT ÉS MEGBÍZÁST, AMIRE

SZÜKSÉGE VAN, AMIT SZERETNE ÉS FŐKÉNT ANNAK AKIRŐL TUDJA, HOGY KÉPES CSINÁLNI !!!

De nincs vége! Tetszettek olvasni az alcímet? „...*csupán 20-25 százaléka kifogásolható...*” Hogyan, csupán? A hivatalok, hatóságok által készített vizsgálati, mintavételi terv alapján olyan elképesztően hatalmas aránya nem megfelelő minőségű? Vagyis más átlaggal Magyarországon 2-2,5 millió ember kifogásolható minőségű élelmiszerrel táplálkozik? Avagy mindannyian évente 2,5-3 hónapon keresztül nem megfelelő élelmiszert fogyasztunk?

Akkor tisztelt Uraim, hölgyeim RENDKÍVÜLI ÁLLAPOT van! Hiszen ebben az országban a világháborús időkben sem voltunk ilyen sokan és ennyire veszélyeztetve!

Azonnal életbe kell léptetni a biztonsági intézkedéseket! A Hivatal és a Hatóság összes szakértőjét és intézkedőjét át kell adni egy másik hatóság körébe és a nap 24 órájában és heti hét napon át (reméljük nem tart tovább), kenyérszákkal (értsd, borjú) a hátukon a katonai vezérkar irányításával, a szaktudásuk legjavát nyújtva harcoljanak és győzzék le a „kifogásolható minőségű” árut. A háború megvívásához és ösztönzésül kifogástalan minőségű száraz kenyeret kapjanak –hogy siessenek—a győzelem kivívására.

Éljen a hazai élelmiszerbiztonság, éljen az összehangolt hivatali terv!

Miért ne lehetne a hír közérthető, tartalma hatékony és igazán védő, na legyen biztonságra törekvő. Valahogy így:

Az élelmiszer ellenőrök az alábbi helyeken(!) találtak fogyasztásra alkalmatlan élelmiszert, illetve élelmiszer árusítására alkalmatlan boltot: itt a felsorolás következik, majd, Az árúkat zárolták és a boltokat kivétel nélkül bezárták. A árut a boltosok költségére megsemmisítik és a boltosok kizárólag új vizsgák és a hibák kijavítása után kezdhetik újra tevékenységüket, vagy mást. Az üresen maradt boltokat szakképzett, vizsgázott boltosoknak adják át, hogy ne kényszerüljünk messzire menni élelmiszerért.

Tudom, értem, naiv vagyok.

3. hír: Még mindig a biztonságos élelmiszerekről.

Számos észrevételt kaptam, mert, hogy az EU-ban is van "élelmiszerbiztonság"!

Szóval élelmiszerbiztonság, mert van ilyen Európai Uniós hivatal is (persze ez is valószínűleg "sóhivatal" de, ez nem nyelvi kérdés). Nézzük csak ez eredetit: *European Food Safety Authority*– *EFSA*. Hogyan fordítják? Európai Élelmiszerbiztonsági Hivatal!!!

No és mit mond a szótár? *Safety* -- *megbízhatóság*, például a safety pin a biztosító tű (nem biztonsági tű), megbízható, mert nem szűr meg. Ellenben a *security* az *biztonságot* jelent, *security service* az biztonsági szolgálat, nem megbízhatósági.

Lám-lám mégsem az EU-ban van a hiba!! Felületes fordítás (FERDÍTÉS)? Hát persze, hogy az, mi is lenne más! Akkor mi a megoldás? Kézenfekvő: élelmiszer megbízhatóság, vagyis

bízunk-e az élelmiszer fogyaszthatóságában, egészséges voltában!!! Ugye erről van szó?
Tehát a címbeli kérdés így hangzik helyesen:
Megbízhatunk-e az élelmiszerekben? Vagy kijelentve: Megbízhatóak a hazai élelmiszerek. A hivatal pedig Élelmiszernegbízhatósági Hivatal.
Vagy Élelmiszer Minőség Ellenőrzési Hivatal, de ez ma nem tetsző elnevezés, mert a múltban elhasználták.
Persze az is érdekes, hogy az EU-ban ez nem hivatal, hanem tekintély(!), vagyis nem szervezet, hanem szakértői feladat!!! Ez is sajátos magyar "kavar", mert hatalmasságaink mindent csak szervezeti, hivatali hierarchiában tudnak elképzelni. Node erről talán, majd máskor.

Egy kis számítástechnika.

Végére hagytam a számítástechnika-informatika világnagysága, a Microsoft, magyarországi képviselőjének csúcs produkcióját! Íme, tessék olvasni, ámulni, hogy mi mindere képesek ezek az emberek!

„Microsoft eseménymeghívó

Eseménymeghívó - emlékeztető

Azonosságkezelés és alkalmazásterítés mélyvíz

Budapest, Sugár Mozi, 2009. március 31.

Az eseményre a Microsoft weboldalán regisztrálhat, Windows Live azonosítója segítségével, azonban mivel a férőhelyek száma korlátozott, a regisztrációt hamarabb is lezárhatjuk.

...az alkalmazásoké lesz a főszerep: megmutatjuk a System Center Configuration Manager 2007 legfontosabb képességeit, azon belül is elsősorban a hardver- és szoftverleltárra, a szoftverek kihasználtságának vizsgálatára és a szoftverterítésre fókuszálva. Ezt követően a virtualizáció új területeivel foglalkozunk - megmutatjuk mire képes a Microsoft alkalmazás- (App-V) és desktop- (MED-V) virtualizációs megoldása, és hogy ezek a technológiák hogyan alakítják át a szoftverek vállalaton belüli telepítését és felügyeletét."

Ki érti ezt a szöveget? „eseménymeghívó”, „azonosságkezelés”, „alkalmazásterítés”, ráadásul mindez mélyvízben, egy moziban! Értelmetlen szavak, lehetetlen helyzetben, lehetetlen helyen! „Regisztrálhat”, jelentkezni nem szükséges „azonban mivel” „lezárhatnak”.

Azt hiszem kár is elemezni, az egészet úgy ahogy van ki kell dobni! A szerzőjét pedig vissza kellene küldeni az elemi iskolába, ha lenne ilyen! A mai iskolák ezt a „tudást” közvetítik, valóban?

Aki meg tudja fejteni jogosítványt szerez „nyelvvizsgapótlékra”.

~~~~~

A számítógépről

Egyszer, még a pályafutásának kezdetén, számos sikertelen próbálkozás után, a fiam ismét új dologba kezdett, ezúttal olyanba, amely gyerekkora óta kedvelt dolgai közé tartozott. Azt mondta: apú most segíts, mert, ez az egyetlen olyan dolog, amihez igazán értek, amit szívesen csinállok, akár éjjel-nappal, és amit szeretek is. Segítettem. Olyan feladatokat kapott és kértem számon tőle, amihez nem értett, amit nem szívesen csinált, de megtanulta, megismerte, megtette, mert evvel ahhoz jutott, amit végre szívesen és szeretettel csinált. Ma vállalkozása az ország legnagyobbjai között van.

Hogy miért mondtam ezt el, mert az itt következő részben segítséget szeretnék adni abból a szakmai tudásból, amelyet életem során szereztem mindazok számára, akik elolvassák.

Nem, egyáltalán nem szeretném bárkinek a szaktudását vizsgálgatni mérlegre tenni. Pusztán csak elmondom, megmondom, mint a fiannak is, hogy vannak olyan dolgok is, amelyek a tudom, szeretem, értem területén túl van, de szükséges. Miért ne könnyítem meg az Önök

dolgát. Üljenek csak le a kényelmes fotelba, gyűjtsanak rá egy finom havannára és olvassák

ezt a fejezetet. A munkát már elvégeztük, Ön csak szívja magába! Hiszi? Nem? Gondolkodjék csak, de előbb olvassa!

A számítógép definíciója az alkalomhoz.

A számítógép egy eszköz, amellyel az agyunkat egészítjük ki, valahogy úgy, mint a kalapáccsal a kezünk ütő erejét.

A számítógépet használjuk és nem kommunikálunk vele, és amikor használjuk – számítógépezünk— ugyanolyan értelemben tesszük, mint amikor kalapálunk.

Hogyan?

- Kibővitjük agyunk emlékezőképességét, eltesszük képeinket, zenéinket, filmjeinket, címeket tárolunk, fontos dátumokat, stb,
- rendszerezzük vele adatainkat, amit fejben elég nehéz, különösen több adattal,
- számolunk vele,
- lexikonnak használjuk,
- levelezünk,
- bankozunk, folyószámlánkat kezeljük,
- játszunk,
- kapcsolatot teremtünk másokkal, bekacsolódunk társaságokba,
- párkeresünk, stb.

És akkor még nem is említettük a vállalati, az állami, a köz alkalmazásokat sem.

Folytathatnánk, a sor szinte végtelen, annyira beépült életünkbe, annak részévé vált. Érdemes tehát a működést és a használatot áttekinteni, megtanulni. Az itt következők ezt szolgálják és

remélem ebből a tájékoztatóból, ami egy tanfolyam anyagát tartalmazza segítséget sikerült adnunk és kedvet csinálnunk a számítógép használatához és további ismeretek elsajátításához. Forgassák kedvvel és sikerrel ezt rövid ismertetőt!

Mi van, mi legyen a számítógépben?

A konyhában meg az ebédlőben vannak a szagok, az ízek és sok más helyen az illatok, a bűzök. Ezeket nem, de a többi érzékszervünket fogjuk használni a számítógépnél. A látás, hallás, tapintás lesz, amelyek segítségével a számítógépet ki fogjuk szolgálni és amelyek segítségével a számítógép nyújtotta dolgokat fel fogjuk használni. Tehát a számítógép így kapcsolódik hozzánk: nézzük, látjuk, halljuk, mondjuk, tapogatjuk!

Miért tesszük? Mert van benne látnivaló, hallanivaló, és ezeket a kezünkkel -tapogatás-irányítva érzük el!

Miből áll tehát a számítógép?

- látványt adóból: kijelző (monitor, képenyő);
- hangadóból: hangszóró;
- tapizóból: klaviatúra, egér;
- dobozból és annak tartalmából, ahol mindezeket kezelik és az ott megjelenőket:
  - o tárolják: memória;
  - o képezik: processzor;
  - o beszerzik: hálózat.

(és még mindenféle más technikai részből, de azok a lényeg megértése szempontjából most nem fontosak).

Viszonyunk a számítógéphez.

Az ember alkotó egyéniség és az alkotását szereti eltenni és másoknak mutogatni, továbbadni. Az eddig meghatározott számítógépünket megfelelően kiegészítve mindenki számára megnyílnak a lehetőségek ezen tevékenységek végzésére.

Mint azt később látni fogjuk ez az a tulajdonság, amely újdonság, minőségi különbség az ember alkotta eddigi gépezetekhez, szerkezetekhez képest!

Az embernek a technikával kapcsolatos minden eddigi megoldásai az úgynevezett *termelő-fogyasztó rendszerre* épültek, vagyis olyan gépeink/eszközeink vannak, amelyekkel a termelő terméket állít elő a többi ember fogyasztói kedvére. Tehát elkülönülnek a termelők és a fogyasztók, sőt a termelők egymástól is különválnak: ezek a *szakmák*. Persze vannak fogyasztói elrendeződések is, de ezek nem a mi mostani kérdéseink.

Mint minden rendszerben, itt is előfordulnak kivételek, ezek az ezmesterek, akik sajátmaguk kielégítésére mindkét tevékenységet űzik.

Ellenérvek.

Vannak nyilvánvaló esetek, amelyek tökéletesen bele illenek a termelő-fogyasztó rendszerbe, mint például, ha valaki kiflit eszik, attól még nem termeli azt, vagy autót vezet, stb. De az olyanok, mint például akiknek

- van írotolla, papírja, ismeri az írás szabályait, vagy

- van ecsete, festéke, palettája, vagy vésője, kalapácsa, köve, vagy
- hegedűje, vonója

akkor alkotó lesz. Vajjon az előző definíciónk értelmében termelő lesz? Nyilvánvalóan nem, hiszen bárkinek lehet kalapácsa, reszelője, attól még nem termelő. Ha használja csak ezermesterkedik!

Ahhoz, hogy termelő válhassék belőle meg kell tanulnia a mesterséget, az ahhoz tartozó alkotói viselkedést, felelősséget és az sem árt, ha van hozzá tehetsége is.

Szóval ne kerülgessük tovább, ezek itt a *művészek*, akik éppúgy termelők a mi definíciónk szerint. Semmiképpen sem szeretném a művészeket megsérteni. Minden bizonnyal legtöbbjük egyetért ezen közelítéssel.

A számítógép kiegészítése az alkotáshoz.

Egészítsük ki végre az eddigi számítógépünket, hogy mindenkinek lehessen olyan eszköze, amelynek segítségével beleteheti a mindazt, amit kitalált, alkotott. Sőt, mint később látni fogjuk olyan kiegészítéseket is alkalmazunk amelyek segítségével magát a számítógépet is felhasználhatjuk az alkotó tevékenységhez, az alkotó tevékenységre! Nem véletlenül hangsúlyozzuk ezt, mert majd látni fogjuk ezek eltérő eszközöket igényelnek.

Nézzük tehát melyek ezek az eszközök:

- ÍRÁS eszköze a klaviatúra;
- RAJZ, KÉP készítés eszköze az egér, a szkener, a digitalizáló tábla, az érintős képernyő, a fényképezőgép, a kamera;

- ZENE (és beszéd) eszköze a mikrofon és a hang bemenet (pickup), ahova csatlakoztathatók a hangszerek.

Ezek tehát az alkotáshoz szükséges eszközök, amelyek segítségével agyunk elképzeléseit a gépbe bevihetjük és ezáltal magunknak eltehetjük, vagy másokkal tudathatjuk.

Hol is tartunk akkor most? Foglaljuk össze: van eszközünk, amellyel gondolatainkat rögzíthetjük, megtekinthetjük, közölhetjük. Mi is ez? Hát nem más, mint a már annyiszor idézett kalapács, reszelő! Van, de az ujjunkra csapunk vele, és lereszeljük a körmünket. Szóval „ezermester”-ek lettünk, most már az agyunkhoz is!

Mitől lesz akkor ez „profi”, vagyis olyan mukavégzésre alkalmas, amellyel terméket, értékhordozót állíthatunk elő?

A termelési, az alkotási tevékenység egy folyamat, amelynek során a termelő a megtanult lépéseket és a megtanult fogásokat alkalmazza és közben felhasznál előre elkészített részleteket és gyakorlata révén „tudja” előre az egyes lépéseinek eredményét. Ha ezt a folyamatot tudnánk, akkor mi is profi munkát végezhetnénk!

Nos erre szolgál a számítógépünk eddig csak érintőlegesen említett része a processzor, amely eddigi ismereteink szerint az eszközeinket hangolja össze és működteti. Ez a gép rész azonban képes arra is, hogy másfajta, előre leírt folyamatokat is megjelenítsen az eszközeinken! A folyamatokat tehát le lehet írni a processzor „nyelvén”!

Vagyis a számítógépnek is meg vannak a termelői, akik azt profi módon létrehozzák.

Ezeket az eredeti termelőket ma informatikusoknak nevezik. A szó újkeletű, az információ és a matematika szavak kombinációja, amelyet a legjobb tudomásom szerint A. Dijkstra, az információtárolás tudományával foglalkozó tudós talált ki. Ezek a szakemberek olyan képezőket –a korábbi szóhasználattal élve-- állítanak elő, amelyekkel a nem termelő is képes terméket előállítani! Ezeket programoknak hívjuk és azok olyan folyamatokat állítanak elő a gépen a számunkra, amelyek irányt mutatnak, segítséget nyújtanak a termelési folyamat elvégzésében!

Nézzünk egy példát.

Ki tud levelezni? Nyilvánvalóan az, aki megtanulta, megtanították rá! Általában a nők, mert a régi leánynevelésben tantárgy volt, vagy

a hivatalnokoknak az iskoláikban. Rajzolni a mérnökök és a művészek tanulnak, stb.

Megjegyzés! Firkálni mindenki tud -aki tanult- de fogyasztásra alkalmasat, csak az arra kiképzett, gyakorlott képes „termelni” (hát még mennyiségben!).

A későbbiekben látni fogjuk, hogy a levelezést leképező folyamatot és annak segédeszközeit megírták a számítógép nyelvén és avval bárki képes levelet írni, ha tudja mit akar: szép, formás levelet a szerelmeknek, vagy komolyat, okosat az álláshirdetésre, stb.

Az eddigiek összefoglalása.

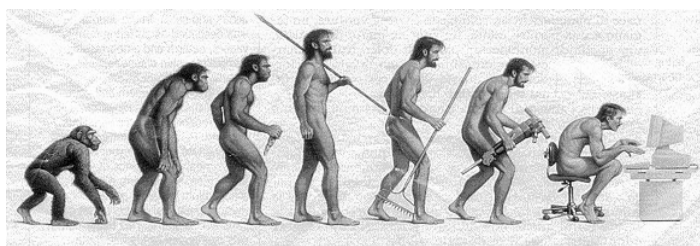
A gépünket kiegészítettük különböző INPUT - bemeneti- lehetőségekkel és kaptunk hozzá az új szakmájúaktól -informatikusok- tanító- tanuló, kezelhető, könnyen használható eszközöket az alkotásra. Ezeket PROGRAM, SOFTWARE, RENDSZER, stb. nevekkel illetjük.

Az eredmény pedig az, hogy a nem hozzáértő, nem gyakorlott, nem szakember is képes alkotni, vagyis termelni a számítógépen!

Természetesen van egy elemi tudásszint, amelyet nem nélkülözhetünk! Éppúgy, ahogy enni, inni, járni, beszélni, pisilni megtanultunk. Megtanultuk megkülönböztetni a hideget a meleget, a formákat, az arányokat, ugyanúgy meg kellett tanulnunk az emberi kapcsolatokat, a viselkedés formáit-, szabályait, az írást, az olvasást, a vásárlást, az öltözködést és a televíziós készülék kezelését. Éppúgy meg kell tanulnunk a klaviatúra gombokat, az egerke egyenesvonaú tologatását, vagy az ikonok nem

túlságosan bonyolult nyelvét. Például senki sem vezethet autót ikon ismeret (közlekedési táblák) nélkül.

Ez a tudásszint az, amit a fogyasztáshoz tudni kell! Enélkül az ember talán nem is életképes manapság! Tehát a fogyasztáshoz is érteni kell, vagyis éppúgy tanulni kell, mint a termelést! Az embernél ezt folyamatot, ezt a korszakot úgy hívják, hogy gyerekkor.

Egy profi alkalmazás.

A számítógép, a számítástechnika, a számítástudomány, az informatika révén kialakult és egyre szélesebbé válik az a terület, ahol az ember egyaránt lehet termelő és fogyasztó. Az ehhez szükséges ismeretek jellemzően fogyasztói tudást igényelnek és bizony nem haladják meg a szokásos fejlődéssel együttjáró tudástöbbletet.

A mindennapi életünkben számos változással találkozhatunk, ha akár csak egy emberöltőnyi időszakot tekintünk: háztartási gépeket használunk, rádióból, televízióból tájékozódunk, gépzene hallgatunk, gépszínházat nézünk, autózunk, világutazunk, védő szereket

használunk (oltás, napozás, stb), idegen nyelveken beszélünk, kiszámoljuk a banki kamatot(?), pénz váltunk, útlevelet, vízumot, személyi okmányokat gyűrögetünk, központi fűtünk, föld alatt utazunk, demokráciát gyakorlunk, légkondicionálunk, tönkre tesszük életterünket, a földet.

Ez mind-mind fogyasztás, fogyasztói társadalomban élünk.

Hát akkor miért ne fogyaszthatnánk úgy is, hogy azt előbb mi magunk termeljük? Persze nem sajátmagunknak --ezermester esete-- hanem minden érdekeltnek, illetve akinek kívánjuk!

Termelhetünk anélkül, hogy értenénk hozzá! Rá is kényszerít az élet minket, mert az annyira felgyorsult életünkben egyre kevesebb idő lesz találkozni másokkal, helyette levelet írunk és postázzuk is, karácsonyi üdvözlét magunk rajzolunk és nyomtatunk és névkártyát is, a könyvünket maguk szedjük és terjesztjük, mindent ki kell számolnunk, mert a bank biztosan lerabol minket, más a kamat, a részlet, mint amit hírdet, a hírforrások manipulálnak érdekük szerint, kénytelenek vagyunk magunk utánanézni, és még sorolhatnám sokáig.

Példa a profi alkalmazásra tisztán fogyasztói ismeretekkel.

Tehát termeljük, ha már erre lehetőség nyílt. Amit magunk csinálunk, abban legalább lehessünk biztosak. Ez az egész írás is azzal a céllal készült, hogy legyünk felkészültek arra, hogy biztosak legyünk a magunk alkotásában,

hogy tudjuk, amit alkottunk az számunkra megfelelő, jó és akaratumkat kellően fejezi ki!

A feladat egy alkalmas önéletrajz szerkesztése: megélhetésünkhöz munkába szeretnénk állni, vagyis állást pályázunk! Az ehhez szükséges lépéseket tesszük meg a számítógépünk termelői segédletével.

Az első, ami ehhez kell az önéletrajz! Ki tud önéletrajzot írni? Hát aki megtanulta, gyakorolta. Ennek hiányában vásárolja, fizet érte! Szóval időbe, fáradságba, pénzbe kerül! Talán lehetne másként is?! Mondanom sem kell, lehet, a számítógéppel!

- Közismert a WORD, vagy más hasonló néven, a szövegszerkesztő program. Hát akkor kezdjük: egér 'tapogatással' nyissuk ki a gép menűjét (START: ez a tudományunk) és keressük (ez is emberi tudás) meg az 'új szöveges dokumentum' feliratot, majd egér és tapi, amit mostantól 'katt'-nak fogunk hívni.
- Erre újabb választék --menű-- nyílik, ahol egy egész halom dokumentumféleség kínálkozik, köztük az 'önéletrajz' is. Katt ide, erre megint egy menű jön, miféle tetszik: egyszerű, díszes, tömör, hosszú, stb. Válasszuk a nekünk tetszőt, megfelelőt és katt.
- Erre megnyílik a 'termelő egység', a szövegszerkesztő program és a kiválasztott önéletrajz formája. A program a saját adataink megadására biztat: neved, hol születted, stb. Bűvészkedés következik a klaviatúrán a helyes betűk megtalálásához

(ez is ma már alaptudomány!), majd a végén ENTER – bevitel, ami azt jelenti a gép számára, hogy én készen vagyok most te jössz masinácskám!

- De, a szemtelenje visszabeszél! Nem hiszi el, hogy 196-ban születtünk és szól: hogy ugye a mórícz a gimnázium neve, mert, akkor nagy kezdőbetűvel kellene írni, vagy esetleg amikor Jozef-et írtunk vajjon nem József-re gondoltunk? Szóval ellenőriz, hibajavít, szól, hogy esetleg hibás, javítsuk ki! Ezekután hipp-hopp –de előbb katt—és kész az önéletrajz. Már is ott látható a képernyőn. Na most akkor mi van?
- Hogy jut el oda, ahova szántuk, a személyzetishez, vagyis mai, idegen nevén a HR-hez, a human relations-höz.

Mert hogy mi is a feladatunk? Készíteni egy alkalmas, --pontos, helyes, rendes, a szükséges adatokat tartalmazó—önéletrajzot és azt az előírt mennyiségben a pályázati címre eljuttatni! A feladat első felével készen vagyunk, anélkül akár, hogy valaha láttunk volna önéletrajzot: csak a saját adatainkat kellett tudnunk. Később már erre sem lesz szükség, mert amit most nagy kinnal beírtunk eltesszük, tároljuk a számítógépünk memóriájába. Így onnan bármikor előkaphatjuk, ha szükségünk lesz rá. Másik alkalommal még visszatérünk arra, hogy miféle memóriánk van és azt hogyan használjuk.

Akkor mit is kell most tennünk? El kell juttatnunk az önéletrajzot a pályázati címre, mégpedig a címzett kívánsága szerint:

- Vannak helyek, amelyek kézírással kéri, akkor nosza elő papír, toll és másolás; de gondoljuk meg, ez a hely grafológussal is értékeli(!), tehát nem csak az általunk adott adatokat használja rólunk a döntéséhez, hanem általam nem ellenőrizhetőket is!
- Írásban kéri, akkor csak katt a nyomtató ikonra máris jön a szépséges önéletrajz az általunk gondosan behelyezett papíron;
- Faxon kéri (ki tudja mi az?): ez már a múlt, de még előfordul ilyen iroda. Ha számítógépünkhöz csatlakozik telefonvonal --modem útján-- akkor katt a WORD menü 'küldés'-re, ahonnan kiválasztjuk a faxot és katt, máris indul a küldési folyamat, hogy kinek, azt a program megkérdezi. Ezt mi beizzadjuka klaviatúrán a felhívásból kiböngészve. Ez többnyire egy telefonszám – amit persze a későbbiekre gondolva eltehetünk a címjegyzékünkbe Majd ismét katt, a többi a gép dolga (vonatra várás, küldés, foglalt, ismétlés, megszakad, stb.).
- E-mailben kéri, a módszer hasonló eljárást követel tőlünk, mint a fax esetében, de a villanyposta gyorsabb, korszerűbb és a klasszikus levelezést leképező eljárás. Egy hálózati csatlakozó és természetesen a hálózat szükséges hozzá. A 'küldés' menüből kiválasztjuk az 'e-mail'-t, majd katt és indul a folyamat. Hogy kinek, azt a program megkérdezi. Ez egy e-mail cím lesz 'kukac'-

cal a közepén. Ezt beírjuk és el is tehetjük a címjegyzékünkbe. Ha erről a címről már kaptunk levelet, akkor a cím automatikusan bekerült a tárunkba és beírás helyett a megnyíló címjegyzékből csak ki kell választanunk, majd katt. A többi a villanyposta rendszer résztvevőinek feladata. Éppúgy, mint a „régi jó posta” idejében. Biztosak voltunk a levél megérkezésében, épen és pontosan. A megváltozott világban ezek a követelmények az álom kategóriájába tartoznak, vagy sokszoros többletköltséggel fogadhatunk megbízható lóti-futit. A villanyposta mindezeknél sokkal olcsóbb és gyorsabb és megbízhatóbb.

Végre készen is vagyunk, elkészítettük a megfelelő önéletrajzot és eljuttattuk a pályázati címre. A többi már a pályázatot kiíró és a jó szerencse dolga.

A villanyposta rendszere.

Nézzük egy kicsit részletesebben hogyan is működik a villanyposta, mi adja a nagyszerűségét, pontosságát, biztonságát, gyorsaságát.

A dolog lényege, hogy résztveszünk egy közösségben, amelyet hálózatnak hívunk és a közösség bármely tagjával levelezési kapcsolat lehetséges. Az a lenyűgöző ebben, hogy az emberiség nagyobb része tagja ennek a közösségnek

és ezáltal KÖZVETLENÜL elérhető! Ezért világhálónak is nevezzük (WorldWideWeb). A tagság feltétele, hogy a hálózat egy kiszolgálójával hálózatelérési szerződésünk legyen, amelynek útján saját postaládához juthatunk, amelyik névvel és kulccsal van ellátva: a név kizárólagos, csak minket azonosít, mint a klasszikus postaláda és postafióknak nevezik (Pf.: és egy szám), valamint tartalmazza a kiszolgáló azonosítását is: klasszikusan a postahivatal irányítószáma. Például Pf.:245 -62, vagy újabban Pf.: 245 1528, vagyis a 62-es, illetve a 1528 irányítószámú postahivatalban a 245-ös számú rekesz: a kettes számú szekrény sorban, a negyedik emelet, ötödik rekesze. A rekesz hivatali (hátsó) oldala nyitott --itt teszi bele a postás kisasszony (az első női foglalkozások egyike) a levelet. Az előlapja kulccsal nyitható, amelyet a rekesz kezelője/tulajdonosa/bérlője birtokol. A bérlő odavándorol, kulcs, nyitás, kisedés, zárás.

A rekesz mérete szabványos, mint a levélé, csomagé. Kis forgalomhoz kis szabványú, nagy forgalomhoz, csomagokhoz nagyobb méretű rekesz bérelhető.

A levelek nyilvántartására, a díjfizetés elszámolására, igazolásra, reklamációra a postakönyv szolgál. Ezt nevezzük, regisztrálásnak, vagy magyarul ajánlásnak. Postakönyvet vezet a posta és az akkurátus levelező.

Ha a levelezés helyeként nem a postahivatalt választjuk, akkor a postafiók helyett postaládát alkalmazunk, amelyet a házunk kapujára is

tehetjük, ahová a postás kihozott levelet bedobja. A postás jó magyar neve: kézbesítő, azaz a levelet a címzett kezébe adja, kézbesíti!

A számítógépes rendszert pont ilyenre, ennek leképezésére alkották meg, kihasználva a számítógép és hálózat előnyeit:

- A posta mindig házhoz jön.
- A postakönyv az egy adatbázis, amely akár a levelek tartalmát is tárolhatja.
- A levelekre nincsen előírás (szabványok), csak az etika --és persze a szerződésünk-- szabályozza, korlátozza.
- Különböző tárolóméretű és tárolási idejű postafiók szerződés köthető és manapság a legkisebb is elegendő lehet egy kis-közepes cégnek, magánszemélynek.
- A levelek tetszőlegesen titkosíthatók (kódolás).
- A villanyposta rendszer egyszerű, ügyes, közérthető megoldására jellemző, hogy

ugyanúgy alkalmas az ártalmas (etikátlan itt is!) levelezésre: levélbomba, elárasztás reklámmal, hamis csábítás, stb., csak most, vírusnak, worm-nak, spam-nek hívjuk.

- A villanyposta címzésrendszere éppolyan egyszerű, mint a klasszikus, talán kifejezőbb, mert számkódok helyett értelmes(?) szöveget tartalmazhat; három tényezéből áll: a villanypostát azonosító @ jel és attól balra az egyén-, jobbra a kiszolgáló azonosítója található; például: *gyarmatipeter@axelero.hu*, ami tehát azt jelenti, hogy ez Gyarmati Péter villanypostája a magyarországi Axelero-nál.
- A cím képzésének ezentúl további formai (szintaktikai) szabályai vannak, amelyek tulajdonképpen az alapot jelentő angol nyelvi szabályokat tükrözik:
  - o az azonosítónév csak a 26 angol kisbetűt, a 0-9 számjegyeket, a kötőjelet és az aláhúzásjelet tartalmazhatja;
  - o a nevekből csoportokat lehet képezni, amelyeket a '.' jellel választunk el.
- Ujabban egyre erősebb törekvések vannak a nemzeti nyelvi sajátosságok alkalmazhatóságára (végre helyükre kerülnek az ikonok) és egyre gyakrabban a nagybetűk és az ékezetes betűk is használhatók. Ellene az szól, hogy megszoktuk és ismerjük partnereink címét és azok is a miénkét, ezért nem egyszerű feladat a változtatással járó probléma megoldása. Igaz már erre is van számos kiszolgálónál segítség: nevezetesen az alias

név (másképpen). A postafiókunk tehát több néven is elérhető, több címünk van. Lehetne több fiókunk is, de az többlet munkával jár: mindet ki kell üríteni és dönteni, melyikből küldünk. További segítség, hogy a címjegyzékünkbe automatikusan is betetethetjük az ott még nem tárolt címeket.

- A villanyposta privátságát (a levelekhez való hozzáférés védelme) –mint régen a fiókkulcs- a jelszó oldja meg. A fiókunkhoz hozzá lehet és kell rendelni egy kódot, a jelszót, amelyet csak mi ismerünk, no meg akinek eláruljuk, vagy aki megfejti, feltöri. Még a kiszolgáló sem tudja, persze megfejtheti, feltörheti, de ez bűnözés, mint a hagyományos esetben. Ha elfelejtjük nagy baj van, mert hiába kérünk segítséget, nem hozzáférhető a postaládánk ahova azt megkaphatnánk (ha csak nincs egy másik postaládánk is, amelynek viszont tudjuk a jelszavát). Kitaláltak egy segítő eljárást, amely a jelszó helyett egyszeri azonosítást tesz lehetővé és ilyenkor a kiszolgáló letörli a régi kulcsot és lehetőséget ad új kód megadására, mintha új postafiókot nyitnánk. A módszer lényege, hogy a fiók nyitásakor a név és jelszón kívül egy kérdést is választhatunk, amelyre megadjuk a választ. Ez többnyire olyan kifejező dolog, amit tudunk: ilyen például: mi a neve kedvenc háziállatunknak, mikor született a legkisebb gyerek, stb. Tessék vigyázni, mert aki ismeri családod, vagy Önt, az evvel a lehetőséggel ellophatja postafiókját (aki

sűrűn váltogatja partnerét, az ne annak nevét adja meg, mert akkor arra is kell emlékeznie, ki volt az aktuális partner, amikor nyitotta a fiókot,).

- További védelmeket tartalmaz a villanyposta rendszer, illetve egyes programjai. Ilyen a vírusvédelem, a tűzfal, a levélforma kezelés, amelyek segítségével kiszűrhetők az érdektelen, a támadó, a veszélyes levelek, az idegesítő reklámok, stb.

- A levelező programok u.n. policy-ket, előre-programozott vezérelveket, irányvonalakat, célkitűzéseket tartalmaznak, amelyeket bekapcsolhatunk és egymáshoz fűzhetünk különböző logikai kapcsolatokkal. A policy-k formai és tartalmi előírások is lehetnek egyaránt. Például, amikor egy címlistát adunk, amelyektől érkező leveleket visszautasítunk, vagy éppen azokat engedjük be. De lehet olyan is, hogy megadunk szavakat, amelyeket a bejövő

levelek nem tartalmazhatnak (gyerekek etikai védelme). Vagy a bejövő levelek képeit, formai előírásait letiltjuk és csak a szöveget engedjük kinyitni, hogy az elrejtett károkozót korlátozzuk (az „értelmetlen” kódsorozatokba könnyen lehet azokat elrejtetni). És csak azokat nézzük meg, amelyiket a szövege és a címe alapján ellenőriztük és elfogadhatónak találjuk.

- Ha levelünk érkezett, akkor jelzést kaphatunk erről a számítógéptől, továbbá automatikusan beolvastathatjuk a saját, erre a célra fenntartott tárunkba. Evvel tehermentesíthetjük a postaládánkat (olcsóbb, mert kisebb is elegendő és nem telik meg olyan könnyen). Ez persze csak akkor történik, ha a levelezőprogramunk aktiv. Ha nem engedjük, akkor mindezekről magunknak kell gondoskodni!
- A levelezés egy fontos mozzanata, amelyet eddig csak felületesen érintettünk az a postakönyv. Azt mondtuk, hogy a levélforgalomról nyilvántartást kell vezetnünk, hogy arról számot tudjunk adni. Például az ajánlott levél, a tértivevény, vagy a díjfizetés elszámolása, ha ezt tartjuk az alapjának. Az SMS-t darabra, az MMS-t méretre fizetjük. A postakönyv ráadásul emlékeztetőnek is remek, különösen, ha semmi többletmunkát sem okoz, csak úgy van, keletkezik. Sőt kívánságra a levelező akár a teljes levelet is elteszi nekünk, amit bármikor visszakereshetünk (még egy szolgáltatás). Sőt kényes esetben azonnali

visszajelzést is kérhetünk a címzettől, tehát tudjuk, hogy átvette (olvasta?).

- Tessék mondani van még másik ilyen posta? Egyszerű, gyors, kényelmes és olcsóbb, mint a Magyar Posta, na és –sajnos-megbízhatóbb is (ez volt a reklám helye)! Ezt a postakönyvet a számítógépben adatbázisnak hívjuk, levelezési adatbázisnak.

*A gép agya: az operációs rendszer,
a hardware és software kapcsolata.*

A levelező program és még sok más szolgáltató program a háttérben működik és igyekszik minket nem zavarni. Például pontosidő, naptár, file rendezők, működés irányítók, optimalizálók, képernyő kímélő, energiatakarékoskodó, klaviatúra-, egér-, monitor- kezelő, hálózatvezérlő, vírusvédő, tűzfal, és még sorolhatnám.

Ezeket együttesen úgy hívják, hogy operációs rendszer.

Az operációs rendszer (WINDOWS, LINUX, stb.) olyan szolgáltatást végző programok (UTILITY, AUXILIARY, APPLICATION) igen bonyolultan összekapcsolódó halmaza, amelyet kiegészít a rendszer magja (KERNEL), amely ezeket a programokat összeköti a gép elektronikus részével, a HARDWARE-vel.

Ahhoz, hogy ezt elérhessük a számítógépnek rendelkeznie kell egy fontos tulajdonsággal, nevezetesen, hogy egyidejűleg több, sok programot tudjon kezelni, működtetni, Ezt

multiprogramozásnak nevezzük és az ilyen tulajdonságú gépek multiprogramozhatóak.

Ma minden univerzális számítógép ilyen és csakis ilyen lehet! A működési elvüket egy magyar tudós dolgozta ki és mutatta be a világnak: Neumann Jánosnak hívják. Korai halála miatt ma is hiányolja a tudós világ rendszerező képességét, önzetlen segítőkészségét.

Vannak más milyen számítógépek is –talán többen is, mint a mi gépünk, ezekkel meghatározott célra kialakított, u.n. vezérlő rendszereket hoznak létre. Például autó, mosógép, karóra(DSF!), telefonkészülék, rádió, televízió, mindenféle távirányító, egér belseje, klaviatúra., stb. Ezek a gépek maguk tartalmazzák, esetleg változtathatatlanul saját működési programjukat. Nincsenek külön adat-, program tárolói, mint a mi gépünknek, és legtöbbször kapcsolatunk vele sokkal egyszerűbb(?). Sajnos nem egységes, ami nem kevés problémát okoz a háztartásokban, mert szinte mindegyik kezelését külön meg kell tanulni és az ember sokszor összekeveri, eltéveszti őket. Azt hiszem a jövő egyik legfontosabb feladata, hogy ezeket valamilyen módon egységesítsék. Ennek számos akadálya van manapság, mert legfőképpen a gyártók közötti verseny a meghatározója. Vagyis az egyes gyártók a kezelési tudással is magukhoz próbálják láncolni a vevőket.

A mi számítógépünk ezeknél univerzálisabb és annyira komplex, hogy több számítógép van

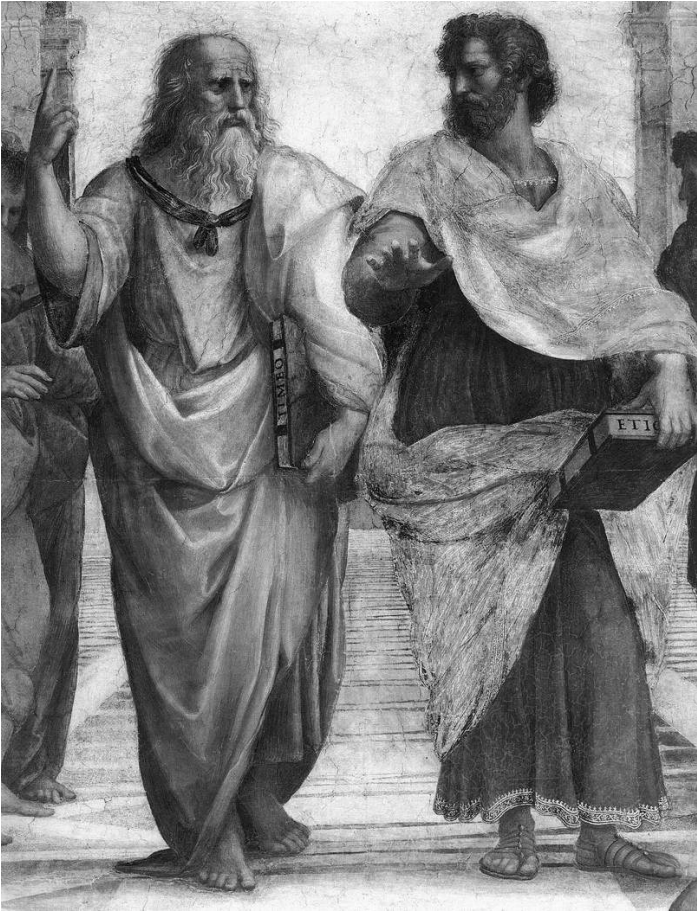
benne, amelyek feladata legtöbbször az egyes egységek vezérlése, működtetése, a helyes működés ellenőrzése, hibajavítás, máskor csak bizonyos adatok átalakítása a csatlakozó részek számára megfelelő formába.

Újabb összefoglaló.

Megkíséreltük a számítógép lényegét, értelmét, újdonságát, alkalmazásának lehetőségét, röviden megfogalmazni. Láthatjuk, hogy feltalálásával új világ tárul elénk, a termelő-fogyasztó társadalom közelebb kerül az alkotás lehetőségéhez. Egy új eszköze lett az emberiségnek, az agyat „meghosszabító” eszköz. Mint mindennek, a számítógépnek is megvannak az előnyei mellett a hátrányai is! Ezek közül talán a legnagyobb baj, hogy tovább növeli az elidegenedést. Már a felépítése és a neve is ezt sugallja: személyi számítógép. Hiába adja a lehetőséget az emberiség szellemi alkotásai elérhetőségének, persze azokat, amelyek a hálózaton vannak, ha ezt az ember egyedül, a szobája magányában teszi. A számítógép tehát nem csodaszer, eszköz, az eszközkészítő-ember ebbéli tevékenységének egy újabb darabja.

A társas lény alapszükségletét, az emberek egymással találkozását, eszmecseréjét semmi nem helyettesítheti, még a számítógép sem!

~~~~~

PLATON és ARISTOTELES

Bölcseletek

*Mottó: Audi doctrinam, si vis vitare ruinam!
Hogy te ne menj tönkre, hallgassál olykor a
bölcstre!*

Talán középiskolás lehettem, amikor feladatomul tüzték ki az Ivanho-t, majd Swan, a hattyút. Szenvedtem, igen, mert nem tudtam miről szól, mit akar mondani, miért kell azt nekem megismerni. Hosszú volt és körülményes és nekem, mint minden fiatalnak, nem volt erre időm. Inkább a rövidebb olvasmányokat kedveltem, olyanokat, amelyből hamar kiderült a lényeg. Sajnos, ma már tudom, a részletek, a leírások szépségei, az ügyes szófordulatok nem fogtak meg különösebben, csak a főhős ügyessége, találékonysága a történet vége érdekelt.

Örültem, ha találtam olyan dolgokat, amelyeket baráti társaságban elmondhattam, idézhettem fontosnak tűnő gondolatokat, netán valamilyen részlet igazodott egy-egy divatos sláger zenéjére. Így fedeztem fel Ráth-Végh Istvánt, azután Gábor Györgyöt. Rövidek voltak, kifejezőek és nem kellett az olvasással hosszú időt tölteni. Annál izgalmasabb volt, hogy a baráti társaságban meg lehetett vitatni a gondolatokat. Azután jöttek sorba a vademecumok, az aforizmák, a különböző breváriumok, kislexikonok, a kéziszótárak, míg elérkeztünk a

bölcseletekhez. Először az ókoriak, majd egyre újabb korok következtek és hipp-hopp máris itt voltunk a modern világunkban: Murphy, Parkinson és társai. Megtanultuk a modern világ ökol szabályait, dogmáit. Valószínűleg azért hívják így mert ökölrel vág az ember képébe, ha nem tartja be.

A modern élethez egyre kevesebbet kell olvasni és ennek az emberiség nagy-nagy tömegei szívesen tesznek eleget. Úgy tűnik a tanítását is feledjük.

Ezért ma már ott tartunk, hogy a bölcsességek arról szólnak, arra intenek, hogy tájékozódj, többet olvassál, hallgass másokra, legyél okosabb. Szóval vegyük elő jó kis olvasmányainkat, töltsünk több időt az olvasás élvezetével.

Ilyen tanácsok kis gyűjteményét nyújtom át a következő néhány oldalon. Némelyike régi bölcsesség, másokat a magam tapasztalatai alapján fogalmaztam meg. Forgassák élvezettel, alkalmazzák haszonnal!

Klasszikus-szerűek

A folytonosság latin definíciója

Dies diem docet

Egyik nap a másiktól tanul

Pascal a pontosságról

...minden definiálandó szót gondolatban helyettesíteni kell a definíciójával...

(Mindent be kell bizonyítani és a bizonyításokban csak az axiómákat és a már

bebizonyított tételeket szabad felhasználni. Sohasem szabad visszaélni avval a körülménnyel, hogy különböző dolgokat gyakran ugyanazokkal a szavakkal jelölnek, ezért minden definiálendő szót gondolatban helyettesíteni kell a definíciójával.)

Sehol sincs igazi bizonyítás, kivéve a geometriában és ott, ahol azt utánozzák.

Pascal a csodáról

A csoda olyan hatás, amely meghaladja a létrehozásához alkalmazott eszközök természetes erejét.

Pascal a gondolkodásról és az erkölcsről

Egyetlen érdemünk a gondolkodás. Nem a tér és nem az idő - amit nem tudunk kitölteni - emelnek fel bennünket, hanem a gondolkodásunk. Meg kell tanulnunk helyesen gondolkodni: ez az erkölcs alapelve.

A helyes gondolkodás nem veszélytelen, a kiemelkedően magasrendű értelmet éppúgy örültségnek tartják, mint a teljes értelmetlenséget, csak a középszerű a jó.

Seneca a törvényről

Legem brevem esse oportet.

Szükséges, hogy a törvény rövid legyen!

Cicero a törvényről

Summun jus, summa injuris.

A túlzásig érvényesített törvény a legnagyobb igazságtalanság!

Murphy-szerűek

Steinbach útmutatása

Sohase tájékozódj fel olyan hibát, amellyel nem tudsz mit kezdeni!

Az útmutatás Gyarmati-féle alkalmazása

A jó vezető sohasem foglalkozik olyan problémával, amit nem tud megoldani!

Laboráns szabály

Ha már nem tudod mit csinálsz, legalább csináld precízen!

John körkörös melléktörvénye

Ahhoz, hogy hitelt kapj előbb be kell bizonyítanod, hogy nem szorulsz hitelre!

Megbízhatóság 5. törvénye

Tévedni emberi dolog, de igazán összekutyulni valamit csak számítógéppel lehet!

Greer 3. törvénye

A számítógép program nem kívánságaid, hanem utasításaid szerint működik!

Bralek siker szabálya

Csak azokban bízz, akiknek legalább annyi a veszténivalójuk, mint Neked!

Hoffer törvénye

Ha azt csinálhatják az emberek ami jól esik nekik, többnyire utánozni kezdik egymást!

Berre 1. törvénye

Sok mindent észrevesz az ember, ha figyel!

Hertzberg-féle szabály

Sose ereszd el amibe kapaszkodsz, amíg meg nem kapaszkodtál valami másba!

Lavia tenisztörvénye

Közepes játékos mindig ellenfele színvonalára süllyed!

Lavia Gyarmati-féle kiterjesztése

Közepes emberek mindig partnereik színvonalára süllyednek.

A Gyarmati-féle kiterjesztés következménye

Az emberek mindig a legalacsonyabb színvonalon vannak!

Peter-elv

Mindenki addig emelkedik a hierarchián amíg el nem éri saját hozzánemértési fokát.

Peter's principle

All are rising on the hierarchy until they reach their incompetency level.

Peter-elv következménye

A legrövidebb időn belül minden munkakört csak hozzánemértő tölt be.

Corollary of the Peter's principle

In a shortest time all duty will be held by incompetent.

Peter-elv további következményei

Munkát csak azok végeznek, akik még nem jutottak el a hozzánemértési fokukra (I.),

de ez nem tart sokáig (II.).

Other corollary of the Peter's principle

Work is done only by those who do not reach their incompetency level (I.), but this does not last long as they reach their incompetency level (II.).

A hozzánemértés fogalma és a Peter-elvből fakadó fejlődési törvény

Hozzánemértés az, amikor valaki bármi mást tesz, de nem dolgozik (I.), mert csak a kezdők dolgoznak (II.), akik persze magukban hordják a hozzánemértés ígéretét (III.).

Definition of the incompetency and the concept of its evolution

The incompetency is such, if one is doing anything but his/her duty (I.), as the work done by inexperienced or newcomers(II.), but they are candidate of the incompetency (III.).

~~~~~

Versek

Speedy Bright

There was a girl called Bright,
She was faster than the Light.
At once on a shiny day,
She went onto the relative way;
And returned on the previous night.

Szép Helén

Volt egyszer egy lány, úgy hívták Helén,
Szép volt és gyorsabb, mint a Fény.
Egyszer egy szép napon
Elindult a relativ úton,
És visszatért az előző nap éjjelén.

Newton Massnahme

Geht die Sterne die das lehren,
Wie mann soll der Meister ehren.
[Einstein]

Newton tiszteletére

Newton terve szerint
Suhan a csillag, s arra int;
Néma pályáján róva terét:
Ki-ki tisztelje mesterét!

HAROLD P. FURTH (1930–2002) verse Edward Tellerről.

On a personal level Harold will long be remembered for his engaging wit, always kind if a little irreverent.

It is fitting to conclude with an example, written in his twenties when he first came to Livermore prior to his later move to Princeton. This was his poem about Edward Teller that was published in *The New Yorker* magazine in 1956, reprinted in Teller's *Memoirs*.

Személyesen Harold sokáig emlékezni fog Teller elragadó szellemességére, a tiszteletlenségére, amely azonban mindig kedves volt.

Egy példával lehetne ezt bemutatni. A huszas éveiben járó Furth, amikor Livermoreba került, mielőtt Princetonba ment volna, írt egy verset Edward Tellerről, amely a *The New Yorker* lapban 1956-ban jelent meg. A verset Teller Emlékirataiban láthatjuk viszont.

Íme a vers eredetiben és fordításomban:

Perils of Modern Living

Well up beyond the tropostrata
There is a region stark and stellar
Where, on a streak of anti-matter,
Lived Dr. Edward Anti-Teller.

Remote from Fusion's origin,
He lived unguessed and unawares
With all his anti-kith and kin,
And kept macassars on his chairs.

One morning, idling by the sea,
He spied a tin of monstrous girth
That bore three letters: A.E.C.
Out stepped a visitor from Earth.

Then, shouting gladly o'er the sands,
Met two who in their alien ways
Were like as lentils. Their right hands
Clasped, and the rest was gamma rays.

E. Teller: I WISH TO THANK colleagues quoted in this memoir and to express appreciation for much assistance from Dolores Lawson of the Princeton Plasma Physics Laboratory.

A modern élet veszélyei

Egészen messze, túl a troposzférán,
A Tejút csillagos sávja után
Már látszik az anti-anyag telér,
Ott él doktor Edward anti-Teller.

Távol minden fúziós lényegtől,
Körülvéve az anti-hívektől
Terpeszkedik mit sem törődve,
Pomádétól zsíros székébe'.

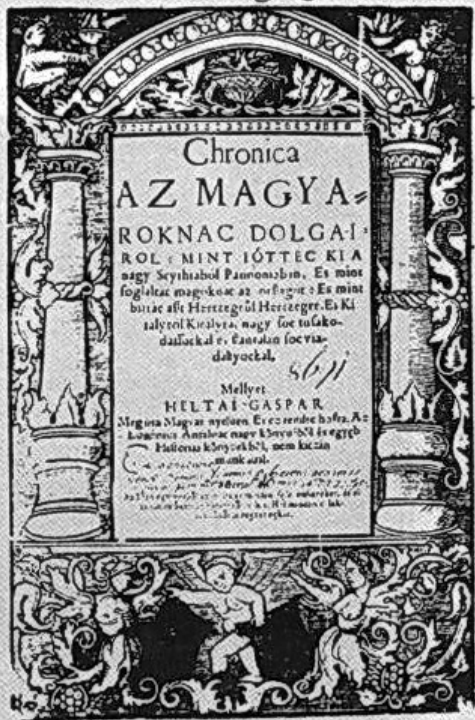
A homokon sétálva meglátott
Egy hatalmas méretű fémtokot,
Az E. C. betűkkel volt jelölve,
Földi küldött lépett ki belőle.

Örülve futott a homok fölött
Anyag s anti-anyag közelebb jött,
Végül ez a kettő kezét fogott,
S a maradék a gamma sugár volt.

Teller írja emlékiratában: Szeretném
megköszönni és kifejezni megbecsülésemet a
sok segítségért Dolores Lawsonnak a Princetoni
Plazmafizikai Laboratóriumából.

~~~~~

Ca Libri Segedini

Bölcs Ezopusnak oktató beszédi, XCVIII.

KILENCVENNYOLCADIK FABULA.

Heltai Gáspár Uram Értelmes Utánvetésivel.

Egy madarászról és a madarokról

Egy madarász szűrét csinála a mezőn, és hálóját megveté, és önni vete a madaraknak a szűrébe. Látván azt egy rigó, mondá: "Jó ember! Mit munkálkoszol itt, és mit csinálsz?" Felelé a madarász: "Várost építék itt."

És a rigó elhivé a madarásznak beszédit. Odamenvén a rigó, hogy megnézegötné a madarásznak épületit, látá ott az önnivalót. És midőn reáment volna, ottan reája buritá a madarász a hálót, és megfogá a rigót. Midőn odafutamnék a madarász, hogy kivenné a rigót a hálóból, mondá a rigó: "Ó, ember, ember!"

Bezzeg hitván építő vagy! Ha te olyan várost építeni akarsz, nyilván nem sok polgárokat avagy lakosokat találsz beléje!"

ÉRTELME

E fabula ezt jelenti, hogy a közenséges társoságnak és annak ő hasznájának semmi nincsen nagyobb ártalmára, mint ha a fejedelmek megváltoznak az ő tisztékben, és kegyes gondviselőkből kegyetlen nyúzó, fosztók és tirannosok lesznek.

Efféle vérszopó fejedelmek alatt nem sokáig állandó a közenséges békösség, és a közenséges társoságnak ő állapotja nem állandó, hanem elbomolt, és nyavalyás élet leszen belőle.

Ez okaért e fabulából tanoljanak ez urak, hogy elhagyják a kegyetlenséget és a sok nyúzást. Mert ha esztelen kegyetlenségből megrontják a szegény alatta valókat, és mindenütt hálót vetnek azoknak: mi leszen végre benne? Pusztaságban leszen birodalmok.

Hová marad még az Istennek kemény haragja és bosszúállása. Jaj, mond az Isten, annak, aki prédál! Nyilván ismeg megprédáltatol! De e mostani veszett időben nem hiszik azt az emberek.

~~~~~ De az Isten sem siet, sem késik. Jövel. ~~~~~

FÜGGELÉK

I. A kamatos kamat számítás avagy a pénz jövőértéke.

A pénz jövőértékének elve gyakorlatilag a kamatos kamat számításának alapelve. Általában, ha pénz adunk, vagy kapunk kölcsön, akkor a visszafizetéskor *kamatot* számítunk fel, ami azt jelenti, hogy a kölcsön összege megnövekszik a kamattal.

Az ilyen tranzakciók fontos eleme a *futamidő*. A bankokban és ezért a mi gondolkodásunkban is, ha nem mondunk mást, *egy évet* értünk alatta. Tudnivaló még, hogy a bankok egy év alatt *360 napot* tekintenek és ezért egy hónap mindig *30 nap*. Tehát, ha kamatról beszélünk, mindig egy évre szólónak tekintjük! A havi kamat ennek 12-ed része, a napi kamat, pedig a 360-ad része. Természetesen a futamidő bármilyen hosszúságú lehet, de akkor azt külön meg kell mondani!

Állapodjunk meg még néhány jelölésben:

- betét, kölcsön induló összege, a kezdő tőke: T_0
- az i -edik év végére felgyülemlett tőke összege: T_i
- az éves kamat: $p \left(\frac{p\%}{100} \right)$
- részletfizetés esetén az éves részlet: t
- részletfizetés esetén a havi részlet: h

1. Az év végére felgyülemlett összeg:

$$T_1 = T_0(1 + p),$$

vagyis betét esetén megmarad az induló tőkénk és kapunk hozzá p százaléknyt, $=T_0p$. Kölcsön esetén a kölcsönön kívül még p százaléknyt kell fizetnünk.

Láthatjuk, hogy a betét és a kölcsön esetén a számítás ugyanaz, ami nyilvánvaló, hiszen a fizető személyétől független a kamat ténye, csupán azt kell látnunk, hogy a kamat azt terheli, akinél a pénz van a futamidő alatt!

2. Ha a futamidő ismétlődik, de a kamat értékét ($T_i p$) elszámoljuk –betét esetén „kivesszük”, kölcsön esetén megfizetjük—akkor a tőkénk T_0 marad és a fenti év ismétlődik.

3. Ha a futamidő ismétlődik és a kamat értékét ($T_i p$) hozzáadjuk az előző évi tőkéhez, akkor *kamatos kamatról* beszélünk:

$$T_1 = T_0(1 + p); T_2 = T_1(1 + p); \dots; T_i = \\ = T_{i-1}(1 + p); \dots; T_n = T_{n-1}(1 + p)$$

vagyis egy kicsit átalakítva:

$$T_n = T_0(1 + p)^n$$

Tehát a tőke NÖVEKSZIK.

Megjegyzés.

A bankok sokszor használnak egy fogalmat, amelynek a neve *diszkontláb*, a segítségével megállapíthatjuk, hogy mekkora betét szükséges adott feltételek (*kondíciónak* is

nevezik) és kívánt cél mellett. Ha $T_n = T_0(1 + p)^n$, akkor

$$T_0 = \frac{T_n}{(1 + p)^n}.$$

A diszkontláb ez a hányados: $\boxed{\frac{1}{(1 + p)^n}}$

4. Ha tartozásról van szó, akkor a tőke csökken a kamat értékével:

$$T_1 = T_0(1 - p); T_2 = T_1(1 - p); \dots; T_i = \\ = T_{i-1}(1 - p); \dots; T_n = T_{n-1}(1 - p)$$

vagyis egy kicsit átalakítva:

$$\boxed{T_n = T_0(1 - p)^n}$$

Tehát a tőke CSÖKKEN.

5. Ha a tőke összegét évente növeljük a részlettel (*takarékossági betétnek* nevezik):

$$T_1 = T_0(1 + p) + t; T_2 = T_1(1 + p) + t; \dots; T_i = \\ = T_{i-1}(1 + p) + t; \dots; T_n = T_{n-1}(1 + p) + t$$

behelyettesítve és a műveletet elvégezve

$$T_2 = T_0(1 + p) + t)(1 + p) + t =$$

$$= T_0(1 + p)^2 + t(1 + p) + t;$$

$$T_3 = T_1(1 + p) + t)(1 + p) + t =$$

$$= T_0(1 + p)^3 + t(1 + p)^2 + t(1 + p) + t;$$

és az utolsó évben:

$$T_n = T_0(1+p)^n + t(1+p)^{n-1} + \dots + t(1+p) + t;$$

Az egyszerűség kedvéért legyen az első betét is t , vagyis $T_0=t$, helyettesítsük be:

$$T_n = t(1+p)^n + t(1+p)^{n-1} + \dots + t(1+p) + t;$$

Vegyük észre, hogy a kifejezés egy mértani sor összege t -vel szorozva, amelynek tényezője $(1+p)$.

A mértani sor összege: $\sum_{i=0}^n (1+p)^i = \frac{(1+p)^{n+1} - 1}{(1+p) - 1}$;

Alakítsuk át a kifejezést ennek figyelembevételével:

$$T_n = t(1+p) \frac{(1+p)^n - 1}{(1+p) - 1}$$

Ezt úgy értelmezzük, hogy, ha minden évben t összeget helyezünk a bankba p kamatra, akkor n év múlva T_n összeg gyülemlik fel.

6. Ha a tőke összegét évente csökkentjük a részlettel (*hitelfelvétel és- visszafizetés* esete):

$$T_1 = T_0(1+p) - t; \quad T_2 = T_1(1+p) - t; \quad \dots; \quad T_i = T_{i-1}(1+p) - t; \quad \dots; \quad T_n = T_{n-1}(1+p) - t$$

behelyettesítve és a műveletet elvégezve

$$T_2 = T_0(1+p) - t(1+p) - t =$$

$$= T_0(1+p)^2 - t(1+p) - t;$$

$$T_3 = T_1(1+p) - t(1+p) - t =$$

$$= T_0(1+p)^3 - t(1+p)^2 - t(1+p) - t;$$

és az utolsó évben:

$$T_n = T_0(1+p)^n - t(1+p)^{n-1} - \dots - t(1+p) - t;$$

Az utolsó részlet befizetése után a tartozás megszűnik, vagyis $T_n=0$, helyettesítsük be:

$$0 = T_0(1+p)^n - t(1+p)^{n-1} - \dots - t(1+p) - t;$$

továbbá vegyük észre, hogy a kifejezés t -vel szorzott része egy mértani sor összege, amelynek tényezője $(1+p)$.

A mértani sor összege:
$$\sum_{i=0}^n (1+p)^i = \frac{(1+p)^{n+1} - 1}{(1+p) - 1};$$

A mi esetünkben egyel kevesebb tag van: $1 - t\ddot{o}l (1+p)^{n-1} - ig .$

Alakítsuk át a kifejezést ennek figyelembevételével:

$$T_0(1+p)^n =$$

$$= t(1+p)^{n-1} + t(1+p)^{n-2} + \dots + t(1+p) + t;$$

és innen

$t = T_0 p \frac{(1+p)^n}{(1+p)^n - 1}; \quad T_0 = \frac{t}{p} \frac{(1+p)^n - 1}{(1+p)^n}$
--

Tehát évente t részletet kell fizetnünk, ha T_0 hitelt vettünk fel p kamatra, n évre.

Másképen, ha t részletre van fedezetünk, akkor p kamat mellett n évre T_0 kölcsönhöz juthatunk.

7. Kicsit bonyolultabb a feladat, ha éves részletek helyett *havi részlet* van. Az sem mindegy, hogy a hónap melyik napján történik a fizetés, elszámolás! Mint látni fogjuk ez is egy kamatos-kamat jellegű, tehát mértani sor összegszerű kifejezéssé válik:

Nézzük előbb a *takarékossági betét* esetét, *minden hónap első napján* befizetünk a tőkéhez h részletet, akkor az

első hónapban befizetett részlet az év végén $h(1 + p)$ -re gyűlik fel, a második hónapé $h(1 + \frac{11}{12}p)$ lesz, mert csak 11 hónapot kamatozik a harmadik $h(1 + \frac{10}{12}p)$ lesz és így tovább, az utolsó $h(1 + \frac{1}{12}p)$.

Akkor az első év végére összesen:

$$T_1 = h(1 + \frac{12}{12}p) + h(1 + \frac{11}{12}p) + \dots + h(1 + \frac{1}{12}p)$$

Az összeadást elvégezve:

$$T_1 = h(12 + \frac{78}{12}p) = h(12 + 6,5p)$$

Mert $1 + 2 + 3 + 4 + \dots + 11 + 12 = 78$ és innen $\frac{78}{12} = 6,5$

Ha a hónap utolsó napján van a befizetés, akkor egy hónappal kevesebb kamatozik, mert az első hónapban nincs, tehát $0 + 1 + 2 + 3 + 4 + \dots + 11 = 66$ és innen $\frac{66}{12} = 5,5$ és akkor

$$T_1 = h(12 + \frac{66}{12}p) = h(12 + 5,5p)$$

Können kiszámítható bármelyik hóközi napra az a szám=

$$\frac{6,5 - 5,5}{30} (\text{napsorszám})$$

Összegezve tehát azt látjuk, hogy a kamat ilyenkor az éves p helyett kisebb lesz, ami nyilvánvaló, mert az tőke nem

állt rendelkezésre csak részleteiben: $\frac{[6,6;5,5]}{12}$

arányban, vagyis kb. a fele! A következő években a teljes kamat lesz, hiszen az éves tőke teljes egészében rendelkezésre áll. Ezt úgy vesszük figyelembe, hogy a t , mint kezdő befizetés helyébe írjuk ezt a kiszámított T_1 értéket, mert minden részlet így alakul és $T_0=0$.

Egy érdekes következmény.

Az egyszerűség kedvéért tegyük fel, hogy a kamat 100%, vagyis $p=1$. Akkor az év végére $T_1 = T_0(1 + p) = T_0(1 + 1) = 2T_0$, vagyis a betétünk megkétszereződik.

Gondoljuk meg, ha az év felénél a betétet megszüntetjük és újra lekötjük a teljes összeget:

$$T_{\frac{1}{2}+\frac{1}{2}} = T_0\left(1 + \frac{p}{2}\right)^2 = T_0\left(1 + \frac{1}{2}\right)^2 = 2,25T_0$$

Tehát jól járunk, mert az évvégére több, mint kétszerese lesz a tőkénk. Vajjon, ha harmadoljuk, vagy még tovább tördeljük az évet, akkor hogyan alakul?

$$T_{\frac{1}{3}+\frac{1}{3}+\frac{1}{3}} = T_0\left(1 + \frac{p}{3}\right)^3 = T_0\left(1 + \frac{1}{3}\right)^3 \approx 2,37T_0$$

Ha ezt a sort folytatnánk a bank tűrőképességéig, ami a napi kamatnak felel meg, vagyis 360-nak:

$$T_{\frac{1}{360}} = T_0 \left(1 + \frac{p}{360}\right)^{360} = T_0 \left(1 + \frac{1}{360}\right)^{360} \approx 2,71T_0$$

Vagyis, megállapíthatjuk, hogy a kamtos kamat miatt rövidebb futamidő esetén magasabb lesz a tőke növekedése, jobban járunk!

Lépünk ki a bank bűvköréből és általánosítsunk. Osszuk az évet tetszőlegesen sok, n részre:

$$T_{\frac{1}{n}} = T_0 \left(1 + \frac{p}{n}\right)^n = T_0 \left(1 + \frac{1}{n}\right)^n = xT_0$$

Vajjon ez az x szám mekkora lehet? Látjuk, hogy nagyobb mint 2, és növekszik, de meddig?

Tétel.

Azt állítjuk, hogy ez a szám véges és határértéke éppen az e természetes szám, vagyis

$$e = \lim_{n \rightarrow +\infty} \left(1 + \frac{1}{n}\right)^n \approx 2,7182818284590452354$$

Bizonyítás.

Azt kell igazolnunk, hogy ez a határérték szigorúan monoton növekszik és felülről korlátos.

1. rész, a monoton növekedés, azaz

$$\left(1 + \frac{1}{n}\right)^n < \left(1 + \frac{1}{n+1}\right)^{n+1}$$

Vonjunk $(n+1)$ -ik gyököt mindkét oldalból

$$\sqrt[n+1]{\left(1 + \frac{1}{n}\right)^n} < 1 + \frac{1}{n+1} = \frac{n+2}{n+1}$$

Itt a baloldali kifejezés egy olyan mértani sor közepe, ahol minden elem $\left(1 + \frac{1}{n}\right)$ és az első 1.

A jobboldali kifejezés egy számtani sor közepe, ahol minden elem $\left(1 + \frac{1}{n}\right)$ és az első 1.

$$\sqrt[n+1]{\left(1 + \frac{1}{n}\right)^n} \cdot 1 < \frac{\left(1 + \frac{1}{n}\right) + \left(1 + \frac{1}{n}\right) + \dots + \left(1 + \frac{1}{n}\right) + 1}{n + 1}$$

Ez éppen a mértani és a számtani sorozat középértékei közötti egyenlőtlenség, ami egyezik az állításunkkal. Tehát a sorozat monoton növekvő.

2. rész, felülről korlátos, vagyis

$$e_n = \left(1 + \frac{1}{n}\right)^n < \left(1 + \frac{1}{n}\right)^n \left(1 + \frac{1}{n}\right)$$

Ha a jobboldali kifejezésről megmutatjuk, hogy monoton fogyó, akkor a nála kisebb baloldal, az e korlátos. Az

$\left(1 + \frac{1}{n}\right)$ mindig nagyobb 1-nél, az egyenlőtlenség fennáll,

mert az $\left(\frac{1}{n}\right)$ növekvő n mellett monoton csökkenő, akkor

az 1-el nagyobb $\left(1 + \frac{1}{n}\right)$ is az. Evvel állításunkat bizonyítottuk.

Megjegyzés.

Mutassuk be, hogy állításunk nem csak a betét, de a kölcsön esetére is fennáll!

$$\varepsilon = \frac{1}{e} = \lim_{n \rightarrow +\infty} \left(1 - \frac{1}{n}\right)^n \approx 0,3678794$$

is szigorúan monoton növekvő, mert ugyanúgy érvényes az egyenlőtlenség $\left(1 - \frac{1}{n}\right)$ esetén is

$$\sqrt[n+1]{\left(1 - \frac{1}{n}\right)^n} \cdot 1 < \frac{\left(1 - \frac{1}{n}\right) + \left(1 - \frac{1}{n}\right) + \dots + \left(1 - \frac{1}{n}\right) + 1}{n+1}$$

és felülről korlátos, mert $1 \geq \left(\frac{1}{n}\right) \geq 0$ és így

$0 \leq \left(1 - \frac{1}{n}\right) \leq 1$ és annak bármely pozitív egész hatványa is kisebb, mint 1.

Összefoglalva arra az érdekes eredményre jutottunk, hogy egy nevezetes matematikai konstans, az *e természetes szám* és a *kamatos kamat* között összefüggés van!

Mondhatnánk, hogy a bankok számtana természetes?

~~~~~

II. A nagy számok törvényeiből.

A relativ gyakoriság és a valószínűségi változó, a nagy számok törvénye.

A valószínűségszámítás, mint matematikai fenomén a valószínűség fogalmát határozza meg és arra épül. Röviden foglalmazva, ha egy bizonyos feltételeknek megfelelő rendszer *-Szalgebra-* minden eleméhez, az összes eseményhez hozzárendelünk egy $P(A)$ számot úgy, hogy

1. $0 \leq P(A) \leq 1$

Minden valószínűség 0 és 1 között van.

2. $P(\Phi) = 0$ és $P(\Omega) = 1$

A lehetetlen esemény valószínűsége 0, a biztos eseményé, pedig 1.

3.

Ha $A_i \in S$ és $A_i A_j = \Phi$ ($i \neq j$), akkor
$$P(A_1 + A_2 + \dots) = P(A_1) + P(A_2) + \dots$$

A páronként egymást kizáró események összegének valószínűsége megegyezik az egyes események valószínűségének összegével.

Ezek hárman a valószínűségszámítás *Kolmogorov-féle axiómái*.

A gyakorlatban a tevékenységünk jellemzően a relativ gyakorisághoz kötődik, amely a számunkra kedvezőnek tartott és az összes esemény hányadosa és azt állítjuk, hogy az események számának a növelésével ez a

gyakoriság egyre jobban megközelíti az esemény valószínűségét.

A feladatunk tehát annak bizonyítása, hogy ez az állítás helyes, továbbá a relatív gyakoriság eleget tesz a Kolmogorov-féle axiómáknak.

A nagy számok törvényei tulajdonképpen ilyen összefüggéseket fejeznek ki.

Már 1713-ban Bernoulli bemutatta ezt, vagyis, hogy a nagy számok törvénye egyszerűen azt tudatja velünk, hogy bizonyos feltételek fennállása esetén és elegendően sok eseménynél az előfordulás gyakorisága tetszőlegesen közelít az előfordulás valószínűségéhez.

Egy példán érthetőbbé válik: ha sokszor feldobunk egy pénzdarabot és megszámláljuk a fejek számát, akkor azt találjuk, hogy ez a szám közel lesz a a fej eredmény előfordulási valószínűségéhez, mégpedig annál közelebb, minél többször dobjuk fel a pénzt!

Legyen adott egy A esemény, amely p valószínűséggel fordul elő.

Például a már hivatkozott pénzfeldobás, ahol az A esemény, hogy fejet dobunk, és a p valószínűség $\frac{1}{2}$, mert két lehetséges eset van: fej-írás, és ebből az egyik a 'mienk'.

A kísérletet ismételjük meg n -szer és legyen k az A esemény bekövetkezésének száma.

Legyen ε tetszőlegesen kicsiny-, és $0 < \delta < 1$ pozitív szám.

Akkor a nagy számok törvénye:

$$P \left\{ \left| \frac{k}{n} - p \right| < \varepsilon \right\} < \delta \quad \text{ha} \quad n \geq n_0$$

A $\left| \frac{k}{n} - p \right| < \varepsilon$ állítást egy kicsit átalakítva:

$$\boxed{np - n\varepsilon \leq k \leq np + n\varepsilon}$$

egyenlőtlenséghez jutunk, vagyis k -a gyakoriság- értéke ezen két érték közé esik. Ennek az eseménynek a valószínűsége

$$\sum_{k=np-n\varepsilon}^{np+n\varepsilon} \binom{n}{k} p^k (1-p)^{n-k}$$

Alakítsuk át a Laplace-Moivre formulát alkalmazva

$$\begin{aligned} \sum_{k=np-n\varepsilon}^{np+n\varepsilon} \binom{n}{k} p^k (1-p)^{n-k} &\sim \Phi\left(\frac{n\varepsilon}{\sqrt{np(1-p)}}\right) - \Phi\left(-\frac{n\varepsilon}{\sqrt{np(1-p)}}\right) = \\ &= 2\Phi\left(\frac{\varepsilon}{\sqrt{np(1-p)}}\sqrt{n}\right) - 1 \end{aligned}$$

Ha ez a kifejezés nagyobbá válik, mint $1 - \delta$ megfelelő

n_0 mellett, akkor a $\left| \frac{k}{n} - p \right| < \varepsilon$ kifejezés valószínűsége

kisebb δ -nál, mivel ezek ellentett események.

Mivel a Φ függvény monoton növekszik és 1-hez tart, elegendően nagy n_0 esetén érvényesül ez az egyenlőtlenség.

Evvel bizonyítottuk állításunkat és a valószínűséget, mint a relatív gyakoriság aszimptotikus határértékét, használhatjuk feladataink megoldásában.

Néhány szó az eloszlásfüggvényről.

Egy valószínűségi változó tulajdonságait az eloszlásfüggvényével $F(x)$ írhatjuk le, amely annak a valószínűsége, hogy a változó ξ egy adott számnál x -nél kisebb. Azaz $F(x) = P(\xi < x)$.

Az eloszlásfüggvény néhány tulajdonsága:

1. $F(-\infty) = \lim_{x \rightarrow -\infty} F(x) = 0; F(+\infty) = \lim_{x \rightarrow +\infty} F(x) = 1$

2. $F(x)$ monoton nő, tehát

$$F(x) \leq F(y), \text{ ha } x < y$$

3. $F(x)$ balról folytonos, vagyis

$$F(x - 0) = \lim_{h \rightarrow 0} F(x - h) = F(x)$$

Az eloszlásfüggvény segítségével meghatározható annak a valószínűsége, hogy a változó adott intervallumban van:

$$P(a \leq \xi < b) = F(b) - F(a),$$

$$P(a < \xi < b) = F(b) - F(a + 0),$$

$$P(a < \xi \leq b) = F(b + 0) - F(a + 0),$$

$$P(a \leq \xi \leq b) = F(b + 0) - F(a)$$

Ha ξ diszkrét valószínűségi változó és lehetséges értékei $x_1, x_2, \dots$ és $P(\xi = x_1) = F(x_1 + 0) - F(x_1) = p_1$, akkor a $p_1, p_2, \dots$ sorozatot a ξ valószínűség-eloszlásának nevezzük és $p_1 + p_2 + \dots = 1$.

Megjegyezzük még, hogy a valószínűségi változókat akkor tekintjük függetlennek, ha bármely $x_1, x_2, \dots, x_n$ valósszámok rendszerére fennáll, hogy

$$P(\xi_1 < x_1, \xi_2 < x_2, \dots, \xi_n < x_n) = \\ = P(\xi_1 < x_1)P(\xi_2 < x_2) \dots P(\xi_n < x_n)$$

Végtelen sok $(\xi_1, \xi_2, \dots)$ valószínűségi változót teljesen függetlennek nevezünk, ha közülük bármely n független.

A centrális határeloszlás tételek és a Moivre-Laplace tétel.

A nagy számok törvényei részben szó volt a Moivre-Laplace formuláról, amelyet felhasználtunk a bizonyításhoz, ismertként feltételezve. Az alábbiakban a centrális határeloszlástételt mutatjuk be, amelyből a formula adódik.

Számos esetben szükségünk van annak vizsgálatára, hogyan alakul több véletlen együttes hatása, vagyis nagyszámú, független valószínűségi változó összege.

A centrális határeloszlástétel tulajdonképpen ennek vizsgálata és nem kevesebbet állít, mint azt, hogy sok független valószínűségi változó összege normális eloszlású, igen általános feltételek mellett. Ezért olyan a közismert normális eloszlás.

Legyenek $\xi_1, \xi_2, \dots, \xi_n$ független, egyforma eloszlású valószínűségi változók véges m várható értékkel és σ szórással, akkor $\xi_1 + \xi_2 + \dots + \xi_n$ összeg várható értéke nm , szórása $\sqrt{n}\sigma$ és az együttes valószínűségi változó: $\frac{\xi_1 + \xi_2 + \dots + \xi_n - nm}{\sqrt{n}\sigma}$, amelynek várható értéke 1 és szórása 0. Ekkor

$$P\left(\frac{\xi_1 + \xi_2 + \dots + \xi_n - nm}{\sqrt{n}\sigma} < x\right) \rightarrow \Phi(x) \quad (n \rightarrow \infty)$$

Most a Moivre-Laplace tétel:

Mivel

$$P(\xi_i = 1) = p; \quad P(\xi_i = 0) = 1 - p \quad (i = 1, 2, \dots),$$

ekkor
$$P(\xi_1 + \xi_2 + \dots + \xi_n = k) = \binom{n}{k} p^k (1 - p)^{n-k}$$

$$(k = 0, 1, 2, \dots, n; n = 1, 2, \dots)$$

és így

$$\sum_{k=l}^j \binom{n}{k} p^k (1 - p)^{n-k} = P(l \leq \xi_1 + \xi_2 + \dots + \xi_n \leq j) =$$

$$= P\left(\frac{l - np}{\sqrt{np(1 - p)}} \leq \frac{\xi_1 + \xi_2 + \dots + \xi_n - np}{\sqrt{np(1 - p)}} \leq \frac{j - np}{\sqrt{np(1 - p)}} \right)$$

Így adódik a centrális határeloszlás tételből a Moivre-Laplace formula.

~~~~~

III. Néhány szó a játékelméletről.

Neumann János

A játékelmélet megalapítójának Neumann János magyar származású matematikust tartjuk. A játékelméletben általában u.n. kétszemélyes játékokkal foglalkozunk és feltesszük, hogy a játékok végesek. Ezt úgy értjük, hogy a játékosok felváltva véges sok különböző lépést tehetnek, amelyek után a játék véget ér. A játékosok tetszőleges számú stratégiát követhetnek, amelyeket tetszőlegesen választhatnak a játék során. Stratégia alatt egy olyan utasítás-sorozatot, utasítás-rendszert értünk, amely meghatározza, hogy egy adott helyzetben a játékos mit lép.

A lépések természetesen véletlenek is lehetnek, például a kockadobás.

A játék lényege a nyereség, a mi feladatunk tehát valamelyik játékos *nyereménye legnagyobb várható értékének meghatározása*. Látni fogjuk, hogy a másik játékosnak ugyanakkor vesztesége lesz. Akkor a feladat a *veszteség legkisebb várható értékének meghatározása*.

A játék leírása.

Legyen az első játékos nyereményének egy bizonyos lépésben a várható értéke $M(i, j) = \alpha_{ij}$. Az i és j stratégiák, azaz ebben a lépésben az első játékos az i -edik, a második játékos a j -edik stratégiát választotta.

Ezekből a várható értékekből egy mátrixot állíthatunk fel, ahol $i:1 \rightarrow n$ és $j:1 \rightarrow m$. A mátrix méret tehát: $n \times m$, n sor és m oszlop.

Az ilyen fajta játékot mátrix-játéknak is szokták nevezni.

A stratégia.

Amint láttuk az egyik játékos n darab, a másik m darab startégia közül választhat bármelyik lépésben, amelyiket abban a helyzetben a legkedvezőbbnek tekint, vagy, amellyel például meglepheti az ellenfelét. Egy kedvező megoldás a stratégia választásra a véletlenszerű kiválasztás.

Legyen az első játékos stratégia választásának a valószínűsége rendre $p_1, p_2, \dots, p_i, \dots, p_n$ ahol $p_1 + p_2 + \dots + p_i + \dots + p_n = 1$. Hasonlóképpen a másik játékosé rendre $q_1, q_2, \dots, q_j, \dots, q_m$ ahol $q_1 + q_2 + \dots + q_j + \dots + q_m = 1$.

Akkor az első játékos nyereményének várható értéke a

következő kifejezés lesz:
$$\sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^m a_{ij} p_i q_j .$$

A játék értéke.

Ha az ellenfél jól játszik és az első játékos gyengén, akkor

ez $\inf_{\{q\}} \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^m a_{ij} p_i q_j$ vagyis a várható érték legnagyobb

alsó korlátja, infimuma lesz. Ebből következik, hogy a legjobb stratégia az első játékos számára az a

$p_1, p_2, \dots, p_i, \dots, p_n$ valószínűség eloszlás lesz, amikor

$$\inf_{\{q\}} \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^m a_{ij} p_i q_j \text{ maximális.}$$

Hasonlóan a másik játékos számára a legjobb stratégia az a $q_1, q_2, \dots, q_j, \dots, q_m$ valószínűség eloszlás, amikor

$$\sup_{\{p\}} \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^m a_{ij} p_i q_j \text{ minimális, vagyis a várható érték}$$

legkisebb felső korlátja, supremuma.

Ebből következik a játékelmélet alaptétele, amely a játék értékét határozza meg:

$$\boxed{\sup_{\{p\}} \inf_{\{q\}} \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^m a_{ij} p_i q_j = \inf_{\{p\}} \sup_{\{q\}} \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^m a_{ij} p_i q_j = \lambda}$$

A λ számot a játék értékének nevezzük.

A játékelmélet alaptétele, tehát azt állítja, hogy van olyan stratégia, amely mellett a nyeremény várható értéke legalább λ lesz függetlenül a másik játékos stratégiájától, illetve van olyan stratégia, amely mellett a veszteség várható értéke legfeljebb λ lesz függetlenül a másik játékos stratégiájától.

~~~~~

Hivatkozások

A könyv szinte minden oldalán a GONDOLKOZZ igére hivatkoztam, itt sincs másként. Modern korunk vívmánya a számítógép különösen kedvez az alapos munkát végzőnek, hiszen hatalmas „tudástár” áll rendelkezésre az internet révén. Azonban a nyomtatott könyvről se feledkezzünk meg! Ott még megtalálhatók a mondandók teljes egészében. Az internetnél már óvatosabbaknak kell lennünk: ott is egyre több a „zanzásítás”, amelynek során csupán a lényeg szokott elveszni!

Ezért felsorolok néhány művet és internet hivatkozást, amelyekben megbízhatunk. Legalábbis én úgy találtam, ha talál kifogást, kérem jelezze!

Ajánlom ezeket a műveket az elmélyedéshez:

- Fried Ervin és mások: Matematikai kisenciklopédia, Gondolat, 1968.
- Hankiss Elemér: Idegen világban?, Helikon, 2002.
- Asimov: The Tragedy of the Moon. Doubleday, 1973.
- Solt György: Valószínűségszámítás, Bolyai, 1969.
- K. Lorenz: Civilized Man's Eight Deadly Sins, Mailand, 1974.
- H. Furth: Perils of Modern Living. The New Yorker Magazine, 1956
- Salamon Lajos: Herder árnyéka, Kortárs, 1978. június

- Simonyi Károly: A fizika kultúrtörténete, Gondolat, 1978.
- Davidson: The Plague of the Black Debt, SI Ltd, 1995.
- Jókai Mór: A jövő század regénye. Centenárium Kiadás, 1928.
- Epitektos: A stoikus bölcs breváriuma. Officina, 1942.
- Stemler Gyula, szerk.: Magyar miniszterelnökök, Kossuth, 2003.
- Gyarmati P.: Computer, SciAM, 1997.
- Révai Lexikon, 1936.
- Ki kicsoda a tudományban. Tárogató

Néhány internet cím:

www.gyarmati.dr.hu

www.szalon.tk

www.szentendre.lap.hu

www.ams.org/meetings/erdos-lect.html

www.siam.org/activity/

<https://nrich.maths.org/discus/messages/2069/5717.html>

www-sul.stanford.edu/

http://en.wikipedia.org/wiki/Peter_G._Gyarmati

www.thefreedictionary.com

<http://www.scientific-computing.com/news>

<http://mdfszentendre.tk>

~~~~~

Kiadja a TCC COMPUTER STÚDIÓ, az 1988-ban alapított TCC-GROUP tagja, 2000 Szentendre, Pannónia u. 11. tel: 26-314-590, e-mail: *tcc66@hotmail.com*. A kiadásért felel a Stúdió igazgatója, felelős szerkesztő Terjék Aranka.
Tervek, fedélterv, művészeti szerkesztés a szerző munkája.
Nyomta és kötötte a Corbis Digital digitális gyorsnyomda, 1036 Budapest, Bécsi út 57-61. tel: 250-5025, e-mail: *corbiskft@gmail.com*, nyomtatásért felel a nyomda igazgatója.

Megjelent 12 (A/5) ív terjedelemben.
ISBN 978-963-06-7346-4

GYARMATI PÉTER (1941)
villamosmérnök és matematikus, a
BME Budapest, az ELTE TTK
Budapest egykori növendéke, a brit
Manchester University és a
kaliforniai Stanford University
professzora. Most a tudomány

területéről kissé eltávolodva, de a kétkedést és a
GONDOLKODÁS fontosságát minden kijelentés
fölött megőrizve idéz és vet fel néhány fontos
kérdést a mai Magyarországról. A maga sajátos
módján arra késztet, hogy ne hagyjuk
magunkat a reménytelenség és a válság
mocsarába süllyedni, hanem gondoljuk végig
újra és újra míg rá nem találunk a megoldásra.

Ha vannak vesztesek, akkor nyerteseknek is
kell lenniük! Miért ne éppen Ön lenne az? Talán
a receptet tartja most a kezében! Hiszi? Nem?
Fontolja meg, gondolja meg! Olvassa!

ISBN 978-963-06-7346-4

9 789630 673464